

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hakan HOLAT

ELMALI'NIN YER ADLARI

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hakan HOLAT

ELMALI'NIN YER ADLARI

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Emine ATMACA

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Hakan HOLAT'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Turgut TOK (İmza)

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Emine ATMACA (İmza)

Üye : Doç. Dr. Suat ÜNLÜ (İmza)

Tez Başlığı: Elmalı'nın Yer Adları

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 27 /09/ 2019

Mezuniyet Tarihi : 31/10/2019

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Elmalı’nın Yer Adları” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Hakan HOLAT

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Hakan HOLAT
Öğrenci Numarası	20108503804
Enstitü Ana Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Emine ATMACA
Tez Başlığı	Elmalı'nın Yer Adları
Turnitin Ödev Numarası	1195342993

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 135 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 18/10/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 12' dir.

alıntılar dahil % 16' dır.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

...../...../.....

(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
Dr. Öğr. Üyesi Emine ATMACA

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	ix
ÖZET	x
SUMMARY	xi
ÖNSÖZ	xii
GİRİŞ	2

BİRİNCİ BÖLÜM

ADLAR VE YER ADLARININ DİL AÇISINDAN ÖNEMİ

1.1. Yer Adı Bilimine (~ Toponimi) Genel Bir Bakış.....	7
1.2. Elmalı Yer Adlarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar	11
1.3. Elmalı Yer Adlarında Etkili Olan Önemli Şahsiyetler	12
1.3.1. Abdal Musa	13
1.3.2. Sinan-ı Ümmi (~Ümmî Sinan)	13
1.3.3. Vahabbi Ümmi	15
1.3.4. Ahmet Paşa.....	15
1.3.5. Sarılarlı Mehmet Efendi.....	15
1.3.6. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır (1878 – 1942)	16

İKİNCİ BÖLÜM

ELMALI İLÇESİNİN TARİHİ

2.1. Elmalı İlçesi Köy Ve Mahalle Adları	18
2.1.1. Adı Değişmemiş Olanlar.....	18
2.1.1.1. Elmalı	18
2.1.1.2. Afşar /Avşar.....	20
2.1.1.3. Ahatlı.....	21
2.1.1.4. Akçainiş.....	21
2.1.1.5. Armutlu	22
2.1.1.6. Bayındır	22
2.1.1.7. Cami-i Atik (Camiatik)	23
2.1.1.8. Cami-i Cedit (Camicedit)	23
2.1.1.9. Çobanisa	23
2.1.1.10. Düdenköy	24
2.1.1.11. Eymir.....	24

2.1.1.12. Geçmen.....	25
2.1.1.13. Gökpınar	25
2.1.1.14. Gündoğan	26
2.1.1.15. Hacıyusuflar.....	26
2.1.1.16. İmircik	26
2.1.1.17. İplik Pazarı.....	27
2.1.1.18. Kapmescit	27
2.1.1.19. Karaköy	27
2.1.1.20. Karamık	28
2.1.1.21. Karyağdı	28
2.1.1.22. Kışla	28
2.1.1.23. Macun.....	29
2.1.1.24. Ovacık	29
2.1.1.25. Pirhasanlar (Pirhasan)	30
2.1.1.26. Salur	30
2.1.1.27. Sarılar	31
2.1.1.28. Tahtamescit.....	31
2.1.1.29. Tavullar	32
2.1.1.30. Tekke.....	32
2.1.1.31. Toklular	33
2.1.1.32. Yalnızdam.....	33
2.1.1.33. Yenimahalle.....	34
2.1.1.34. Yuva	34
2.1.2. Adı Değişmiş Olanlar	35
2.1.2.1. Akçay (Kaşçiftliği).....	35
2.1.2.2. Bayralar (Subaşı)	35
2.1.2.3. Beyler (Beyler Çiftliği)	35
2.1.2.4. Bozhüyük (Semahöyük).....	36
2.1.2.5. Büyüksöğle (Söğle).....	37
2.1.2.6. Çalpınar (İlyığı).....	38
2.1.2.7. Çaybaşı (Yavu)	38
2.1.2.8. Çukurelma (Çuğun).....	39
2.1.2.9. Dereköy (Ortaköy)	39
2.1.2.10. Eskihisar (Başeskihisar)	40

2.1.2.11. Geçit (Mümür).....	40
2.1.2.12. Gölova (Müren)	41
2.1.2.13. Göltarla (Avlan).....	41
2.1.2.14. Gümüşyaka (Dire).....	42
2.1.2.15. Hacımusalar (Musalar).....	42
2.1.2.16. İslamlar (Dereboğazı).....	43
2.1.2.17. Kızılca (Kızılcalılar)	44
2.1.2.18. Kocapınar (Ayvasıl).....	44
2.1.2.19. Kuzuköy (Kuzköy).....	45
2.1.2.20. Küçüksöğle (Serkiz).....	45
2.1.2.21. Mursal (Mürsel)	46
2.1.2.22. Özdemir (Gilevği).....	46
2.1.2.23. Yakaçiftlik (Çiftlik-i Cedid)	47
2.1.2.24. Yapraklı (Güğü).....	48
2.1.2.25. Yılmazlı (Kortan).....	48
2.1.2.26. Yörenler (Örenler)	49
2.1.2.27. Zümrütova (Bayat).....	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELMALI VE KÖYLERİNE BAĞLI DİĞER YER ADLARI

3.1. Adatepe Mevki	51
3.2. Ağalarbağı Mevki.....	51
3.3. Ağalamezarlığı Mevki.....	51
3.4. Ağılıburun Mevki	52
3.5. Akçalçukurları Mevki.....	52
3.6. Akçapınar Mevki.....	52
3.7. Akçeşme Mevki.....	52
3.8. Aktaş Mevki	53
3.9. Akinin Sırt.....	53
3.10. Akkulak Çeşmesi Mevki.....	53
3.11. Akpınar Mevki	53
3.12. Aksivri Tepesi	54
3.13. Aktepe Mevki.....	54
3.14. Alaardıç Mevki.....	54

3.15.	Alkaya Dağı	54
3.16.	Alakkuyuları Mevki.....	55
3.17.	Alisiler Tepesi Mevki	55
3.18.	Ambarkıran Mevki	55
3.19.	Aragedik Mevki.....	55
3.20.	Arayersayları Mevki	56
3.21.	Araplar Mevki	56
3.22.	Araplarbağı Mevki.....	56
3.23.	Arapkonağı Mevki.....	56
3.24.	Ardıçlıgüney Mevki.....	56
3.25.	Arıkçatı Mevki	57
3.26.	Arılıtaş Mevki	57
3.27.	Asar Tepe	57
3.28.	Aşağıkiovacık Yaylası	58
3.29.	Atalanı Mevki.....	58
3.30.	Atereni Mevki	58
3.31.	Avdankuyuları Mevki.....	58
3.32.	Avşarbağları Mevki	59
3.33.	Avşarkalesi Mevki.....	59
3.34.	Aygıralanı Mevki	59
3.35.	Aykaya Dağı.....	60
3.36.	Aykırı Çakıl Yaylası.....	60
3.37.	Babakuyu Mevki	60
3.38.	Bağdat Mevki	60
3.39.	Bağlar Mevki.....	60
3.40.	Bağlıca Mevki	60
3.41.	Bakacak Tepesi	61
3.42.	Bakırkuyular Mevki.....	61
3.43.	Ballık Tepe.....	61
3.44.	Baltasıgedik Mevki.....	61
3.45.	Balıklar Dağı	61
3.46.	Barandagediği Mevki	61
3.47.	Baranda Yaylası	62
3.48.	Başkalar Mevki	62

3.49.	Başkuyu Mevki	62
3.50.	Başpınar Mevki	62
3.51.	Bayındıroğlu Mahallesi.....	63
3.52.	Bedir Yaylası.....	63
3.53.	Beldibi Dağı	63
3.54.	Belenbaşı Mahallesi.....	63
3.55.	Beşler Mevki	63
3.56.	Beydeğirmeni Mevki	64
3.57.	Bölmece Mevki	64
3.58.	Büyükyolak Mevki	64
3.59.	Callak Mevki.....	64
3.60.	Canavarlıdere Mevki	64
3.61.	Carallık Mevki.....	64
3.62.	Certkuyusu Mevki	65
3.63.	Cıngıllıkuyu Mevki	65
3.64.	Çatal Dağı	65
3.65.	Çatal Mevki.....	65
3.66.	Çatalkayalar Dağı.....	65
3.67.	Çataloluk Mevki.....	65
3.68.	Çattepe Mevki	66
3.69.	Çaylak Mevki	66
3.70.	Çeriler ~ Çerler Mevki.....	66
3.71.	Çevrimçanak Mevki	66
3.72.	Çingensöğüdü Mevki.....	67
3.73.	Çobandede Mevki.....	67
3.74.	Çorandüzü ~ çorakdüzü Mevki.....	67
3.75.	Deveboynu Mevki	67
3.76.	Devrent ~ Derbentbaşı Mevki.....	67
3.77.	Dibektaş Mevki	68
3.78.	Divlek Tepesi	68
3.79.	Domuzdamları Mevki.....	68
3.80.	Dorumçukuru Mevki	69
3.81.	Döğüş Mahallesi.....	69
3.82.	Duayokuşu Mevki	69

3.83.	Dur Dağı.....	69
3.84.	Dutyaka (Eşekçiler) Mahallesi.....	70
3.85.	Düzburun Mahallesi	70
3.86.	Ekizce Yaylası.....	70
3.87.	Elbengi Dağ.....	70
3.88.	Elbiz ~ Elbis Dağ.....	70
3.89.	Elmalı Dağı	71
3.90.	Eren Mevki.....	71
3.91.	Eren (Gavurtaşı) Mevki	71
3.92.	Erenmercanlık Mevki	71
3.93.	Esekuyusu Mevki	72
3.94.	Eşekbinecek Tepesi	72
3.95.	Eşekkıran Tepe	72
3.96.	Eşekölen Mevki.....	72
3.97.	Eşekyalağı Mevki	72
3.98.	Gedik Mevki.....	73
3.99.	Gerençukuru Mevki.....	73
3.100.	.Giledos (Gelendost, Gülendost) Mevki	73
3.101.	Göcekler Mevki	74
3.102.	Gürlek Tepesi	74
3.103.	Hacınınkuyu Mevki	74
3.104.	Halloğlu (Haloğlu) Mevki.....	74
3.105.	Hebilyurtları Mevki	74
3.106.	Hergeleyolu Mevki	75
3.107.	İbrahimlerkuyusu Mevki.....	75
3.108.	İlbis Deresi	75
3.109.	İnönü Mevki	75
3.110.	İnlerinbaşı Mevki.....	75
3.111.	Kabakçı Mevki	76
3.112.	Kabaklı Dağ.....	76
3.113.	Kadılar Mevki.....	76
3.114.	Kaplanlar Mevki.....	76
3.115.	Karagöl Mevki.....	76
3.116.	Kavaklı Mevki.....	77

3.117.	Kaymaçtaş Mevki	77
3.118.	Kaynarca Yaylası.....	77
3.119.	Kayrahan ~ Kayırhan Mevki.....	77
3.120.	Kepez Mevki	77
3.121.	Kızılbel Mevki.....	77
3.122.	Kızlarsivrisi Tepesi.....	78
3.123.	Kocaketir Mevki	78
3.124.	Kohu (Gohi) Yaylası.....	78
3.125.	Köroğlu Mevki	78
3.126.	Kumlar Mevki	78
3.127.	Küçükarmut (öküzyolu) Mevki	79
3.128.	Mumyalı Tepesi.....	79
3.129.	Mursal ~ Mürselkayası Yolu.....	79
3.130.	Murtat Kayası	79
3.131.	Oklava ~ Oklā Mevki	79
3.132.	Oraklarsekizi Mevki	79
3.133.	Oturak Dağı.....	80
3.134.	Ovacık Yaylası	80
3.135.	Parseller Mevki.....	80
3.136.	Paşa Kuyusu	80
3.137.	Paşabendi ~ Paşamendi Mevki.....	80
3.138.	.Potaksayları Mevki	80
3.139.	.Saksane ~ Saksağançukuru Mevki	81
3.140.	.Sarımsaklık (Samsaklı) Mevki	81
3.141.	Senir Mevki.....	81
3.142.	Sola ~ Söyle ~ Söğle Mevki.....	81
3.143.	Solkun ~ Solgun Tepesi	82
3.144.	Tokatbaşı Mevki	82
3.145.	Uşakputur Mevki	82
3.146.	Uzunca Yaylası.....	82
3.147.	Uzunçalı Mevki	82
3.148.	Üçler Mevki.....	83
3.149.	Yabancı Dağı.....	83
3.150.	Yaka Mevki	83

3.151.	Yanaltılar Mevki.....	83
3.152.	Yarıkkaklık Mevki.....	83
3.153.	Yaylınındüzü Mevki	83
3.154.	Yörükmezarlığı Mevki.....	84
3.155.	Yummazhaylar Mevki	84
3.156.	Yüglüğünbaşı Mevki	84
3.157.	Yüglüğündere Mevki	84

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ELMALI YER ADLARININ TASNİFİ

4.1.	Köken Bakımından Elmalı Yer Adları	85
4.1.1.	Tek Kelimeden Oluşan Elmalı Yer Adları.....	85
4.1.2.	İki ya da Daha Fazla Kelimeden Oluşan Elmalı Yer Adları.....	90
4.2.	Yapı Bakımından Elmalı Yer Adları	96
4.2.1.	Basit Kelimeden Oluşanlar	96
4.2.2.	Türemiş Kelimeden Oluşanlar.....	98
4.2.3.	Bileşik Kelimelerden Oluşanlar	99
4.3.	Anlam Bakımından Elmalı Yer Adları	105
4.3.1.	Bitkilerle İlgili Olanlar.....	105
4.3.2.	Sularla İlgili Olanlar	105
4.3.3.	Yer Şekilleriyle İlgili Olanlar.....	106
4.3.4.	Renklerle İlgili Olanlar	106
4.3.5.	Kayaçlarla – Madenlerle İlgili Olanlar	107
4.3.6.	Hayvanlarla İlgili Olanlar	107
4.3.7.	Tarihi Yapıyla İlgili Olanlar.....	108
4.3.8.	Dini Nitelikte Olanlar	108
4.3.9.	Kişi Adlarıyla İlgili Olanlar	109
4.3.10.	Boy, Aşiret ve Cemaatlerle İlgili Olanlar	109
SONUÇ		112
KAYNAKÇA.....		114
ÖZGEÇMİŞ		118

KISALTMALAR LİSTESİ

age.	Adı geçen eser
agm.	Adı geçen makale
agt.	Adı geçen tez
a.s.	Arapça sıfat
Ar.	Arapça
bk.	Bakınız
C	Cilt
çev.	Çeviren
Dr.	Doktor
DLT	Divanü Lügâti't-Türk
ET	Eski Türkçe
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
İbr.	İbranice
OT	Orta Türkçe
s.	Sayfa
S	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türk Diyanet Vakfı
TDYB	Türk Dili Yıllığı Belleten
Yay.	Yayın, Yayınları
Yun.	Yunanca

ÖZET

Bu çalışmada, Antalya'nın Elmalı ilçesindeki yer adları kökenleriyle birlikte tespit edilerek bu şekilde hem yer adları araştırmalarına katkı sağlamak hem de sözü edilen yerleşim yerinin kültürel yapısı hakkında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır.

Araştırma yapılırken gerek genel anlamda bütün yer adlarıyla ilgili gerek Elmalı ilçesiyle ilgili bütün kaynaklara ulaşılmaya çalışılmış ve bu arada köylere gidilerek oranın yaşlılarıyla görüşülüp köylere bağlı diğer yer adlarıyla (dağ, tepe, ırmak, göl, mevki vb.) ilgili derleme yapılmıştır.

İlçenin yer adlarıyla ilgili veriler bu şekilde toplandıktan sonra yerleşim yeri adları önce sınıflandırılmadan, alfabetik olarak (ilçenin kendi adı Elmalı hariç) ele alınmıştır. Burada ele alınan yer adının kökeniyle ilgili görüşlere de yer vermeye çalışılmış ve o adın Türkiye'de ya da yurt dışında başka bir yerde bulunup bulunmadığına da değinilmiştir. Böylece Elmalı ilçesine özgü olan yer adları tespit edilmeye çalışılmıştır. İlçenin yer adları, bu şekilde işlendikten sonra sınıflandırılarak tablo biçiminde verilmiştir.

Antalya'nın Elmalı ilçesindeki yer adlarının dil açısından ele alındığı bu çalışmadan çıkan sonuca göre, Anadolu'nun diğer pek çok yerinde olduğu gibi Elmalı'da da yer adlarına hâkim olan dilin Türkçe olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Antalya, Elmalı, Yer Ad Bilimi, Köken Bilgisi, Anlam Bilimi.

SUMMARY

TOPONYMY OF ELMALI

In this study, which identifies the place names in the town of Elmalı in Antalya with their origins, it is aimed to contribute to the research of place names and to have knowledge about the cultural structure of the mentioned settlement. During the research, all resources related to all the place names in general terms and all the resources related to the Elmalı district were tried to be reached and in the meantime, the elderly people were interviewed and the other place names connected to the villages (mountain, hill, river, lake, locality, etc.) were compiled.

After the data related to the place names of the district were collected in this way, the settlement names were handled alphabetically (except the district's own name Elmalı) without being classified. Here names of places have tried to be discussed shall also include opinions about the origin of the name, and he has addressed whether in Turkey or elsewhere presence abroad. Thus, the place names specific to the Elmalı district were tried to be determined. The place names of the district are classified and given in table format.

According to the results of this study, where the place names in the town of Elmalı in Antalya are handled in terms of language, it is seen that the language that dominates the place names in Turkish is as in many other parts of Anatolia.

Keywords: Antalya, Elmalı, Toponymy, Etymology, Semantics.

ÖNSÖZ

Yer adı araştırmaları, Türkiye’de henüz istenilen seviyede olmasa da son zamanlarda büyük gelişme göstermiştir. Bu açıdan bu çalışmada, ülkemizdeki yer adları alanındaki bu boşluğu bir nebze olsun, doldurmak amaçlanmıştır.

Antalya’nın Elmalı ilçesi yer adlarını ele alan bu çalışma, genel olarak üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, adlar ve yer adlarının dil açısından önemiyle ilgili etraflıca bilgi verildikten sonra yer adı bilimi (toponimi), bu bilime katkıda bulunan yerli ve yabancı bilim adamları hakkında tamamlayıcı bilgiler verilmiştir. Yine bu bölümde Elmalı ile ilgili daha önce yapılmış eski ve yeni çalışmalardan da bahsedilmiştir. Elmalı yer adlarında ve özellikle de bazı cadde, sokak vb. adlarında doğrudan ya da dolaylı etkisi olan önemli şahsiyetler hakkında da bu bölümde kısaca bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde ise Elmalı’nın tarihi hakkında bilgi verildikten sonra, başta Elmalı’nın kendi adı olmak üzere köy- mahalle adları, ele alınmış ve bunların kökenine kadar inilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde köylere bağlı diğer yer adları (dağ, tepe, ırmak, göl, mevki vb.) ele alınmıştır. Burada bir yer adı birçok köyde geçmişse tekrarlanmaması için bir defa yazılmış, hangi köyde bulunduğu belirtilmiştir.

Dördüncü ve son bölümde ise önceki bölümlerde işlenen yer adları ana hatlarıyla köken, yapı ve anlam bakımından sınıflandırılarak tablo biçiminde verilmiştir.

Bu çalışma yapılırken desteklerini gördüğüm başta danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi sayın Emine ATMACA’ya, daha sonra kaynak kitap ve arşiv belgeleri konusunda yardımını gördüğüm sayın Dr. Ört. Üyesi Hatice Durgun’a ve yine kaynak kitap konusunda bana yardım eden sayın Doç. Dr. Suat Ünlü’ye, özellikle vurgulamak isterim ki bana kaynak eserler ve saha çalışması konusunda bizzat yardımcı olan, emekli öğretmen ve idareci muhterem kayınpederim Mustafa ÖZTAŞ’a, yine maddi manevi desteklerini çok gördüğüm biricik eşim Gülay HOLAT’a ve annesi kıymetli validem Aysel ÖZTAŞ’a, anneme, babama burada adını zikredemediğim ancak yardımlarını gördüğüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkürleri borç bilirim.

Hakan HOLAT
Antalya, 2019

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Yapılan bu araştırmanın konusu, Antalya'nın Elmalı ilçesindeki yer adlarıdır. İlçenin kendi adı, köy ve mahalle adları ve bu köylere bağlı dağ, tepe, mevki, su adları dil açısından ele alınmış, bunların kökeni, yapısı ve anlamı incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda ilçenin yer adları sınıflandırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Elmalı'daki yer adlarını tespit etmek ve böylelikle yer adları araştırmalarına katkıda bulunmak. Aynı zamanda Elmalı'nın dil, kültür, tarih ve coğrafya özelliklerini yer adları aracılığı ile ortaya koymak.

Araştırmanın Kapsamı

Antalya'nın Elmalı ilçesindeki yer adlarını, özellikle de köy – mahalle adlarını kapsamaktadır. Ayrıca köylere bağlı mahalle, mevki, dağ, tepe, ırmak, göl gibi yer adlarına da yer verilmiştir.

Araştırmanın Problemi

Daha önce tespit edilmemiş yer adlarının kökenleriyle birlikte tespit edilmesi, varsa benzer yer adları arasındaki farkların ortaya konması. Bu arada ülkemizde başka yerde olmayan ve dolayısıyla Elmalı'ya özgü yer adlarının belirlenmesi.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, konuyla doğrudan ya da dolaylı ilgili kaynakların taranması, köy halkından yer adı derlemesi yapılması, yerinde tespit gibi yöntemlerden yararlanılmıştır. Bu şekilde elde edilen veriler işlenmiştir.

Yer adlarının sınıflandırılmasında farklı yaklaşımlar söz konusudur. Bu çalışmada yer adları sınıflandırılırken daha çok Mustafa Şenel'in "Elazığ İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme"¹ adlı çalışmasından yararlanılmıştır. Dolayısıyla yer adları genel olarak köken, yapı ve anlam bakımından sınıflandırılmıştır.

¹ Mustafa Şenel, Elazığ İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Elazığ, 2003.

Araştırmanın Kaynakları

Kitaplar, makaleler, güncel bilgiler, internet kaynakları, kütüphanelerdeki kitap, dergi ve yayınlar, köy halkından yapılan kelime ve metin derlemeleri, Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgeleri.

Bu kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında Elmalı'nın yer adları sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmadan çıkan sonuca göre Elmalı yer adlarının pek çoğunun Türkçe kökenli olduğu anlaşılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ADLAR VE YER ADLARININ DİL AÇISINDAN ÖNEMİ

Dilin varlığının anlamı olan bu iki kelimenin dil hayatındaki yerinin ve öneminin tam olarak belirlenebilmesi, öncelikle dilin özelliklerinin en iyi şekilde bilinmesine bağlıdır. Bundan dolayı öncelikle dil çeşitli yönlerden ele alınacak ve tanıtılmaya çalışılacak.

Her şeyden önce dil, esrarengiz bir yapıya sahip canlı bir varlıktır. Çünkü o da doğar, büyür, gelişir, durgunlaşır ve ömrü tükenince de ölür. İşte bu yönüyle dil canlı bir varlık olarak nitelendirilebilir. Tabi dilin bu yaşam süreci geniş bir zaman dilimini içine almaktadır. Bu bazen asırları ve bazen de milyonlarca yılı bulmaktadır. Bu durum her dilin kendi kullanımına göre değişebilmektedir. Sözü edilen kullanım ise dilin mensubu bulunduğu toplumun durumuyla sıkı sıkıya bağlantı içindedir.

Yazının başında değinildiği gibi dilin sırlarla dolu bir yapısı ve dünyası vardır. O, bu yönüyle de insanın mucizevi yönlerinden birisi ve belki de en önemlisidir. Aynı zamanda dil, çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Yani dil her bir özelliğine bakılarak başka türlü nitelendirilebilir. Bu da onun evrensel özelliğini gösterir. Nitekim bazı dilciler dili canlı bir varlığa benzetirken² bazıları da bildirişim aracı olarak³ değerlendirmektedir ki o asıl bu işlevi yerine getirmektedir. Dil bu tarafıyla da ele alınacak olursa o, son derece gelişmiş bir çalışma sistemine bağlı modern bir bildirişim mekanizmasıdır. Çünkü dil kusursuz bir şekilde düzenlenmiş makina diyebileceğimiz insan beyninin ve onun da ötesinde insan ruhunun ürünüdür. Her ne kadar dilin şekillenmesinde diğer organlar rol oynasa da onun süregelen olmasını, bildirişim fonksiyonunu yerine getirmesini sağlayan asıl faktör beyindir. Çünkü dilin şifreleri diyebileceğimiz kelimeler burada çözümlenir, bu kelimelere uygun karşılıklar ve cevaplar burada tasarlanır. Kısaca söylemek gerekirse dilin bütün ana yapısı burada belirir. Hatırlanacak olursa N. Chomsky buna “Edinç”⁴ adını vermektedir. Bundan dolayı bu nokta dil ve düşünce ilişkisi yönünden çok önemlidir. Öyle ki bir araştırmaya göre⁵ düşünebilme ve muhakeme etme niteliğine sahip olan insanı, hayvanlardan özellikle de maymundan ayıran en çarpıcı nokta insanın dili yani konuşma yeteneğidir.

Dil ile ilgili buraya kadar söylenenlerden anlaşılabacağına göre o, kelimenin tam anlamıyla şaheser bir varlıktır. Bu bölümde önemli görülen nokta dilin hayatından söz

² Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, s. 4, Bayrak Yay. İstanbul 1999.

³ Doğan Aksan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, C 1, s. 12, TDK Yay. Ankara, 2000.

⁴ Sumru Özsoy, Ayla Balcı, Ümit Deniz Turan, Genel Dilbilim 1, Anadolu Üniversitesi Yay. , s.130, Eskişehir, Eylül 2011.

⁵ Atakan Altınörs, “Düşünce ile Dil Arasındaki ilişkiye Descartes’in Yaklaşımı” Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 28/1: 389-401, 2010.

edileceği için dil-toplum ilişkisi olmalıdır. Çünkü daha önce belirtildiği gibi bir dilin hayatı bütün yönleri ile o dili konuşan toplumun hayat tarzına bağlıdır. Toplumdaki bütün gelişme ve değişimler dile belirli ölçüde yansımaktadır. Diğer bir tabir ile toplumda hiç bir durum yoktur ki dili etkilemesin. Hatta bu konuda biraz daha ileri gidilerek değişimlerin uğrayacağı ilk yer ve odak noktası dildir, denilebilir. Çünkü herhangi bir değişikliğin gerçekleşmesi ve bütünü kapsayıcı olması ilk etapta dille ilgilidir. Bu biraz açılacak olursa mesela ekonomi alanında bir yenilik yapılacaksa bundan, öncelikle ve özellikle ekonomi terminolojisi etkilenir. Yine aynı şekilde ticari alanda bir değişikliğin yapılması önce bu alanın dilini yani ticari dili etkiler. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Dil, bütün bu sayılan özellikleriyle toplum açısından değerlendirilecek olursa o, toplumu bütün yönleriyle bize yansıtan evrensel bir aynadır. Bu konuda bazı dil bilimcilerin görüşü burada hatırlatılarak ve bu görüşler mukayese edilerek konuya açıklık getirilmeye çalışılacaktır.

Modern dil bilimin kurucularından olan İsviçreli dil bilimci Ferdinand de Saussure, bu konuya değinirken dilin toplumdaki değişiklikleri tam olarak yansıtmadığını, daha doğrusu toplumu değerlendirmede dilin ölçüt olarak alınamayacağını ileri sürmektedir.⁶ Yalnız Saussure'ün buradaki görüşü daha çok dilin tarih öncesi dönemiyle ilgilidir. Bununla birlikte değerli dil bilimcilerimizden Doğan Aksan "Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim" adlı yapıtında dil-toplum ilişkisini açıklarken yine dil bilimin kurucularından W. Van Humboldt'un görüşlerine yer vermiş ve bu görüşlerden de esinlenerek Türkçenin, Türk toplumunun, kültürünün ve Türk düşüncesinin tarihi bir belgesi olduğunu ortaya koymuştur. Hatta şöyle bir örnek de vererek konuyu daha çarpıcı bir hale getirmiştir: "Bundan bin yıl sonra bir bilim adamının Türklerle ilgili bir araştırma yapmakla görevlendirildiğini varsayalım. Türkler üzerinde hiçbir bilgisi, Türklerle hiçbir ilişkisi olmayan bu araştırmacı herhangi bir yoldan önce dilimizi iyi öğrenme olanağını bulsa, yalnızca Türkçenin söz varlığını inceleyerek ülkemizin XX. yüzyılda hangi koşullar içinde bulunduğunu, ne gibi değişikliklere sahne olduğunu, bizde hangi kavramların önem taşıdığını ve hangi uluslarla ilişki kurduğumuzu saptayabilir."⁷

Şimdi burada, bu görüşlerin ışığı altında dilin, toplumu değerlendirmede bir mihenk taşı vazifesi gördüğü söylene hiç de abartılmış sayılmaz. Çünkü gerçekten de bir toplumu tanımak ve değerlendirmek için dil en vazgeçilmez bir mercek ve en güvenilir kaynaklardandır. Kısacası dil, toplumun kimliğidir.

Nasıl olurda bir dil, toplumu bütün yönleriyle bu denli tanıtır? Dilin daha çok hangi unsurları bu özelliğe sahiptir? Gibi soruların cevapları dillerin kelimelerinde ve gramer yapısında aranmalıdır. Tabi buradaki kelimelerden kasıt, adlar ve yer adlarıdır. Gerçekten, bir

⁶ Ferdinand de Saussure, Genel Dilbilim Dersleri 2, çev. Berke Vardar, C 2, s. 91, TDK Yay. Ankara 1978.

⁷ Doğan Aksan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, C 1, s. 13, TDK Yay. , Ankara, 2000.

dilin adları ve yer adları titiz bir çalışmayla incelenirse o dilin konuşulduğu toplumun ve o yer adlarının geçtiği muhitin tarihi ile ilgili çok önemli sayılabilecek ipuçları elde edilebilir.

Öncelikle adlar dillerin, en değişebilir ve diller arası alışverişe daha çok meyilli unsurlarıdır. Bu bakımdan bu kelimelere tacir kelimeler de denilebilir. Şimdi, şöyle bir düşünelim: Bugün ticaretle uğraşanların, uğraştıkları meslek gereği sosyal rol bakımından diğer insanlardan farklı yönlerinin bulunması gayet doğaldır. Farklı dil ve kültürlerden etkilenecek dillerinin ve kültürlerinin bir dereceye kadar buna göre şekillenmesi gibi.

Adlar da toplumlar arası ilişkiden dolayı dilden dile geçerken bazı değişikliklere uğrar ve bu değişiklikler onu, devinim bakımından dilin diğer kelimelerinden farklı kılar. Bu farklardan birisi belki de en önemlisi adların, genel itibariyle somut mana taşıdıkları için geçtiği dilin bünyesine fonetik, morfolojik ve semantik yönünden daha çabuk uyum sağlamalarıdır. Bu uyumla birlikte adlar, yine de sahibi bulunduğu toplumun düşünce ve kavram sistemini, kısacası kültürünü yansıtmaktan geri kalmazlar. Çünkü adlar az önce yukarda belirtildiği gibi dillerin en somut anlamlı öğeleridir. Zaten bu özelliklerinden dolayı adlar, “kelime” veya “sözcük” tabirlerinin tanımını⁸ tam olarak karşılarlar. Adların bu yönü biraz daha derinleştirilecek olursa karşımıza sözcük-kavram ilişkisi, kavram –nesne ilişkisi ve nesne-sözcük ilişkisi olmak üzere üçlü şema problemi çıkar.

Sözcük, nesne ve kavram ilişkisinin boyutunu yine adı sayılı dilbilimcilerden Ogden ve Richard’ın eserlerinde⁹ yukarıda verilen üçlü şema şeklinde görülmektedir. Bu üçlü şema yorumlanacak olursa şöyle bir sonuca ulaşılabilir: Tabiattaki herhangi bir nesnenin dildeki karşılığı olan adıyla doğrudan bir bağlantısı yoktur; ancak, nesne ile kavram ve nesnenin dildeki karşılığı olan adla yani sözcük ile kavram arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur.

Bir de bu ilişkiler özelliklerine göre sıralanacak olursa sözcük ile kavram arasında ilişki dil bilimi açısından ilk sırayı alır. Çünkü bir nesnenin zihinde canlanabilmesi, belirmesi için dildeki karşılığı bilinmelidir. Zaten kavramın oluşması da ilk etapta buna bağlıdır. Mesela: İngilizce bilmeyen bir Türk, kalemin İngilizce karşılığı olan ”Pencil” sözcüğünü görünce buna bir anlam veremez ve dolayısıyla bu sözcük ile ilgili bir kavram oluşturamaz. İkinci sırayı ise nesne ile kavram arasındaki ilişki alır. Çünkü kavramın oluşması aslında nesne ile ilgili değildir. Nesne somut bir şekilde olmasa da bir şeyin dildeki karşılığı bilindikten sonra onunla ilgili kavram oluşur. Burada bunla ilgili soyut kavramlar düşünülebilir: melek, ruh, hayalet vb. gibi. Nesne ile sözcük arasındaki bugün için kesin olmayan ilişki ise en son sırayı alır.

⁸ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, s. 281, Bayrak Yay. İstanbul 1999.

⁹ Doğan Aksan, age. C 3, s. 156.

Adlar bu anlam farklarından dolayı diller arası alışveriŖe en uygun unsurlardır. Hatta adlar da kendi içerisinde anlam bakımından karŖılaŖtırılacak olursa az önce yukarıda yorumlanan Ŗemaya uygun olarak somutluk ve soyutluk açısından farklılıklar görülecektir. İŖte yine bu anlam inceliğine tam bir uygunluk içinde adlar, dilden dile geçme derecesi yönünden de iki ana gruba ayrılır.

Bunlardan ilki somut anlamlılardır ki bu tip adlar diller arası iliŖkide birinci sırayı alır. Ŗphesiz bunun da birinci derecedeki sebebi sözü edilen adların somut anlamlarında saklıdır. Bundan dolayı asıl adlar diyebileceğimiz bu adlar dilden dile daha kolay geçmekte ve geçtiği dilde sayıları soyut anlamlı ikinci derecedeki adlara nazaran daha fazla olmaktadır. İkinci gruptaki soyut anlamlı adlar ise asıl adlardan farklı olarak dil iliŖkilerine daha az elveriŖlidirler. Bu itibarla geçtiği dilde sayıları daha az ve kullanım alanları da oldukça sınırlıdır. Ayrıca yine bu anlam farklılığına bağlı olarak bunların gemiŖ olduğu dildeki kullanım Ŗekilleri de asıl adlardan farklıdır. Yani genellikle sıfatken anlam yönünden somutlaŖarak isim Ŗeklinde kullanılmaktadırlar.

Adlar için buraya kadar söylenenler toparlanacak olursa, adlar bir dil için en önemli unsurlardır. Bütün yönleriyle deėiŖime açık olmalarından dolayı da dilin en evrensel kelimeleridir. Adlar, o dili konuŖan toplumun kültürünü, tarihi iliŖkilerini, kavram sistemini ve özellikle vurgulanmak istenir ki adların anlam yapıları dilin köklü bir gemiŖinin olup olmadığını yansıtır.

Bu konuda D. Aksan, "Türkçenin Anlambilim Açısından zellikleri üzerine"¹⁰ adlı makalesinde Türkçe için son derece önemli sayılabilecek belirlemeler yapmıŖtır. Bu belirlemelerden birine değinilerek Türkçenin gerçekten köklü bir dil olduğu bu açıdan vurgulanmaya alıŖılacaktır.

Adı geçen makalede Aksan: "Köktürk yazıtlarından bu yana, eŖitli evreleri gözden geçirilecek olursa, bu dilin anlatım yolu açısından somuta bağlı, anlatımda doğadan yararlanan bir dil olduğu görülecektir." ifadeleriyle Türkçenin anlatım özelliğine deėinmiŖtir.

Yukarıdaki ifadede, dikkat edilecek olursa Türkçenin anlatımda doğadan yararlanan bir dil olduğundan söz edilmektedir ki gerçekten de Türkçe ifade kabiliyeti yönünden somut anlatıma dayalı, tabiattan yararlanan bir dildir. Türkçedeki renk adları bunun en çarpıcı örnekleridir. Somut anlatıma dayalı bir dil demek, kelimelerin anlam yapısının daha çok somut anlamlı olması ve tabiat ile ilgisi bulunması demektir. Durum böyle olunca, bu noktadan hareketle Türkçenin köklü bir dil olduğu, tarihinin çok eskilere dayandığı rahatlıkla söylenebilir. Çünkü bir dilin tabiatla ilgili kelimelerinin çokluğu-dilin doėuŖunun ilk etapta

¹⁰ Doğan Aksan, age. , C 3, s. 218-220.

tabiatla ilgisi bulunması bakımından-o dilin köklü bir geçmişe sahip olduğuna delildir. Bu bir misalle açıklanacak olursa: Bundan milyonlarca yıl önce insan türünün yeryüzünde yaşadığı farz edilsin. Dünyadaki bu ilk insan, önce çevresinde olup biten hadiseleri anlamaya çalışacak ve dolayısıyla çevresiyle ilgili bilgiler edinmiş olacaktır.

İnsanoğlunun, Yüce Kudret tarafından öğretildiği bildirilen bu ilk kelimeleri tabi ki hayatında her an iç içe olduğu tabiatla ilgili olacaktır. Türk dilinin, yalnız bu yönü dikkate alınarak elde yazılı net bir belge bulunmasa bile, dil bilimin mantık ilkeleri doğrultusunda değerlendirildiği zaman birçok Avrupa dilinden daha eski bir dil olduğu düşünülebilir. Şu ana kadar yapılan bu konudaki çalışmalar aksini ifade etmemektedir. Osman Nedim Tuna'nın, Sümercede 168 Türkçe kelimenin varlığını ortaya koyan çalışması¹¹ konuyla ilgili önemli bir çalışmadır.

Dil çoğunlukla kelimelerin bir araya gelerek oluşturdukları cümleler halinde konuşulduğuna göre dilin hayatıyla ilgili yukarda değindiğimiz durum, “dilın hücreleri” denilebilecek sözcükler ve özellikle de adlar için de dolaylı veya doğrudan geçerlidir. Yani sözcükler de ölebilir. Ancak bazı sözcükler asırlar boyunca yaşayabilmektedir. Kuşkusuz bu sözcüklerin başında adlar ve yer adları gelmektedir. Yer adları dilin değişik dönemlerinde, değişik lehçelerde ve coğrafyalarda farklı fonetik şekilleriyle karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada Antalya ve yörelerindeki yer adlarında da aynı özellik görülmektedir. Mesela “kepez”¹² adı çok eski bir Türkçe addır ve Antalya dışında birçok yerde de halen yaşamaktadır. Bu çalışma daha çok, Antalya'nın ilçelerinden biri olan Elmalı ilçesiyle sınırlandırılmıştır. Aynı özellik Elmalı ilçesi yer adları için de geçerlidir. İlçenin kendi adı da dâhil birçok yer adı çok eskiye dayanmaktadır.

1.1. Yer Adı Bilimine (~ Toponimi)¹³ Genel Bir Bakış

Yer adları bilimi (~ toponimi), ad biliminin alt dallarından biridir.¹⁴ Yer adlarına Avrupa'da “toponimi” denmektedir. Bu sözcük Eski Yunancadan Avrupa dillerine geçmiştir. Sözcük “topo + onoma”¹⁵ biçiminde oluşmuştur. Eski Yunancada “topo, topos” yere ilişkin, yerle ilgili demektir. “onoma” ise bir kişinin, nesnenin adı¹⁶ demektir. “topo” adının Türkçe

¹¹ Osman Nedim Tuna, Sümer ve Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ile Türk Dili'nin Yaşı Meselesi, TDK Yay. Ankara, 1997.

¹² Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, C 1, s. 498, TDK Yay. Ankara, 2011.

¹³ www.tdk.gov.tr, Türkçe Sözlük, “toponimi” maddesi (05.03.2016).

¹⁴ Doğan Aksan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, C 3, s. 100, TDK Yay. Ankara, 2000.

¹⁵ <http://www.perseus.tufts.edu> (05.03.2016).

¹⁶ <http://www.perseus.tufts.edu> (05.03.2016).

“tepe” ile ilgili olduğu¹⁷ ileri sürülmüştür. Hatta “tepe” sözcüğünün, Eski Türkçedeki ve diğer Türk lehçelerindeki “töpü, töpö, töpe, dobo vb.” biçimleri de düşünülerek aşağı yukarı aynı anlamla Rumca, Zazaca, Cezairce gibi bazı dillere Türkçeden geçtiği¹⁸ belirtilmiştir.

Avrupa’da “toponimi” teriminin ilk defa kimin tarafından kullanıldığı tam olarak bilinmemekle beraber 1870’li yıllarda¹⁹ kullanılmaya başlandığı belirtilmiştir. Bizde ise “toponimi” terimini ilk kullanan araştırmacı, Saim Sakaoğlu’nun verdiği bilgilere göre²⁰ Ahmet Caferoğlu’dur.

Yer adları bilimi, yer adlarını yapı, köken ve anlam bakımından inceler. Bu bilim dalı bütün yer adlarını, köy ve şehir adlarını, coğrafya, ırmak, göl vb. adları araştırma konusu yapar. Bu yüzden araştırdığı adın türüne göre alt dalları oluşmuştur. Örneğin ırmak, göl ve çay gibi adları araştıran dalına “hidronimi” yani akarsu adları bilimi denmektedir. Yer adları biliminin bu dalların sınıflandırılması ise kaynaklara göre değişmektedir.

Bu bilim dalının tarihi gelişimine göz atılacak olursa ad bilimi (onomastik)’ni de göz önünde bulundurmak gerekir. Ad bilim çalışmaları ise Grek ve Latinlere kadar uzanmaktadır. Daha sonra çalışmalar özel adlar alanına yönelmiş ve özel adlar içerisinde de yer adları zamanla ayrı bir önem kazanmıştır. Dolayısıyla da günümüze bir bilim dalı olarak gelmiştir. Bu bilim dalına katkısı olan yerli ve yabancı bilim adamları kısaca şunlardır:

Yer adı biliminin kurucusu Johann Jakob Egli olarak bilinmektedir.²¹ Bununla birlikte toponimi alanında birçok Avrupalı araştırmacı çalışma yapmıştır. Bunlar ülke ülke sayılacak olursa Fransa’da çalışmaların yoğunlaştığı görülür. Houze, Cocheris, Aguste Longnon, Albert Dauzat Fransız toponimistlerden bazılarıdır. 1938’de Paris’te Uluslararası I. Toponimi ve Antroponimi Kongresi toplanmıştır. Bu kongreye 20’ye yakın ülke katılmıştır. Kongrenin sonunda bir Toponimi ve Antroponimi Komisyonu da kurulmuştur.²²

Yer adı bilimi çalışmaları Belçika’da da yapılmıştır. Belçikalı toponimistler Fransa yer adları üzerine de çalışmışlardır. Vincent, Carnoy, Vannerus belli başlı Belçikalı toponimistlerdendir. 1926’da Belçika’da da bir Toponimi ve Diyalektoloji Komisyonu kurulmuştur.²³

İsviçre, İtalya, İspanya, Portekiz, Slav ülkeleri, Finlandiya, Macaristan, Romanya ve Almanya, toponimi çalışmalarının yapıldığı diğer Avrupa ülkeleridir. Bunun gibi birçok

¹⁷ Harun Reşit Tankut, Güneş- Dil Teorisine Göre Toponomik Tetkikler, İstanbul, Devlet Basımevi, 1936, s. 4.

¹⁸ Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, 2. C, s. 881, TDK Yay. Ankara, 2011.

¹⁹ <http://www.xrefer.com> (05.03.2016 – saat: 16.30).

²⁰ Saim Sakaoğlu, Türk Ad Bilimi 1 Giriş, s. 13, TDK Yay. Ankara, 2001.

²¹ Levent Kurgun, Denizli İli Yer Adları, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s. 13, Denizli, 2002.

²² Hasan Eren, Yer Adlarımızın Dili, TDK Yay. Ankara, 2010, s. 11.

²³ Hasan Eren, age. s. 11- 12.

Ülkelerin, özellikle bu yoldaki çalışmaların geleneğinin var olduğu Almanya gibi kimi Avrupa lkelerinin kent, kasaba, köy gibi yerleşim merkezlerinin, hatta oralardaki cadde, sokak ve meydanların adlarının titiz bir çalışma ile incelendiği, bu isimlerdeki değişme ve gelişmelerin tarihi kaynaklardan izlenerek göz önüne serildiği ilgili alıřmalarda²⁴ belirtilmiştir. Bu çalışmaların en dikkate değeri Alman dil bilimcisi Adolf Bach'ın "Alman Yer İsimleri" adlı eseri olduğu belirtilmektedir. Ayrıca bu alanda, hem Türkiye hem de Türkiye dışındaki Türkçe yer adları üzerine şu ana kadar yayımlanmış en geniş kapsamlı alıřma²⁵ olarak nitelendirilen Hartweg Scheinhardt'ın "Türk Yer Adlarının Tipleri" adlı çalışması oldukça önemli bir çalışmadır.

Yer adı bilimi alışmaları, Doğulu bilim adamlarından Arap dilcileri arasında da yapılmıştır. Bu tür alışmalar, Arap dilcileri tarafından daha çok "etimoloji" teriminin karşılığı olarak "iştikak" terimiyle²⁶ adlandırılmıştır. Kemal Tuzcu ilgili yazısında²⁷ Araplarda etimoloji çalışmalarından bahsederken yer adlarıyla ilgili çalışmalara da değinmiş ve bu anlamda Ykt el-Hamev'nin "Mu'cemu'l-Buldn" adlı ansiklopedik yer isimleri sözlüğünün içeriğiyle ilgili bilgiler vermiştir. Yine aynı makalede El-Mes'd'nin "Murcu'z-Zeheb" adlı eserinden de bahsedilmiştir. El-Mes'd bu eserinde bazı adların etimolojisini yapmakla birlikte, Yemen, Irak, çam ve Hicaz gibi yer adlarının kökeniyle de ilgili bilgiler vermiştir.²⁸

İlk Türk yer adı bilimcisi, Ahmet Caferoğlu'nun da yapıtında²⁹ haklı olarak belirttiği gibi bugünkü bilimsel anlamda olmasa da zamanının şartlarına göre oldukça bilimsel sayılabilecek yöntemle Türk boy ve yer adları üzerinde durmuş olan Kaşgarlı Mahmut'tur.

Anadolu'daki yer adları üzerine yapılan ilk yerli çalışma ise Safvet Bey'e³⁰ aittir. 1327 yılında Türk Derneği adlı derginin 4. sayısında "Osmanlı Coğrafya-yı Tarihiyyesi" başlığıyla yayımlanan çalışmada Safvet Bey, Osmanlı dönemindeki yer adları üzerinde durmuştur. Safvet Bey, Akdeniz'in ve bu denize kıyısı olan yerlerin – Antalya da dâhil – ok eski yerleşim yerleri olduğunu şu cümlelerle ta o zaman dile getirmiştir: "*Eski dünyanın  kıtası ve en namlu memleketleri arasında uzanmış olan bu deniz belki insanların sular üzerinde gezindiği ilk deniz olmak, kıyıları ilk medeniyetle şenlenmiş bulunmak itibariyle dünyanın en şöhretli denizidir.*"³¹ Safvet Bey'in daha 14. yüzyılda yaptığı bu tespiti, 19. yüzyılda bölgede

²⁴ Doğan Aksan, Her Yönüyle Dil Ana izgileriyle Dilbilim, C. 3, TDK Yay. Ankara, 2000, s. 100 – 106.

²⁵ Doğan Aksan, age., C. 3, s. 114..

²⁶ Kemal Tuzcu, Araplarda Etimoloji alışmaları, s. 66-71, Nüsha Bahar 2001.

²⁷ Kemal Tuzcu, age. s. 66-71.

²⁸ Kemal Tuzcu, age. , s. 68-69.

²⁹ Ahmet Caferoğlu, Türk Dili Tarihi, c. 2, s. 22-23, Alfa Yay. Ocak 2001.

³⁰ Saim Sakaoğlu, Türk Ad Bilimi 1 Giriş, s. 29, TDK Yay. Ankara, 2001.

³¹ Saim Sakaoğlu, age. , s. 31.

yapılan bilimsel arařtırmalar³² ve arkeolojik kazılar³³ desteklemektedir. Safvet Bey'i ta o zamandan böyle bir görüşe götüren etken, şüphesiz ki yer adlarının tarihsel bir kanıt olarak da değerdendirilebilmesidir.

Türkiye'deki yer adlarıyla ilgili diğder bir çalışma Fuat Köprülü'ye³⁴ aittir. Köprülü bu çalışmasında daha çok Oğuz boylarının Anadolu'da yerleştiğı coğrafya ve yer adları üzerinde durmuştur. Köprülü'nün bu çalışmasından sonra 1928'de Hüseyin Nihal ve Ahmet Naci birlikte bir çalıřma³⁵ yapmışlardır. Bu çalışmada da genelkurmay haritalarından toplanmış Türkçe kökenli bazı yer adları üzerinde durulmuştur. Aynı yıl Mehmet şakir, Sinop ve çevresindeki Oğuz kökenli yer adlarını inceleyen bir yazı³⁶ yayımlamıştır. Daha sonra 1936'da F. Aksu "Isparta İli Yer Adları"³⁷ adlı küçük bir çalışma yapmıştır. 1945'te ise Sırrı Üçer ile Mesut Koman, Konya ili köy ve yer adları üzerine bir deneme çalışması yapmışlardır. Bu çalışmaya göre Oğuz boylarının, Anadolu'ya yerleşme sırasında şu hususlara dikkat ettikleri tespit edilmiştir:

- a) Yerleştikleri yerin adını kendilerine boy adı olarak aldılar.
- b) Etrafında birleştikleri bir aile veya aile başkanının/reisin adını aldılar.
- c) Kendilerini birleştiren en küçük oymağın adını alarak yeniden bir boy teşekköl ettiler.
- d) Yerleştikleri köylere/yerlere dolaylarındaki ağaçlara, tepelere yollara, yörelere, göllere, ırmaklara, çaylara vb. bağılı oldukları ana boyun veya bölüntülerinin adını verdiler. (Üçer ve Koman, 1945: 10)

1950'lilerden bu yana günümüze kadar bu alanda daha çok Hasan Eren'in yazıları görölmektedir. Eren'in bu yazılarını Türk Dil Kurumu "Yer Adlarımızın Dili"³⁸ adıyla kitaplaştırmıştır. Eren bu yazılarında yer adlarını türlü açılardan inceledikten sonra Türk kökenli ve yabancı kökenli olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bunun yanında yer adlarında Türkçe "ak" ve "kara" gibi sıfatların bolca kullanıldığı örnekler üzerinde durmuş, bunların yabancı karşılığı olan Arapça "beyaz" ve Farsça "siyah" sözcüklerinin yer adlarında hiç kullanılmadığına dikkat çekmiştir. Eren'in bu çalışmalarından sonra Özcan Başkan'ın 1970 yılında Anadolu köy adları üzerine yaptığı bir çalıřma³⁹ hatırlanabilir. Bu tarihten dört yıl

³² Recai Tekoğlu, Prehistorya'dan Tarihi Dönemlere Kadar Antalya Bölgesi, Dünden Bugüne Antalya, 1. C Tarih 1, s. 78-86. Antalya, 2009.

³³ Burhan Varkıvanç, Genel Bakış, Dünden Bugüne Antalya, 1. C. , s. 96-102. Antalya, 2009.

³⁴ Fuat Köprülü, Oğuz etnolojisine ait tarihi notlar, Türkiyat Mecmuası 1 (1925), s. 185-211.

³⁵ H. Nihal, A. Naci, Anadolu'da Türklere ait yer isimleri, Türkiyat Mecmuası 11 (1928) , s. 242-259.

³⁶ Mehmet şakir, Sinop ve Çevresindeki Oğuz Kökenli Yer Adları, Halk Bilgisi Mecmuası, 1928.

³⁷ F. Aksu, Isparta İli Yer Adları, Isparta Halkevi Yay. 1936.

³⁸ Hasan Eren, Yer Adlarımızın Dili, TDK Yay. Ankara, 2010.

³⁹ Özcan Başkan, Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme, TDYB 1970, s. 237-251.

sonra, 1974'te ise Doğan Aksan konuyla ilgili başka bir çalışma⁴⁰ yapmıştır. Aksan bu çalışmasında Başkan'ın çalışmasıyla ilgili sayısal belirlemeler yaptıktan sonra köy adlarını “tabiat ve fiziksel koşullara dayanan adlar” ve “insanlara ve topluluklara dayanan adlar” olmak üzere iki grupta toplamıştır.

Türkiye'deki yer adlarıyla ilgili yukarda sayılan kitap ve makalelerin dışında, yüksek lisans ve doktora seviyesinde çalışmalar da⁴¹ yapılmıştır.

Bu tür adların araştırılmasından sadece tarihe ait bilgiler edinilmekle kalmamakta, dil tarihine, yerleşme tarihine ve belki de en önemlisi, ülkenin ve bölgenin etnik yapısına ilişkin önemli ipuçları da tespit edilebilmektedir.

1.2. Elmalı Yer Adlarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Elmalı ile ilgili etraflıca bir çalışma olmamakla birlikte son zamanlarda yapılan birkaç çalışmadan bahsetmek gerekir. Bunlar arasında Elmalı'yı tarihi açıdan ele alan çalışmaların başında “Teke Sancağı Şer'iyye Sicili”⁴² adlı çalışma gelir. Bu çalışmada Teke Yöresine ait şer'iyye sicilleri tespit edilerek okunmuştur.

Yine Elmalı'nın da içinde bulunduğu Teke Yöresi ile ilgili tarihi bir kayıt da “166 Numaralı Muhasebe- i Vilâyet-i Anadolu Defteri”⁴³dir. Defter-i Hâkânî Dizisi'nin II.'si olan bu tarihi belgede Teke Yöresi'yle ilgili topoğrafik harita da⁴⁴ yer almaktadır. Elmalı ile ilgili bölüm ise “Kazâ-i Elmalu” adıyla geçmektedir.

Yine bu konuda “Türk Kültür Coğrafyasında Yerleşme Adları: Teke Yöresi Örneği”⁴⁵ adlı çalışmayla Elmalı'nın da içinde bulunduğu ve Teke Yöresi olarak adlandırılan Kumluca, Finike, Demre, Kaş, Korkuteli ilçelerindeki yerleşim yerleri ele alınmıştır.

Doğrudan yer adlarını konu edinmemekle birlikte Elmalı ile ilgili diğer bir çalışma ise “Elmalı ve Yöresi Ağızları”⁴⁶ adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışmada Elmalı merkez ve köylerinin ağız özellikleri üzerinde durulmuştur.

Elmalı ilçesini tarih, kültür, coğrafya bakımından tanıtan diğer bir çalışma “Dünden Bugüne Elmalı”⁴⁷ adlı çalışmadır. Bu çalışmada Elmalı'nın coğrafi konumu, idari durumu, tarihi ve kültürel yönü ele alınmış ve ilçe tanıtılmaya çalışılmıştır.

⁴⁰ Doğan Aksan, Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar, TDYB 1974, s. 185-193.

⁴¹ Saim Sakaoğlu, Türk Ad Bilimi 1 Giriş, s. 110- 112, TDK Yay. Ankara, 2001.

⁴² Hasan Moğol, Teke Sancağı Şer'iyye Sicili, Mehter Yay. , Ankara, 1996.

⁴³ Bu belgenin bir örneği de Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Halil İnalıcık Kütüphanesi'nde, HD 846.5.Z8 A52, 1995 numarası ile kayıtlı bulunmaktadır.

⁴⁴ Bu belgedeki topoğrafik haritada, Teke Yöresi “ 1530 Yılında Teke Livâsı, Teke Livâsı ” adıyla geçerken Elmalı da “Elmalu” adıyla geçmiştir. (bk. s. 192).

⁴⁵ Cemali Sarı, Yusuf Tepeli, Türk Kültür Coğrafyasında Yerleşme Adları: Teke Yöresi Örneği, Karadeniz Araştırmaları, Güz 2012, sayı 35, s. 161-179.

⁴⁶ Esra Kulle Çoban, Elmalı ve Yöresi Ağızları, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalı, Denizli, 2012.

İlçeyi tarihi açıdan ele alan diğer bir çalışma ise “XIX. Yüzyılda Teke Sancağı’na Bağlı Elmalı Kazası’nın Sosyo-Ekonomik Yapısı (1839 – 1914)”⁴⁸ adlı doktora tezidir. Daha sonra bu tez Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışmada Elmalı merkez mahalleleri ve köylerinin tarihi ele alınmış, bugüne kıyasla mahalle ve köy adları verilmiştir.

Konumuzla daha yakından ilgili bir çalışma “Elmalı’da (Antalya) Geçmişten Günümüze Yerleşme Adları Üzerine Bir İnceleme”⁴⁹ adlı çalışmadır. Bu çalışmada ise Elmalı’daki yer adları (köy, mahalle, yayla) yer adı bilimi açısından ele alınmış ve sınıflandırılmıştır.

Konumuzla doğrudan ilgili çalışma ise “Antalya’nın Elmalı İlçesinin Köy Adları Üzerine Bir İnceleme”⁵⁰ adlı makaledir. Bu çalışmada adından da anlaşılacağı üzere köy adları ele alınmış ve genel olarak sınıflandırılmıştır.

Son olarak Elmalı ile ilgili diğer bir çalışma da “İdari Coğrafya Özellikleri Açısından Elmalı (Antalya) İlçesi”⁵¹ adlı makaledir. Bu makalede Elmalı, tarih, kültür, coğrafya ve yer adları bakımından ele alınmakla birlikte daha çok idari coğrafya özellikleri açısından incelenmeye çalışılmıştır.

1.3. Elmalı Yer Adlarında Etkili Olan Önemli Şahsiyetler

Bir yerin Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında genel olarak bazı öncü isimlerin etkisi göz ardı edilemez. Bu, dünyanın hemen hemen her yerinde olduğu gibi Anadolu’da da ve dolayısıyla Elmalı’da da böyle olmuştur.

Elmalı’nın Türkleşmesi demek aslında İslamlaşması demektir. Burada Türk kültürünün yerleşmesi tabii ki Türklerin, Türk boy ve aşiretlerinin buraya yerleşmesiyle mümkün olmuştur. Ancak Türklerin buraya yerleşmesini sağlayan, onlara Anadolu’nun kapılarını açan bazı manevi şahsiyetler vardır: Mevlana gibi, Yunus Emre gibi.

Elmalı’nın da Türkleşmesinde ve dolayısıyla da yer adlarının (köy, mahalle, cadde, sokak vb.) Türkçeleşmesinde Kaygusuz Abdal, Niyazî-i Mısırî, Abdal Musa, Sinan-ı Ümmi, Vahabbi Ümmi gibi manevi şahsiyetlerin doğrudan ya da dolaylı etkisi olduğu unutulmamalıdır. Bu açıdan öncelikle sözü edilen öncü isimler hakkında kısaca bilgi verilecektir.

⁴⁷ Abdullah Ekiz, Düünden Bugüne Elmalı, Elmalı’yı Tanıtma ve Yardımlaşma Derneği, Akdeniz Yay. , 2001.

⁴⁸ Hatice Durgun, XIX. Yüzyılda Teke Sancağına Bağlı Elmalı Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı, Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, Antalya.

⁴⁹ S. Koday, T. Aydın, “Elmalı’da(Antalya) Geçmişten Günümüze Yerleşme Adları Üzerine Bir İnceleme, TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, 13-14 Ekim 2016, Ankara, s. 448 – 468.

⁵⁰ Emine Atmaca, Antalya’nın Elmalı İlçesinin Köy Adları Üzerine Bir İnceleme, Antalya Kitabı 1, s. 934 – 951. Antalya, 2018.

⁵¹ Zeki Koday, T. Aydın, “ İdari Coğrafya Özellikleri Açısından Elmalı (Antalya) İlçesi ” , Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Mart 2019, s. 67- 92.

1.3.1. Abdal Musa

Anadolu'nun ünlü erenlerinden ve ermişlerinden olan Abdal Musa Sultan, aynı zaman da ünlü bir ozan ve düşündürdür. Aslen Horasanlıdır. Azerbaycan'ın Hoy kasabasına gelmiş ve orada bir süre yaşamış olmasından “Hoylu” olarak tanınmıştır.⁵²

Hacı Bektaşî Veli'nin amcası Haydar Ata'nın oğlu, Hasan Gazi'nin oğludur. Kaygusuz Abdal menkıbesine göre⁵³ “Kösre Musa” adıyla da anılır. Abdal Musa Sultan, Horasan erenlerinden ve Hz. Peygamberin soyundandır. XIV. yüzyılda yaşadığı ve Osmanlıların Bursa'ya fethi yıllarında Orhan Bey'in askerleriyle savaflara katıldığı ve büyük yararlılıklar gösterdiği tarihi kaynaklarda yazılıdır.⁵⁴

Abdal Musa'nın Elmalı'da köye adını veren bir de Tekke'si vardır. Bu tekke, adında da anlaşılacağı üzere Tekke köyündedir. Abdal Musa'nın bu tekke aracılığıyla Elmalı'da birçok kişiyi irşad ettiği bilinmektedir. Bu kişiler arasında çok önemli olanları da vardır. Örneğin, Alevi – Bektaşî edebiyatının kurucularından olan Kaygusuz Abdal bu isimlerden biridir. Öyle ki asıl adı “Alaeddin Gaybî” olan Kaygusuz Abdal'a “Gaybî kaygudan reha buldun, şimdiden sonra Kaygusuz oldun”⁵⁵ cümleleriyle “Kaygusuz” ismini veren Abdal Musa'dır.

Abdal Musa'nın, Elmalı'nın Tekke köyünde türbesi bulunmakla birlikte aslında sadece Elmalı'da değil, Anadolu'nun birçok yerinde Abdal Musa bilinmekte ve onun etkisi birçok coğrafyada görülmektedir. Çünkü Anadolu'da “Tekke” adını taşıyan birçok köy vardır. Örneğin, Ankara'nın Kazan ilçesine bağlı bir yerleşim biriminin adı da “Tekke”dir. Yine Giresun'da aynı adı taşıyan bir yerleşim birimi bulunmaktadır. Bunlar doğrudan ya da dolaylı bir şekilde Abdal Musa'ya bağlanmaktadır.⁵⁶

1.3.2. Sinan-ı Ümmî (~Ümmî Sinan)

Asıl adı “Yusuf” olan Sinan-ı Ümmî Elmalı'da doğmuştur. Ne zaman doğduğu bilinmemekle birlikte hakkında yapılan bazı araştırmalara göre⁵⁷ 1563 -1567 yılları arasında doğmuş olabileceği düşünülmektedir. Hayatı hakkında kesin bir bilgi olmayan Sinan Ümmî

⁵² Abdullah Ekiz, age. , s. 117.

⁵³ Başka varyantları da olan bu menkıbenin “Dünden Bugüne Antalya” adlı kitabın ilgili bölümünde geçen bir şekli de şöyledir: “Alaiye Beyi'nin oğlu olan ozan avlanmayı çok severmiş. Günün birinde ava çıkınca bir geyikle karşılaşmış, yayını gerip geyiği oklamış. Sırtına ok saplanan geyik kaçmaya başlamış, Alaeddin Gaybî de geyiğin ardınca koşmuş. Geyik, sırtındaki okla Abdal Musa Tekkesi'ne sığınmış. Tekkeye geyiğin ardınca giren ozan, karşısında duran Abdal Musa'dan içeri giren geyiğin kendisine verilmesini istemiş. Abdal Musa ise koltuğunun altına saplanan oku çıkarıp göstererek “Oğul attığın ok bu mu?” diyerek Kaygusuz'a gösterince ozan kendinden geçmiş, Abdal Musa'nın ayaklarına kapanarak ondan yardım dilemiş, böylece tekkeye girmiş, tarikata girmiştir.” (bkz. Dünden Bugüne Antalya, 2. cilt, 9. Bölüm, Meşhur Şahsiyetler, s. 509).

⁵⁴ Dünden Bugüne Antalya, 2. cilt, 9. Bölüm, s. 510. , Akdeniz Üniversitesi Yay. Antalya, 2009.

⁵⁵ Dünden Bugüne Antalya, s. 509.

⁵⁶ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 28. 12. 2018, saat: 07.30).

⁵⁷ Dünden Bugüne Antalya, s. 510.

bir görüşe göre yine Elmalı'da, başka bir görüşe göre ise İstanbul'da 1657 yılında⁵⁸ vefat etmiştir. Sinan Ümmi'nin türbesi Elmalı'dadır. Sinan Ümmi'nin kendi adını taşıyan caminin hemen yanındaki bu türbe içerisinde aile efradı da bulunmaktadır. Bu yüzden bu türbe için "aile mezarlığı"⁵⁹ ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca bu türbede Sinan Ümmi'nin bazı talebelerinin de olduğu bilinmektedir.

Sinan Ümmi'nin divanı ile "Kutbu'l Meani"⁶⁰ adlı eserleri vardır. Halvetiliğin Vahab Ümmi ve Eroğlu kanalı ile gelen seçkin bir temsilcisi olmakla beraber Tekke ve Medrese'yi birlikte yürütmüş, dergâh, medrese ve kütüphane bağlantısını kurarak Elmalı'yı ilim ve irfan merkezlerinden biri haline getirmiştir.⁶¹

Yukarda sözü edilen medresenin varlığı bir araştırmaya göre tarihi belgelerle doğrulanmamaktadır.⁶² Ancak konuyla ilgili yapılan son çalışmalar⁶³ Elmalı'da böyle bir medresenin varlığını ortaya koymaktadır.

Ümmi Sinan'ın, öyle veya böyle birçok talebe yetiştirdiği bilinmektedir. Bunlar arasında önemli âlim ve şairler de vardır. Örneğin, tasavvuf edebiyatından bildiğimiz Niyaz-ı Mısri, Sinan Ümmi'nin öğrencisidir. Öyle ki bu iki mutasavvıfın tanışması menkıbelere⁶⁴ konu olmuştur.

⁵⁸ Dünden Bugüne Antalya, s. 511.

⁵⁹ Abdullah Ekiz, age. s. 149.

⁶⁰ Abdullah Ekiz, age. s. 148.

⁶¹ Abdullah Ekiz, age. s. 148.

⁶² www.islamansiklopedisi.info, cilt: 42, s. 311 (Erişim tarihi: 30.12.2018, saat: 02.30).

⁶³ Hatice Durgun, agt. s. 151.

⁶⁴ Bu menkıbelerden birine göre Niyaz-ı Mısri'nin Sinan Ümmi ile tanışması şöyle olmuştur: "Niyaz-ı Mısri aslen Malatyalı olup gördüğü bir rüya üzerine Sinan-ı Ümmi 'ye intisap için Elmalı'ya gelir. Aylardan Ramazandır. İftardan sonra birlikte kılınacak ilk akşam namazına imam olan Sinan-ı Ümmi'nin ardına namaza durur. Sinan-ı Ümmi Fatiha'yı okurken Niyaz-ı Mısri'nin aklından: "Sesi ve kıraati umduğum kadar değil, ben imam olsaydım daha güzel okurdum" diye bir düşünce geçer. O anda Sinan Ümmi, yavaş yavaş geri çekilir ve Niyaz-ı Mısri'yi imamete iter. Bu suretle imamete geçirilmiş olan Niyaz-ı Mısri, besmeleyi çeker. Fakat her nasılsa Fatiha'yı okuyamaz, kendisini ne kadar zorlasa da bir türlü hatırlayamaz, hafızasında ne varsa hepsi de silinmiş, sanki bir boşluk ve tutukluluk içinde kalmıştır. İşte bu müşkül durumdayken Sinan-ı Ümmi, Niyaz-ı Mısri'ye 'mihraza bakmasını' manen ifham eder. O da mihrapta gayet iri harflerle yazılı Fatiha'yı görür ve oradan okur. Namazdan sonra da Sinan Ümmi'nin eline ayağına kapanarak af diler. Hal ehli arasına katılan Niyaz-ı Mısri'nin, nefis ve gurur terbiyesine ve benliğinin giderilmesine başlanacaktır. Ertesi günü Sinan Ümmi'nin emri gereğince Elmalı'daki Ömer Paşa Camiine gidip cemaate vaaz edecek camiden çıkınca da tas tas su içecektir.

Vaazı cemaat tarafından dikkat ve hayranlıkla dinlenen Niyaz-ı Mısri camiden çıkınca oruçlu olmasına rağmen mürsidinin emrine uyarak şadırvandan tasla su içmeye koyulur. Bunu gören halkın 'Hele zındıka bak bizi iğfale gelmiş' diye kükreyip hakaret ve tükürük yağmuruna tutması, daha da ileri giderek tartaklaması karşısında Sinan Ümmi'nin önceden vazifelendirdiği kimseler tarafından güç bela halkın elinden kurtarılır ve Sinan Ümmi'nin huzuruna götürülür.

Böyle bir başlangıçla çilehaneye alınan Niyaz-ı Mısri, 61 günlük kefarete orucunu da orada eda eder." (Abdullah Ekiz 'in "Dünden Bugüne Elmalı" adlı kitabını yayımlamadan önce oluşturduğu dosya halindeki bilgi notlarından, s. 6).

Başta Niyaz-ı Mısırî olmak üzere Uşşaki, Askeri, Matlai gibi müntesiplerinin Ümmi Sinan'dan hilafet almaları Antalya ve Elmalı'nın yanı sıra Afyon, Denizli, Uşak, Kütahya gibi şehirlerde tanınip sevilmesinde ve adının yayılmasında etkili olmuştur.⁶⁵

1.3.3. Vahabbi Ümmi

XVI. yüzyıl mutasavvıf şairlerimizdendir. Halveti orta kolunu temsil eden Ahmet Şemsü'd-din Marmaravi'den feyz almıştır. Kendileri de mutasavvıf şair ve yazarlardan Ramazan Armağanı ve Elmalılı Şeyh Eroğlu Yahşi Efendi'yi yetiştirmiştir, aynı zaman da Halvetiliğin çevrede etkin bir dergâh haline gelmesinde öncü olmuştur. Vahab Ümmi'nin oldukça zengin bir divanı vardır. Bu divanın bir yazma nüshası, Elmalı Halk Kütüphanesi yazma eserler bölümü 7 numarada kayıtlıdır.⁶⁶

Vahabbi Ümmi, Sinan Ümmi'nin de hocasıdır. Vahabbi Ümmi'nin de mezarı, Elmalı Pınarbaşı Mahallesi'nde ahşap bir türbe içinde eşi ve iki çocuğu ile beraber yer almaktadır.

Elmalı'da Vahab Ümmi hakkında da birçok menkıbe vardır. Bunlar arasında en yaygın olanı halk arasında “Zincirli Kaya Efsanesi”⁶⁷ adıyla da bilinen menkıbedir.

1.3.4. Ahmet Paşa

Elmalı Pınarbaşı mahallesindeki “Ahmet Paşa Mescidi” adını Ahmet Paşa'dan almıştır. Zira mescidi yaptıran Ahmet Paşa⁶⁸ dır.

Tarihi kaynaklarda hakkında herhangi bir bilgi tespit edilememiştir. Yalnız Antalya Livası Tarihi'nde belirtildiğine göre; Haseki Ağası iken 1178 vefat edip Üsküdar'a gömülen Hacı Seyyid Mehmet Bey, bu Ahmet Paşa'nın torunudur.⁶⁹

1.3.5. Sarıları Mehmet Efendi

Elmalı'nın Sarılar köyündendir. Sarıları Mehmet Efendi, meşhur tefsir âlimi Muhammed Hamdi Yazır'ın anne⁷⁰ tarafından dedesidir. Mehmet Efendi, eserlerinde baba adı

⁶⁵ www.islamansiklopedisi.info, cilt: 42, s. 311 (Erişim tarihi: 30.12.2018, saat: 02.30).

⁶⁶ Abdullah Ekiz, age. s. 147.

⁶⁷ Elmalı Dağı'ndaki bir kaya ile - Vahab Ümmi türbesi bu kayanın hemen aşağısındadır - ilgili olan bu menkıbe şöyledir: “Günlerden bir gün müritleriyle zikir ve eğitimle meşgul iken bir gök gürlemesi ve bir sarsıntı olur, dağ başından kopup ayrılan büyük bir kaya kitlesi bütün bir hızı ile aşağı kasabanın üzerine doğru yuvarlanmaya başlar. Bu hal, görenleri korku, dehşet ve paniğe uğrattır. Vahabi Ümmi bu heyecanlı anda, dağdan üzerlerine doğru yuvarlanmakta olan kaya kitlesine karşı ellerini uzatır ‘Allah’ım senden medet zincirle’ diye bağırır. Kulak zarlarını titreten bu bağırış herkesi şaşkına çevirir, zira o anda yuvarlanmakta olan kaya kitlesi hemen durmuştur. Manevi zincirlerle bağlanıp tutulduğuna ve durdurulduğuna inanılan zincirli kaya efsanesi bu söylentilerden kaynaklanmıştır.” (Abdullah Ekiz ‘in “Dünden Bugüne Elmalı” adlı kitabını yayımlamadan önce oluşturduğu dosya halindeki bilgi notlarından, s. 6).

⁶⁸ Abdullah Ekiz, age. s. 147.

⁶⁹ Abdullah Ekiz, age. s. 147.

⁷⁰ Abdullah Ekiz, age. s. 150.

ve nesebini “Mehmed bin Abdullah el-Kaşı el-Antalyavî” diye belirtmiştir. Çevrede etkinliği olan eski âlimlerdendir. Arapça metin ve şerh olmak üzere yazdığı eserlerden bazıları şunlardır: Şerh-i istiareyi cedide, Namusu’l-azam ve Vekarzü’l-elzem. Mehmet Efendi 1870 yılında vefat etmiştir. Mezarı Sarılar köyündedir.⁷¹

1.3.6. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır (1878 – 1942)

Tefsir âlimi olan Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, hocası Kayserili Mahmud Hamdi Efendi’ye nisbetle “Küçük Hamdi” diye anılır. Elmalı’nın Karyağdı Mahallesi’nde dünyaya gelmiştir.⁷² Aslen Burdur’un Gölhisar ilçesine bağlı Yazır köyünden olan babası Numan Efendi’dir. Dedeleri Mehmed, Bekir, Hasan ve Bedreddin efendiler ilmiye sınıfına mensuptu. Annesi Fatma Hanım, Sarırlı Mehmed Efendi’nin kızıdır.⁷³

Elmalılı Mahmud Hamdi, soyadı kanunu çıkınca babasının köyünün ismini (Yazır) soyadı olarak aldıysa da daha çok doğum yerine nisbetle “Elmalılı” diye meşhur oldu.⁷⁴

Elmalılı Mahmud Hamdi’nin başta tefsir olmak üzere felsefe, fıkıh, tasavvuf, Kur’an meali, hattatlık gibi birçok alanda eserleri vardır, bazıları şunlardır: Hak Dini Kur’an Dili, İrşâdü’l - ahlâf fi ahkâmi’l- evkâf (ders kitabı), Hz. Muhammed’in Dini İslâm, Metâlib ve Mezâhib (Fransızcadan çeviri felsefe kitabı) vb.

Elmalılı Mahmud Hamdi, İstanbul’da vefat etmiştir, cenazesi de Sahra-yı Cedid mezarlığında (Kadıköy) bulunan babasının yanına konulmuştur.⁷⁵

⁷¹ Abdullah Ekiz, age. , s. 150.

⁷² Abdullah Ekiz, age. , s. 151.

⁷³ İslâm Ansiklopedisi, TDV, C 11, s.57, İstanbul, 1995.

⁷⁴ İslâm Ansiklopedisi, s. 57.

⁷⁵ Abdullah Ekiz, age. ,s. 152.

İKİNCİ BÖLÜM

ELMALI İLÇESİNİN TARİHİ

Elmalı ilçesi, Likya bölgesinin kuzeyinde yer alıp tarih boyunca birçok uygarlığın hâkimiyetine girmiştir. Yönetim anlayışı olarak, Anadolu Selçukluları tarafından bu topraklara yerleştirilen ve bölgeye kendi adlarını veren Tekeli Türk boyları tarafından kurulup gelişti. I. Bayezid döneminde de Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Gerek Teke beylerinin, gerekse ilk Osmanlı devrindeki Teke Sancağı'nın merkezi olarak Antalya yerine Elmalı'nın gösterilmesi, bu yerleşimin kuruluşu ile ilgili bulunmaktadır. Elmalı tarihinde; “Kabalı”, “Amelas”, “Elmalu” ve “Kartal”⁷⁶ isimleri ile anılmıştır.

Kentle ilgili Osmanlı dönemine ait bilinen en eski kayıt 1419 tarihli vakıf kayıtlarıdır. 1455 tarihinde kent kayıtlarında, Teke oğlu vakfı olan Bey Hamamı'nın adının geçmesi Elmalı şehrinin Tekeoğullarından itibaren imarına hız verildiği anlaşılmaktadır. 1455 tarihli tahrir kayıtlarında Elmalı'da mahalle adı geçmeyip “Nefs-i Elmalu” adı yer almaktadır. Bu tarihlerde gayrimüslimlerden söz edilmeyip nüfusun 330 kişi civarında olduğu tahmin edilir. 16. yüzyıl ortalarında, dönemin Tapu Tahrir belgelerine bakıldığında, 22 mahalle ve 233 hane ile yaklaşık 1475 civarında nüfustan söz edilir. 16. yüzyıl ortalarına doğru Elmalı'da az da olsa gayrimüslim nüfustan söz edilmektedir. Kayıtlarda, bu azınlığın Bağköy civarında yaşadığı belirtilmektedir. 1530 tahririne göre Elmalı'da, 22 hane, 1568 tahririne göre 12 hane bulunmaktadır. 1901–1902 tarihli Konya Vilayet salnamesinde kentte; 230 Rum, 331 Ermeni ve 2 Musevi olduğu belirtilmektedir. 1841 yılına doğru şehir nüfusunun 10 bin civarında olduğu belirtilmektedir. Elmalı, askeri yollardan uzak kalmış olmak dolayısıyla fazla gelişmemişse de, kendine göre yöresel bir ekonomik faaliyetin merkezi olmuştur. Bunun yanında, Kaş, Finike, Kumluca ve Fethiye'den gelen yolların bir kavşağı durumunda olup; Korkuteli üzerinden Antalya ve iç kesimlere bağlantılı bulunması ekonomik gelişimin sebebi olmuştur. Eskiden beri Elmalı, verimli ovoidan elde edilen hububat ve bakliyat ile dağlarda tahtacı aşiretler tarafından kesilen kerestelerin ve çeşitli hayvan ürünlerinin toplandığı bir pazar yeri hizmeti gördüğü gibi; burada pamuklu bezler dokunur, dericilik de ileri gitmişti. 19. yüzyıl sonlarında kentte vakıf sayısının arttığı ve buna bağlı olarak da yapısal bir gelişimin hâsıl olduğu gözlenmektedir. Bu tarihlerde kentte; 1 adet hükümet dairesi, 35 cami ve mescit, 1 tekke, 22 mektep, 10 medrese, 2 kilise, 3 han, 3 hamam, 293 dükkân, 24 değirmen, 8

⁷⁶ Hatice Durgun, agt. , s. 3-4.

tabakhane, 10 kahvehane, 3 kütüphane vardır. 19. yüzyıl sonunda Konya vilayetinin, Antalya Sancağı'na bağlı olan Elmalı'nın 1868 yılında belediyesi kuruldu.⁷⁷

2.1. Elmalı İlçesi Köy Ve Mahalle Adları

2.1.1. Adı Değişmemiş Olanlar

2.1.1.1. Elmalı

İlçenin adı olan “Elmalı” sözcüğünün kökeniyle ilgili birçok görüş ileri sürülmüştür. Bunlardan ikisi üzerinde çok durulmuştur. İlki “Elmalı” adını Yunanca kökenli “Alimala”ya⁷⁸ dayandırmaktadır. Hatta bu adın yerlileştirilmiş biçimi “Âlim Ali”⁷⁹ üzerinde de durulmuştur. Ancak “Alimala” adının tarihte işaret ettiği yer kesin olarak bilinemediği için bu görüş çok kabul görmemiştir. İkincisi ise “Elmalı” adını “Amelas” adına bağlamaktadır. Bu ad, ilçenin antik çağdaki karşılığı olarak verilmekte; buna delil olarak da üzerinde “ΑΜΕΛΑΣ” (Amelas) adının açıkça yazılı⁸⁰ olduğu Likya Birlik Sikkeleri gösterilmektedir. “Amelas” sözcüğünün kökeni ise tartışmalı olmakla birlikte çoğunlukla, aslında Yunanca olmayıp Likya dilinden (Luwice) Yunancaya geçtiği⁸¹ kabul edilmektedir. Konuyla ilgili son araştırmalar ise Likyalıların da aslında bir “Asya kavmi” olabileceği⁸² yönündedir.

İlçenin adını yabancı kökenlere bağlayan yukardaki görüşlerden sonra Türkçe kökene bağlayan görüşler de vardır. Yaygın olan görüşe göre ilçe, adını burada çok yetiştirilen meyve olan elmadan almıştır. Dolayısıyla “elmanın çok bulunduğu yer” anlamında “Elmalı” denilmiştir.

Öte yandan “Elmalı” adı, Türk boyuna bağlı bir cemaatin de adıdır. Bu cemaatin, tarihi belgelerde “Yörükân Taifesinden Elma, Elmalı (Elmalu), Elmalılı, Elmalulu, Elmacalı (Elmacalu)”⁸³ adıyla Teke yöresine yerleştiği kayıtlıdır. Bu durumda da ilçenin adı cemaat adına dayanmaktadır.

İlçenin adı olan bu sözcük Türkçe olduğuna göre bunun Eski Türkçedeki biçimi “Almalığ” şeklinde olmalıdır. Çünkü Eski Türkçede, özellikle Orhun ve Yenisey yazıtları ile Divanı Lügat-it-Türk'te “Agulıg, Balıklıg, Bakırlıg, Kargalıg”⁸⁴ şeklinde örnekleri vardır.

⁷⁷ Elmalı, Antalya Vikipedi (07.03. 2016 – saat: 17.00).

⁷⁸ Abdullah Ekiz, Dünden Bugüne Elmalı, Akdeniz Yayınları, s. 30, Eylül, 2001.

⁷⁹ Abdullah Ekiz, age. s.31.

⁸⁰ Abdullah Ekiz, age. s.31.

⁸¹ Abdullah Ekiz, age. s.30.

⁸² Dünden Bugüne Antalya, Altıncı Bölüm, Elmalı, s. 277.

⁸³ Cevdet Türkay, Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler, s. 298, İşaret Yay. İstanbul, 2005.

⁸⁴ İbrahim Şahin, Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi sayı 32, s. 5, Erzurum, 2007.

Kaldı ki bu isim Oğuz Kağan Destanı'nda, Oğuz Kağan'ın cihangirlik seferlerinin anlatıldığı bölümde:

“Bunlar arasında hayli yaşlılardan ibaret bir topluluk vardı ki vücutlarına dermansızlık çöktüğünden Oğuz'un bu gibi emirlerini yerine getirmekten aciz idiler, onların harp edip savaşması da mümkün değildi. Onlar aciz ve zayıflıklarını Oğuz'a bildirdiler. Oğuz: ‘O halde hepiniz burada kalınız.’ diye emretti. Bu yer Almalığ yakınında Ag gayap adında bir yerdi.”⁸⁵ şeklinde geçmektedir.

Elmalı adının kökü olan “elma” ise köken bilgisi olarak “elma < alma < almıla”⁸⁶ şeklinde açıklandığı gibi “elma < alma < al-Im+IA-”⁸⁷ biçiminde de hece yutumu (haploloji) yoluyla oluştuğu açıklanmıştır.

Elmalı ilçesinin adıyla ilgili tarihi kaynaklarda da bilgi geçmektedir. İlçenin adı “Elmalı” biçimiyle ilk defa, günümüzden tam 600 yıl önce yazılmış (Toraman Vakfı, 1419) bir belgede şöyle geçmektedir: “... birisi de Elmalı mülhakatından Finike mevziinde... birisi Elmalı'da nazil olan ... Urden Yusuf harımıyla beraber Behlül vakfı ve garbi Elmalı'nın ortasından inen nehir...”⁸⁸

XVII. yüzyılda yaşamış olan meşhur seyyah Evliya Çelebi, seyahatnamesinin Elmalı ile ilgili bölümü olan “Evsafı Şehri Kadimi Darı Tuffah Elmalı” (Kadim Şehir Elma Yurdu Elmalı'nın Vasıfları) başlığı altında bu ilçenin özelliklerini anlatırken Elmalı'ya bu adın verilmiş nedenini şöyle açıklamaktadır: “Bu şehrin kuzey tarafından göklere yükselmiş bir tepe vardır. Orada hala görünen mağaralar vardır. Teke Bay oğulları arasında ol mağaranın birinden “almalı” birinden “almamalı” sesi duyulup nice yıl bu hal üzere geçer, pek çok insan define çıkarmak ister ama kimse başarılı olamaz. Hala herkes mağara içindeki defineyi görürler. Sonunda Germiyanogullarından Yakup Germiyan'ın “İshak Fakih” adlı bir hocası gelip bu define dibinde bir erbain çıkarıp Kadir Gecesi'nde bir altın ve guruh ırmak gibi dışarı akar. Teke Bay oğluna öşrünü verir ve “almalı” diye tüm Elmalı halkı “Teke Bay” iken “Elmalı Bay” olup bu şehri Elmalı diye isimlendirmenin sebebi olur.”⁸⁹

Evliya Çelebi'nin, Elmalı için “Kadim Şehir” ifadesini kullanması dikkat çekicidir. Zira az önce de belirtildiği gibi konuyla ilgili yapılan son araştırmalar⁹⁰ Elmalı'nın tarihini en az M.Ö. 2000 – 3000 yıllarına kadar götürmektedir.

⁸⁵ Necati Gültepe, Türk Mitolojisi (Yeni Araştırmalar Işığında), s. 144, Kum saati Yay. , 2015, İzmir.

⁸⁶ S. G. Clauson, An Etimological Dictionary of Pre- Thirteenth- Century Turkish, s. 146, Oxford Yayınları, 1972.

⁸⁷ Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, C 1, s. 329, TDK Yay. Ankara, 2011.

⁸⁸ Abdullah Ekiz, age. s.32.

⁸⁹ Evliya Çelebi, Seyahatname, C 9, s. 273-281. Akba Yay. İstanbul, 1935.

⁹⁰ Düden Bugüne Antalya, Altıncı Bölüm, Elmalı, s. 277.

Elmalı adına Anadolu'nun başka yerlerinde de rastlanmaktadır. Ancak bunlar daha çok köy adı olup ilçe adına rastlanmamaktadır.

2.1.1.2. Afşar /Avşar

Elmalı'nın, adını Türk boylarından alan köylerindendir. Köyün yaşlılarından derlenen bilgiye göre Avşarlar buraya II. Meşrutiyet yıllarında (1908) yerleşmiştir. Avşarların, Elmalı'nın da içinde bulunduğu başta Kaş olmak üzere Teke Sancağı'na yerleştiği tarihi belgelerle⁹¹ de sabittir.

24 Türkmen boyundan biri olan Avşarlar tarihi kayıtlarda “Avşar/Afşar” biçiminde geçmektedir.

Bu boyun adı Kaşgarlı Mahmud ve Fahreddin Mübarek Şah'ın listelerinde Afşar, Reşidüddin ile ona dayanan Yazıcıoğlu ve Ebü'l- Gâzi listelerinde de Avşar şeklinde geçer. Moğol istilasından önceki vekayinamelerde Kaşgarlı ve Fahreddin Mübarek Şah'ı teyiden Afşar şekline rastlanmaktadır. XIV – XVII. yüzyıllarda Anadolu'da her ikisi de görülmekle beraber Avşar şekli daha çok yaygındır.⁹²

XV ve XVI. yüzyıl Osmanlı tahrir defterlerinde Avşarlara ait pek çok yer adı görülmektedir ki bu yer adları ile Avşarlar, Kayılardan sonra ikinci sırada yer almaktadır.⁹³

“Avşar” sözcüğünün “çetik, atik, vahşi hayvan avlamaya hevesli, ayağı tez, acelecî, işini çabuk yapan” gibi anlamlara geldiği⁹⁴ belirtilmiştir. Sözcüğün nasıl oluştuğu ile ilgili ise “ag(av)+uş+ar, avcı + er, av+şar, aw-ı-şar, ab(iri, büyük)-ış-ar > av-ış-ar > avşar” şeklinde farklı görüşler⁹⁵ ileri sürülmüştür.

Köyün adı olan “Avşar” sözcüğünün ne anlama geldiği ve nasıl oluştuğuyla ilgili farklı görüşler olsa da sözcüğün Türkçe kökenli olduğu açıktır.

Bugün Anadolu'da “Avşar” adını taşıyan birçok yerleşim yeri bulunmaktadır. Öyle ki yukarda sözü edildiği gibi boy adları içinde en çok yer adı olarak kullanılmış ve yakın tarihli bir belgeye göre bu yönüyle “Avşar”⁹⁶ boyu birinci sırada yer almıştır.

⁹¹ Cevdet Türkay, age. , s. 29.

⁹² İslâm Ansiklopedisi, TDV, cilt 4, s.160, İstanbul, 1995.

⁹³ İslâm Ansiklopedisi, s. 161.

⁹⁴ Necati Gültepe, age. , s. 240-284.

⁹⁵ Emine Atmaca, agm. , s. 947.

⁹⁶ Faruk Sümer, Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı Destanları, s. 427, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay. İstanbul, 1999.

2.1.1.3. Ahatlı

Adını Türk boy adlarından alan köylerdendir. Köye adını veren “Ahatlı” veya “Ahadlı” Terkemiş Yörükleri Ahadlı Bölüğünden gelmekte olup Oğuzların “Kargın” boyuna mensuptur. Tarihi kaynaklara göre Gölhisar’da ikamet ettiği bilinen bu cemaatin, konargöçerlik faaliyetleri esnasında buraya yerleştikleri düşünülmektedir. Teke sancağında özellikle Antalya ve Kaş’ta bulunan Ahadlılar tarihi belgelerde “Şamlı nam-ı Diğer Ahadlı, Ahadlılar ve Ahadlı Kebir” olarak kayıtlıdır. XIX. yüzyılda Ahadlı Yörüklerinin Antakya çevresinde Karahasan adında bir de obası olup Antalya ve çevresinde Ahadlı Yörükleri konar göçerliği devam ettirmelerine rağmen XIX. yüzyılın sonunda kendi adıyla anılan köyü kurmuşlardır. Yerleşik hayata geçen Ahadlı Yörüklerinin Antalya, Kaş ve Elmalı’da “Ahatlı” adını taşıyan üç köyleri vardır. XIX. yüzyılda Kaş yanında Antalya çevresi ve Arapsuyu civarı ile Korkuteli’nin Yazır ve Kemerağzı köyleri Ahadlı Yörüklerinin konargöçer halde meskûn oldukları yerlerdir.⁹⁷

Köy halkından derlenen bilgiye göre ise köy adını, Allah’ın sıfatlarından olan ve Türkçede “bir, tek” anlamlarına gelen Arapça “Ahad” kelimesinden almıştır. Bu yönüyle de dini bir isimdir.

“Ahadlı” adının anlamı kesin olarak bilinmese de bu adın bağlı olduğu Oğuz boyunun adı olan “Kargın” sözcüğünün “taşkın ve doyurucu, aşlı, yemeği, aşı olan”⁹⁸ anlamlarına geldiği açıklanmıştır.

2.1.1.4. Akçainiş

Elmalı’nın Tahtacı-Türkmen alevi köyü olup İzmir-Narlidere’deki Yanyatır ocağına bağlıdır. Bu ocağın kurucusu ve piri Çobanlı aşiretinden Durhasan Dede’dir.⁹⁹ Tarihi kaynaklara göre bu köy adını Alayundlu¹⁰⁰ ya da Avşar boyuna bağlı Akçain-Ağcain cemaatiden almış olmalıdır.¹⁰¹

Köyün yaşlılarından derlenen bilgiye göre Akçainiş ya da yerli halkın söylemiyle “agcēniş”¹⁰² köyü adını, köyün kuruluş yıllarında (1924) köyde bulunan iki beyaz (ak) binadan almıştır.

⁹⁷ S. Koday, T. Aydın, “Elmalı’da(Antalya) Geçmişten Günümüze Yerleşme Adları Üzerine Bir İnceleme, TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, 13-14 Ekim 2016, Ankara, s. 462-463.

⁹⁸ Necati Gültepe, age. , s. 240-284.

⁹⁹ Emine Atmaca, agm. s. 941.

¹⁰⁰ 24 Oğuz boyundan biri olup “alaca atlı, hayvanları iyi” anlamına gelmektedir. (bk. Necati Gültepe, age. , s. 240-284).

¹⁰¹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 462.

¹⁰² Esra Kulle Çoban, agt. , s. 302.

Bu yer adına Sivas, Yozgat gibi Anadolu'nun değişik yerlerinde de rastlanmaktadır. Bu ad "Akça+iniş" şeklinde iki sözcükten oluşmuştur. İki kelime de Türkçe kökenlidir.

2.1.1.5. Armutlu

Adını, tıpkı bağlı olduğu ilçenin adı olan "Elmalı"da olduğu gibi meyve adından aldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla "Armut+lu" biçiminde oluşmuştur. Adın kökü olan "armut" ise sözlüklerde genelde Farsça "emrûd"¹⁰³a dayandırılarak "emrud> armut"¹⁰⁴ şeklinde açıklanırken bir görüşe göre de Türkçe "al+mur(u)t> armut"¹⁰⁵ olarak açıklanmıştır.

Anadolu'da "Armutlu" adıyla birçok yerleşim yeri görülmektedir. Hatta Anadolu dışında da Azerbaycan'da Kelbece, Gubatlı ve Ermenistan'da "Armutlu" adıyla bilinen iki köyün bulunduğu, ancak daha sonra bu köylerin adlarının değiştirildiği, kaynaklarda¹⁰⁶ geçmektedir.

2.1.1.6. Bayındır

Adını Türk boylarından alan köylerdendir. "Bayındır" adı Oğuzların sol kolunu oluşturan Üçoklara dayanmaktadır.¹⁰⁷ "Bayındır" adının "bay, baylık" sözcükleriyle ilgili olduğu, "nimetli, zengin, devlet sahibi, bahtı iyi olan" gibi anlamlara geldiği, kaynaklarda¹⁰⁸ geçmektedir. Sözcüğün nasıl oluştuğuyla ilgili farklı görüşler olsa da genel olarak "bay+u+n+dur" biçiminde¹⁰⁹ oluştuğu kabul edilir. Sözcüğün kökü olan "bay"ın ise "zengin"¹¹⁰ anlamında günümüzden yaklaşık 1300 yıl önce yazılmış olan Orhun Abidelerinde "... Çıgañ bodunug **bay** kıldım." "Fakir halkı zengin yaptım." (Kül Tigin, G10)¹¹¹ şeklinde geçtiği hatırlanmalıdır.

Elmalı'nın bu köy adı da görüldüğü gibi Türkçe kökenlidir. Bu adın en az 1000 yıllık geçmişinin olduğu¹¹² belirtilmiştir. Anadolu'nun birçok yerinde, hatta Anadolu dışında Azerbaycan'ın Gence'de¹¹³ "Bayındır" yer adına rastlanmıştır.

¹⁰³ S. James W. Redhouse, Turkish and English Lexicon, s. 73, Çağrı Yay. , İstanbul, 2006. (Ayrıca bk. Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, s. 219, Aydın Kitabevi Yay. , Ankara, 1998.).

¹⁰⁴ Türkçe Sözlük, s.155, TDK Yay. Ankara. 2011.

¹⁰⁵ Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, 1. C. , s. 79 TDK Yay. Ankara, 2011.

¹⁰⁶ Nihat Çetinkaya, Iğdır Tarihi (Tarih, Yer Adları ve Bazı Oymaklar Üzerine), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay., İstanbul, 1996, 146. Ayrıca bkz. Gülcan Memiş, Bayburt Tarihi(Tarih, Kültür, Yer Adları), Yüksek Lisans Tezi, s. 217, Sakarya Üniv. Sosyal Bil. Ens. Mayıs-2018.

¹⁰⁷ Necati Gültepe, Türk Mitolojisi (Yeni Araştırmalar Işığında), s. 240-284, Kum saati Yay. , 2015, İzmir.

¹⁰⁸ Emine Atmaca, agm. s. 948.

¹⁰⁹ Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, 1. C. , s. 122 TDK Yay. Ankara, 2011.

¹¹⁰ S. G. Clauson, An Etimological Dictionary of Pre- Thirteenth- Century Turkish, s. 384, Oxford Yayınları, 1972.

¹¹¹ Aysu Ata, Orhun ve Uygar Türkçesi, s. 145, Anadolu Üniversitesi Yay. , 2010, Eskişehir.

¹¹² Tuncer Gülensoy, age. s. 123.

2.1.1.7. Cami-i Atik (Camiatik)

Elmalı'nın merkez mahallelerindendir. Mahallenin adını, 1940 yılında meydana gelen bir yangın sonucunda yanan ve bugüne sadece minaresi ulaşan eski camiden aldığı¹¹⁴ bildirilmiştir. Mahalleye adını veren bu caminin, yerleşim yerine yapılan ilk cami¹¹⁵ olduğu düşünülmektedir. Elmalı'nın ender rastlanan yabancı kökenli yerleşim yeri adlarındandır. Halk mahallenin adını bu şekilde söylemektedir. “Cami- i atik” Arapça kökenli olup “eski cami” anlamına gelmektedir.

2.1.1.8. Cami-i Cedit (Camicedit)

Adını, eski camiye göre daha yeni bir dönemde yapılan yeni camiden almıştır.¹¹⁶ Bu mahalle XVI. yüzyılda, Evliya Çelebi'nin ifadesiyle “Cami Mahallesi”¹¹⁷ adıyla geçmektedir.

Camicedit Elmalı'nın yabancı kökenli mahalle adlarındandır. Arapçadan geçen “cami- i cedit” Türkçede “yeni cami” anlamına gelmektedir.

2.1.1.9. Çobanisa

Adını Türk boylarından alan köylerdendir. “Çobanisa” veya “Çobansa”¹¹⁸ olarak da verilen adın Bayındır boyunun “Çobansa Yörükleri”nden (Teke Türkmenleri) geldiği belirtilmiştir. Ayrıca köyle ilgili şöyle bir halk anlayışından da bahsedilmiştir: “Eskilerde yaşayan bir çoban varmış adı İsa imiş. Köy, adını bu çobandan almıştır.”¹¹⁹ Bu rivayet adın kökenini doğru vermese de halkın anlayışını yansıtmaması ve “yerlileştirme” denilen dil olayını göstermesi açısından önemli sayılabilir. Zira “Çobanisa” veya “Çobansa” adları yabancı kökenlidir ve yerlileştirme daha çok yabancı kökenli isimlere uygulanmıştır.

Diğer bir açıdan bakıldığında bu rivayet köyün, bir yönüyle de Elmalı'nın tarihini yansıtabilir. Çünkü Elmalı ve yöresinin tarihi çok eskilere, antik çağa dayandığı ve bu çağda Hristiyan yerleşim yeri olduğu araştırmalarla¹²⁰ ortaya konulmuştur. Dolayısıyla rivayette geçen “İsa” adı bu açıdan önemli olabilir.

¹¹³ Necati Gültepe, age. s. 240-284.

¹¹⁴ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 465.

¹¹⁵ Hatice Durgun, XIX. Yüzyılda Teke Sancağına Bağlı Elmalı Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı, Doktora Tezi, s. 38. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, Antalya.

¹¹⁶ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 465.

¹¹⁷ Hatice Durgun, age. , s. 36.

¹¹⁸ Emine Atmaca, agm. s. 948.

¹¹⁹ Emine Atmaca, agm. s. 948.

¹²⁰ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 464-465.

2.1.1.10.Düdenköy

Adını coğrafi özelliklerinden alan köylerdendir. Öyle ki köyün içinden bir düden geçmektedir. Bu yönüyle de kaynaklarda¹²¹ yer almıştır. “Düden” kelimesinin anlamı “Kireçli bölgelerde kirecin erimesi veya yer altındaki karstlı bir çukur tavanın çökmesiyle oluşan doğal kuyu”¹²² şeklinde açıklanmıştır. “Düden” adının nasıl oluştuğuyla ilgili farklı görüşler olsa da adın kökeni konusunda bir fikir birliğinden söz edilebilir. Eren’in görüşüne göre¹²³ ve bu konudaki çalışmalarıyla bilinen Gülensoy’un da görüşüne göre¹²⁴ bu ad Türkçe kökenlidir. Gülensoy kelimeyi, Orta Türkçe tüt- “emmek” (DLT) fiiline bağlayarak “tüt-en > düden” biçiminde açıklamıştır.

Anadolu’da “düden” sözcüğü birçok yer adında geçmektedir. Mesela Burdur’da bir köyün adı “Düden”dir.¹²⁵

2.1.1.11.Eymir

Adını Türk boylarından alan köylerdendir. “Eymir” veya “Eymür” adı, 24 Oğuz boyundan biridir. Bu boy adı “son derece iyi(güzel), zengin, güçlü, alabildiğine iyi, orduya ait olan asker olacak kişi”¹²⁶, “zenginlerin zengini”, “pekiyi ve zengin”¹²⁷ gibi anlamlara gelmektedir.

Eymir adının nasıl oluştuğu ise “imir” biçimiyle birleştirilerek “im-ir” şeklinde açıklanmıştır. Buradaki “im” kelimesi Türkmen Türkçesinde “keçi, teke” anlamına gelen “umga, yumga”¹²⁸ ile ilintili düşünülmüştür. Tuncer Gülensoy ise “imir” kelimesini Orta Türkçe (DLT)’de geçen emir~ingir “aydınlıkla karanlığın birbirine karışması”¹²⁹ kelimelerine bağlayarak açıklamıştır.

“Eymir” adı, Amasya, Ankara, Bolu, Bursa, Çorum, Denizli, Kastamonu, Kütahya, Samsun, Sinop, Sivas, Tokat, Yozgat gibi Anadolu’nun birçok yerinde yerleşim yeri adı¹³⁰ olarak geçmektedir.

¹²¹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 459.

¹²² Türkçe Sözlük, TDK Yay. , Ankara, 2011, s. 732.

¹²³ Hasan Eren, Yer Adlarımızın Dili, TDK Yay. Ankara, 2010, s. 59-63.

¹²⁴ Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, 1. C. , s. 309, TDK Yay. Ankara, 2011.

¹²⁵ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 4. 08. 2019, saat: 07.10).

¹²⁶ Emine Atmaca, agm. s. 948.

¹²⁷ Necati Gültepe, age. s. 241-285.

¹²⁸ Emine Atmaca, agm. s. 949.

¹²⁹ Tuncer Gülensoy, age. s. 433.

¹³⁰ www.tdk.gov.tr Büyük Türkçe Sözlük, (Erişim Tarihi, 22. 10. 2018, 15. 20).

2.1.1.12. Geçmen

Elmalı'nın Türkçe kökenli yer adlarından ve adı değiştirilmemiş köylerindendir. Köyün adı olan “Geçmen” Abdal Musa'ya ait olduğu söylenen bir menkıbeye dayandırılmaktadır ki menkıbe şöyle: “Abdal Musa hazretleri Tekke köyünde bulunan tekkesine giderken bu köyden geçmiştir. Bir namaz vaktinde abdest almak için köylülerden su istemiştir. O zamanlarda su kıtlığı içinde olan bu köyde sular kuyulardan merkeple taşınmakta imiş. Bu yüzden olsa gerek köy halkı evliyaya abdest alacak su vermemiştir. Evliya da “Döşkaya” denen mevkiye gelmiş, kayaya süngüsünü vurmuş ve kayadan su fışkırmıştır. Abdest alma işi bitince süngüyle açtığı deliğe bir taş tıkamış ve suyu kesmiştir. Bu köyden ayrılırken de “keçmeng eğilip de suyundan içmeng” demiştir.” Bundan sonra “geçmeyin” sözünün o günkü Türkçeyle yani Eski Türkçeyle “keçmeng” şeklinde söylenişi ve yeni Türk alfabesiyle “Geçmen” şeklinde yazılıp söylenmesiyle köyün adı ortaya çıkmıştır. Bugün hala halk arasında “Abdal Musa Yolu” denilen, Abdal Musa'nın Tekkeye buradan gittiğine inanılan yerde ot bitmediği ve köyün su sorununun bu olaydan beri devam ettiği kulaktan kulağa söylenegelmektedir. Nitekim pek çok çalışma yapılmasına rağmen bu köyde su bulunamamıştır. En sonunda köyün içme suyu “Bozhüyük” köyü yakınlarında açılan sondaj ile sağlanabilmiştir.¹³¹

Köyün yaşlılarından derlenen bilgiler de yukardaki menkıbeyi doğrular niteliktedir. Köyün adının verilisinde bu menkıbe ölçüt olarak alınırsa “Geçmen” adının “geç – me – n” şeklinde çekimli bir fiilin kalıplaşmasıyla oluştuğu anlaşılmaktadır ki ilerde de görüleceği üzere bunun benzer örnekleri vardır. Mesela “kar yağdı” cümlesi kalıplaşarak “Karyağdı” şeklinde bir mahallenin adı olmuştur. (bk. Karyağdı Mahallesi, s. 42) Ancak “Geçmen” adı kaynaklarda “geç-men”¹³² şeklinde yer adlarına gelen fiilden isim yapım eki –mAn ile açıklanmıştır.

2.1.1.13. Gök pınar

Adını coğrafi özelliklerinden alan köy adlarından. Önceleri köyün adının sadece “pınar” olduğu, daha sonra köyün yakınında bulunan bu pınarın rengini de vurgulayan “gök” (mavi) sözcüğünün eklendiği¹³³ anlaşılmaktadır.

“Gök pınar” Türkçedir. elmalı halkının ifadesiyle “Gökmār” şeklindedir. Burada yine halk, renk adlarından Arapça kökenli “ Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz

¹³¹ Emine Atmaca, agm. , s. 939.

¹³² Tuncer Gülensoy, Türkçe Yer Adları Kılavuzu, s. 84, TDK Yay. , Ankara, 1995 (Ayrıca bkz. Emine Atmaca, agm. s. 945).

¹³³ Emine Atmaca, agm., s. 942.

gökyüzünün rengi”¹³⁴ anlamında “mavi < māī”yi değil onun Türkçe kökenlisi “gök < kök”¹³⁵ sözcüğünü kullanmıştır. Çünkü halk yer adlarında genelde Türkçe olanını yeğlemektedir.

2.1.1.14. Gündoğan

Elmalı’nın, adını bulunduğu konum ve ikliminden alan¹³⁶ mahallelerindendir. Bu yönüyle bu yer adının coğrafi nitelik yansıttığı açıktır. Bu mahalle Elmalı’nın diğer mahallelerine göre yeni sayılır. Çünkü 1956 yılında¹³⁷ kurulmuş olan bir mahalledir.

Mahallenin adı “gün < kün”¹³⁸ ve “doğan < tog-an” biçimlerinde de görüldüğü gibi Türkçe kökenlidir.

Türkiye’nin başka yerlerinde de aynı adı taşıyan yerleşim yerleri bulunmaktadır. Örneğin, Muğla’nın Bodrum ilçesine bağlı bir “Gündoğan Mahallesi” vardır.¹³⁹

2.1.1.15. Hacıyusuflar

Elmalı’nın, adı değişmemiş olan köylerindendir. Köy, adını buraya ilk yerleşen ve buranın kurucusu olarak söylenen kişi “Hacı Yusuf”¹⁴⁰ tan almıştır.

Bu yer adı da görüldüğü üzere yabancı kökenlidir ve dilimize Arapçadan geçmiştir. Aslında Arapça “hacı”¹⁴¹ ve İbranice “Yusuf”¹⁴² kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur.

“Hacıyusuflar” adı, köy adı olarak Sivas, Ağrı vb. yerlerde de geçmektedir.¹⁴³

2.1.1.16. İmircik

Elmalı’nın, adı değiştirilmemiş olan köylerindendir. Adını Türk boylarından alan köylerdendir.

“İmircik” yer adında bulunan “imir” adı daha önce de geçtiği üzere (bk. Eymür köyü) 24 Oğuz boyundan birisi olup “pekiyi ve zengin”¹⁴⁴ gibi anlamlara gelmektedir.

Başka bir görüşe göre bu köy adını buranın yöneticisinden, Emirinden¹⁴⁵ almıştır.

¹³⁴ Türkçe Sözlük, TDK Yay. s. 1636, Ankara, 2011.

¹³⁵ S. G. Clauson, An Etimological Dictionary of Pre- Thirteenth- Century Turkish, s.708 , Oxford Yayınları, 1972.

¹³⁶ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 456.

¹³⁷ Abdullah Ekiz, age. s. 15.

¹³⁸ S. G. Clauson, An Etimological Dictionary of Pre- Thirteenth- Century Turkish, s. 725, Oxford Yayınları, 1972.

¹³⁹ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.10).

¹⁴⁰ Emine Atmaca, agm. s. 943.

¹⁴¹ www.tdk.gov.tr (Erişim tarihi:09. 11. 2018, saat: 14.15).

¹⁴² www.tdk.gov.tr (Erişim tarihi:09. 11. 2018, saat: 14.20).

¹⁴³ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.10).

¹⁴⁴ Necati Gültepe, age. s. 285.

¹⁴⁵ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 463.

Anadolu'nun başka yerinde de “imircik” adı bulunmaktadır. Mesela, Samsun'da “İmircik”¹⁴⁶ adında bir yerleşim yeri vardır.

2.1.1.17.İplik Pazarı

Elmalı'nın merkez mahallelerindendir. Adını eskiden burada yapılan bir ticaretten (dokumacılık, iplik) almıştır. Mahallenin adı kısmen Türkçe kökenlidir. Şöyle ki “ip+lik” Türkçe, “Pazar < bazār Far.” şeklinde oluşmuştur.

Bugün bu mahallede demircilik, dericilik, bakırcılık, helvacılık vb. birçok alanda ticaret yapılmaktadır. Aslında mahallenin böyle ticari faaliyetleri Osmanlı Dönemi'nin¹⁴⁷ yadigârıdır.

2.1.1.18.Kapmescit

Elmalı'nın adı değiştirilmemiş olan merkez mahallelerindendir. Sadece yönetim anlayışı açısından 1946 yılında “Hanedanlar” ve “İshakdede”¹⁴⁸ mahalleleriyle birleştirilmiştir. Mahallenin adı, 1831-1914 yıllarına ait tarihi belgelerdeki mahalle adlarında da “Kabmescit”¹⁴⁹ olarak geçmektedir. Mahalle bu adı, burada bulunan bir camiden almıştır. Bu cami “Kabmescid Cami” ya da “ Kab Mahallesi Mescidi”¹⁵⁰ adıyla da kayıtlara geçmiştir. Bu caminin şimdiki adı ise “Hanedanlar Camii” şeklindedir.

Mahallenin şimdiki adı “Kap + mescid (Ar.)” şeklinde kısmen Türkçe kökenli olup inanç yansıtmaktadır.

2.1.1.19.Karaköy

Elmalı'nın, adı değişmeyen köylerindendir. Köyün adı, 1831-1873 yıllarına ait arşiv beldelerinde de “Karaköy”¹⁵¹ şeklinde geçmektedir. Bu ad “kara + köy” şeklinde Türkçe + Farsça kökenli sözcüklerden oluşmuştur.

“Kara” sıfatının köye verilmesiyle ilgili halk inanışına göre eskiden burada çıkan bir yangına dayanmaktadır. Bir görüşe göre buradaki “kara” sözcüğü“uğursuz, kötü, sıkıntılı”¹⁵² anlamlarına gelmektedir.

Anadolu'nun, başta İstanbul olmak üzere birçok yerinde “Karaköy” adı yer adı olarak kullanılmıştır.

¹⁴⁶ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.15).

¹⁴⁷ Hatice Durgun, agt. s. 37.

¹⁴⁸ Abdullah Ekiz, age. s. 15.

¹⁴⁹ Hatice Durgun, agt. s.39 (Ayrıca bk. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maliye Varidat Muhasebesi Temettuat Defterleri, 9947, 9956, 9960.

¹⁵⁰ Hatice Durgun, agt. s. 180 (Ayrıca bk. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Evkaf Defterleri, 15024, s.1, 47.).

¹⁵¹ Hatice Durgun, agt. s. 50 (Ayrıca bk. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Nüfus Defteri, 3194, 3215, 3233).

¹⁵² Emine Atmaca, agm. s. 943.

2.1.1.20. Karamık

Elmalı'nın, adı değişmeyen köylere dendir. Köy adını bu bölgede çokça görülen ve süpürge yapımında da kullanılmış olan bir bitkiden, “karamık”tan almıştır. Köyün yaşlılarından derlenen bilgiler bunu doğrulamaktadır.

Halk ağızlarında “karamuk ~ karamık”¹⁵³ biçimleri de görülen bu ad “1. Karanfilgillerden, ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte zararlı bir bitki. 2. hlk. Vücutta kara renkli kabarcıklara sebep olan bir hastalık. 3. hlk. Koyunlarda görülen bir hastalık türü.”¹⁵⁴ anlamlarına gelmektedir.

“Karamık” adını Tuncer Gülensoy “kara + mık” (?) “-mık Türkçenin en eski eklerinden olup addan ad yapar.”¹⁵⁵ şeklinde açıklamaktadır.

Türkiye’de aynı adı taşıyan başka yerleşim yeri de bulunmaktadır. Örneğin Afyon’da bir göl bu adı taşımaktadır.

2.1.1.21. Karyağdı

Elmalı'nın, adı değişmemiş olan en eski mahallelerdendir. Öyle ki 1831’den¹⁵⁶ bu yana aynı adı taşımaktadır. Yani mahallenin adı günümüzden yaklaşık 180 yıl öncesine dayanmaktadır. Karyağdı Mahallesi 1946 yılından önce Eğrekler, Kuşakçılar, Rum ve Ermeni mahalleleriyle “Karyağdı Mahallesi”¹⁵⁷ başlığı altında birleştirilmiştir.

Mahallenin adı olan “Karyağdı” ifadesi iklimsel bir özellik göstermektedir. Mahalle adının oluşumuna bakıldığında “kar yağdı” şeklinde bir cümlenin kalıplaşmasıyla oluştuğu görülmektedir.

Türkiye’de bu adı taşıyan başka yerleşim yeri bulunmaktadır. Örneğin, Ankara’nın Çankaya ilçesine bağlı Aziziye Mahallesi’nde bir sokağın adı “Karyağdı”¹⁵⁸ dır.

2.1.1.22. Kışla

Elmalı'nın, adı değişmemiş olan köylerindendir. “Kışla “adının bu köye verilmesinde, köy halkının yazın yayladan döndükten sonra kışın burayı yerleşme yeri olarak kullanması”¹⁵⁹ etkili olmuştur. Köy yaşlılarından derlenen bilgiler bunu doğrulamaktadır.

Bir diğer görüşe göre “Kışlaköyü” adını bölgede bulunan Murtana Yörüklerinden¹⁶⁰ almıştır.

¹⁵³ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 20.08. 2019).

¹⁵⁴ Türkçe Sözlük, s. 1320, TDK Yay. Ankara, 2011.

¹⁵⁵ Gülensoy, age. s. 465.

¹⁵⁶ Hatice Durgun, agt. s. 38.

¹⁵⁷ Abdullah Ekiz, age. s. 15.

¹⁵⁸ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 20. 08. 2019).

¹⁵⁹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 465.

Köyün adı olan “kışla” Türkçe kökenlidir ve “kışla << kış+la-g”¹⁶¹ şeklinde açıklanmaktadır.

Anadolu’da aynı adı taşıyan yerleşim yeri bulunmaktadır. Mesela Antalya’nın Muratpaşa semtinde bir mahallenin adı da “Kışla”dır.

2.1.1.23.Macun

Elmalı’nın kuzeyinde bulunan köyün merkeze uzaklığı 26 km’dir. Adı değişmemiş köylerdendir. Öyle ki XIX. yüzyıla (1831- 1845) ait tarihi belgelerde bile “Murtana Oymağının Macun Obası, Karye-i Macun”¹⁶² olarak geçmektedir. Belgelerde geçen “Murtana Oymağı” ise bu köyde ve Antalya civarında yazladığı belirtilen Murtana Yörükleri”¹⁶³ dir.

Diğer bir tarihi belgede ise konar-göçer Türkmen Yörük Taifesi’nden “Mocan Cemaati”¹⁶⁴ nin Teke Yöresine yerleştiğine dair bilgi yer almaktadır. Köy halkından derlenen bilgiler de bu bilgiyle örtüşmektedir. Buna göre köyün adı mocan > macon > macun biçiminde dönüşmüş olmalıdır. Burada “mocan” kelimesi Anadolu ağızlarında “soğukkanlı” (Afyon-Bolvadin), “Tavşan yavrusu” (Afyon-Emirdağ)¹⁶⁵ anlamlarına gelmektedir. Yine Kişi Adları Sözlüğünde “Mocan” adı erkek adı olarak verilmiş ve köken olarak “T.+Far.”¹⁶⁶ biçiminde açıklanmıştır.

Anadolu’nun başka yerinde de “Macun” adı, yer adı olarak geçmektedir. Örneğin Ankara’nın Polatlı ilçesine bağlı bir köyün adı da “Macun”dur.¹⁶⁷

2.1.1.24.Ovacık

Elmalı’nın doğusunda bulunan köyün merkeze uzaklığı yaklaşık 41 km’dir. Adı değiştirilmeyen köylerdendir. Köyün adı “Ova + cık” biçiminde Türkçe kökenlidir. Burada “ova” kelimesi “oba > ova”¹⁶⁸ biçiminde açıklanabildiği gibi “oy ~ uy ‘oyuk, çukur”¹⁶⁹ şeklinde de verilmiştir.

Görüldüğü üzere köyün tarihi aslında kendi adında saklıdır. Zaten gerek köyden derlenen bilgiler ve gerekse bu konudaki tarihi belgeler, köyün tarihini Orta Asya’ya kadar

¹⁶⁰ Emine Atmaca, agm. s. 943.

¹⁶¹ S. G. Clauson, An Etimological Dictionary of Pre- Thirteenth- Century Turkish, s. 672, Oxford Yayınları, 1972. (Arıca bk. Tuncer Gülensoy, age. s. 519).

¹⁶² Hatice Durgun, agt. s. 46.

¹⁶³ Mehmet Ak, 19. yüzyılda Teke Yöresi Yörüklerinin Sosyo- Ekonomik Durumu, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Antalya, 2012, s. 110.

¹⁶⁴ Cevdet Türkay, Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler, s. 502, İşaret Yay. İstanbul, 2005.

¹⁶⁵ www.tdk.gov.tr. Derleme Sözlüğü, Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü, (Erişim Tarihi: 20. 08. 2019).

¹⁶⁶ www.tdk.gov.tr. Kişi Adları Sözlüğü, (Erişim Tarihi: 20. 08. 2019).

¹⁶⁷ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 20.08. 2019).

¹⁶⁸ S. G. Clauson, An Etimological Dictionary of Pre- Thirteenth- Century Turkish, s. 5, Oxford Yayınları, 1972.

¹⁶⁹ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 638.

götürmektedir. Öyle ki köyden derlenen bilgilere göre köyün tarihi Orta Asya'daki Kırım-Tatar Türklerine¹⁷⁰ dayandırılmaktadır.

Köyün adı, diğer bir çalışmada ise “Yörük Oba ve Cemaatleri”ne¹⁷¹ dayandırılmaktadır.

“Ovacık” adı da Anadolu'nun başka yerinde yer adı olarak geçmektedir. Örneğin, Tunceli iline bağlı bir “Ovacık” ilçesi vardır.¹⁷²

2.1.1.25. Pirhasanlar (Pirhasan)

Elmalı'nın güneyinde bulunan köyün merkeze uzaklığı 6 km'dir. Adı değiştirilmeyen köylerdendir. Köyün adı olan “Pirhasanlar” adı dini bir nitelik taşımaktadır. Şöyle ki köy halkından alınan bilgilere göre¹⁷³ köyün adı cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren (1928) “Pirhasan” olduğu bilinmektedir. Yerli halkın dilinde Türkçeleşmiş haliyle “Pırasan” biçiminde söylenmektedir

Köy, Elmalı'nın manevi büyüklerinden Vahabbi Ümmi, Sinan-ı Ümmi, Eroğlu Rumi silsilesinden Halveti ocağının erenlerinden Pirhasan Efendi veya Pirhasan Dede tarafından 19. yüzyılın başlarında kurulduğu düşünülmektedir.

“Pirhasanlar” adı ise Pir + Hasan+lar” şeklinde Türkçeleşmiştir. Burada “pir < pi:r (Far.) “yaşlı, hoca, ihtiyar kimse”, “tarikat kurucusu”, “ozanlıkta ünlü kişiler”¹⁷⁴ anlamlarına gelmektedir. “Hasan” ise bilindiği gibi kişi ismi olup Arapça “hasen” (güzel, iyi ve hatırlı iş)¹⁷⁵den gelmektedir.

Anadolu'da aynı adı taşıyan başak bir yerleşim birimi bilinmemektedir. Dolayısıyla “Pirhasanlar” adı da bu köy için belirleyicidir.¹⁷⁶

2.1.1.26. Salur

Elmalı'nın batı istikametinde bulunan köyün merkeze uzaklığı 17 km'dir. Adı değiştirilmemiş olan köylerdendir. Köy, “Salur” adını Türk boy ve aşiretlerinden almıştır. Çünkü bir Oğuz Boyu olan Salurların, Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi bu köye de yerleştikleri bilinmektedir.¹⁷⁷

¹⁷⁰ Emine Atmaca, agm. s. 940.

¹⁷¹ Mehmet Ak, agt. s. 110-112.

¹⁷² www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019).

¹⁷³ elmalı.batiakdeniz.com/köylerimiz (Erişim Tarihi: 09. 12. 20218).

¹⁷⁴ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 12. 03. 2019).

¹⁷⁵ S. James W. Redhouse, Turkish and English Lexicon, s. 784, Çağrı Yay. , İstanbul, 2006. (Arıca bk. Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, s. 334, Aydın Kitabevi Yay. , Ankara, 1998.).

¹⁷⁶ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019).

¹⁷⁷ elmalı.batiakdeniz.com/köylerimiz (Erişim Tarihi: 09. 12. 20218).

“Salur” adını Ercilasun, Paul Pelliot ve Bahaddin Ögel¹⁷⁸ in de görüşlerine dayanarak “sal- gur” (çok ve devamlı saldıran) < sal- “koymak, saldırmak” şeklinde açıklarken Tuncer Gülensoy kelimeyi “sal- ‘sallamak’+ - ur” (kılıç)¹⁷⁹ biçiminde açıklamıştır. “Salur” kelimesine “kılıçlı”, “vardığı yerde kılıç ve çomağı ile iş görür”¹⁸⁰ anlamları da verilmiştir. Ayrıca, “Salur” adı TDK’nin sözlüğünde “kılıç”, “süt veren, sağılan hayvan”¹⁸¹ anlamlarında açıklanmıştır.

“Salur” adının nasıl oluştuğu ve ne anlama geldiğiyle ilgili farklı görüşler olsa da Türkçe kökenli olduğu açıktır.

Anadolu’da “Salur” adını taşıyan birçok yerleşim yeri vardır. Hatta Kumluca, Manavgat gibi yakın yerlerde de “Salur” adında yerleşim birimi bulunmaktadır.¹⁸²

2.1.1.27.Sarılar

Elmalı’nın güneybatı istikametinde yer alan köyün merkeze uzaklığı 20 km’dir. Adı değiştirilmemiş köylerden olan “Sarılar” köyü adını, 24 Oğuz boyundan olan Yazır boyuna bağlı Sarıca Yazır cemaatinden almıştır. Çünkü tarihi belgelere göre¹⁸³ “Sarılar” cemaati de diğer Türk boy ve cemaatleri gibi XV- XVI. yüzyıllarda bu bölgeye yerleşmişlerdir.

Köy halkından derlenen bilgiye göre ise köy, adını eskiden burada bulunan ve kardeş olduğu söylenen iki sarı çocuktan almıştır.

Köyün adı “sarı << sarıg”¹⁸⁴ kelimesine +lAr çokluk eki getirilmesiyle oluşmuştur.

Anadolu’nun başka yerinde de aynı adı taşıyan yerleşim yerine rastlanmaktadır. Örneğin, Tekirdağ’ın Çorlu ilçesine bağlı bir köyün adı da “Sarılar”dır.¹⁸⁵

2.1.1.28.Tahtamescit

Elmalı’nın merkez mahallelerinden olan Tahtamescit Mahallesi, kentin hemen kuzeybatı istikametinde bulunmaktadır. Adını, burada bulunan tarihi bir camiden “Tahtamescid Camii”¹⁸⁶ almıştır. Bu cami aslında mescit olup sonradan camiye çevrildiği için bu şekilde adlandırılmıştır. Caminin şimdiki adı ise “Yeni Cami”dir.

¹⁷⁸ Emine Atmaca, agm. s. 949.

¹⁷⁹ Tuncer Gülensoy, age. s. 727.

¹⁸⁰ Necati Gültepe, age. s. 241 – 285.

¹⁸¹ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 12. 03. 2019, saat: 14.05).

¹⁸² www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.29).

¹⁸³ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 461-462.

¹⁸⁴ S. G. Clauson, age. s. 844. (Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, age. s.735).

¹⁸⁵ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.30).

¹⁸⁶ Hatice Durgun, agt. s.181.

Bu mahalle, adı değiştirilmemiş olan mahallelerdendir. Öyle ki mahallenin adı XIX. ve XX. yüzyıla ait tarihi belgelerde de “Tahtamescid”¹⁸⁷ olarak geçmektedir. Sadece Nuhlar ve İmamlar¹⁸⁸ adlı iki mahalle daha eklenerek Tahtamescit Mahallesi biraz daha genişlemiştir.

Mahallenin adı Arapça kökenlidir ve görüldüğü üzere “Tahta + mescid” şeklinde oluşmuştur. Bu yönüyle dini bir nitelik taşımaktadır.

2.1.1.29. Tavullar

Elmalı’nın güneybatısında bulunan köyün merkeze uzaklığı 16 km’dir. Adı değiştirilmeyen köylerden olan “Tavullar” köyü, adının dereden geldiği konusunda net bir bilgi olmamakla birlikte birkaç görüş vardır. Köy halkının görüşüne göre “Tavullar” adı, eskiden bu köyde çok güzel atlar yetiştirilmiş ve askeriyenin at ahırları burada bulunduğu için köyün adı “tavla” diye kalmış, zamanla “tavullar”¹⁸⁹ şekline dönüşmüştür. Diğer bir görüşe göre ise¹⁹⁰ “Tavullar” adı Arapça kökenli olup Arapçada “uzun” anlamına gelen “tavil” kelimesinden gelmektedir. Köy halkına göre de bu ad köyü kuran kişilerin uzun boylu olmasından gelmektedir.

Öte yandan tarihi belgelerde bir de “Yörükân Taifesinden Tavilmusaoğulları”¹⁹¹ adıyla kayıtlı cemaatin varlığı bilinmektedir. Köyün adı muhtemelen bu cemaate dayanmaktadır.

Anadolu’nun başka yerinde “Tavullar” yer adına rastlanmamaktadır. Bu yönüyle de dikkat çekicidir ve köy için belirleyici bir ad olmuştur.

2.1.1.30. Tekke

Elmalı’nın güneyinde yer alan köyün merkeze uzaklığı 18 km’dir. Adı değiştirilmemiş olan köylerdendir. Köyün adının nereden geldiği ile ilgili bir halk anlatısına göre Elmalı’nın manevi büyüklerinden olan Abdal Musa’nın kurduğu “Tekke”den gelmektedir. Bu tekke halen kendi adıyla anılan köyde bulunmaktadır.

Köyün adıyla ilgili şöyle bir efsane anlatılmaktadır: Alaiye Beyi Kaygusuz Abdal bir av sırasında geyiğin peşine düşerek Tekke köyüne gelir. Orada Abdal Musa ile karşılaşır ve dergâhında hizmetçi olarak kalır. “Tekke”ye ömrü boyunca hizmetkârlık eder. Bu tekkenin etrafında kurulduğu için köyün adı “Tekke”dir.¹⁹²

¹⁸⁷ Hatice Durgun, agt. s. 39.

¹⁸⁸ Abdullah Ekiz, age. s. 15.

¹⁸⁹ elmalı.batiakdeniz.com./köylerimiz (Erişim Tarihi: 10. 12. 20218, saat: 16.30).

¹⁹⁰ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 463-464.

¹⁹¹ Cevdet Türkay, age. , s. 609.

¹⁹² elmalı.batiakdeniz.com./köylerimiz (Erişim Tarihi: 10. 12. 20218, saat: 16.45).

Köyün adı görüldüğü üzere dini bir nitelik taşımaktadır. “Tekke” adı Arapça kökenlidir ve Arapçadaki “takiyya” “dayanma, özellikle sırtını minder ve iskeleye dayama” ve “tekye”¹⁹³ kelimesinden gelmektedir.

Anadolu’da “Tekke” adını taşıyan birçok yerleşim yeri vardır. Mesela, Ankara’nın Kazan ilçesine bağlı bir yerleşim biriminin adı da “Tekke”dir. Yine Giresun’da aynı adı taşıyan bir yerleşim birimi bulunmaktadır.¹⁹⁴

2.1.1.31. Toklular

Elmalı’nın merkez mahallelerinden olan “Toklular Mahallesi”, “İplikpazarı Mahallesi”nin hemen kuzeyinde bulunmaktadır. Mahallenin adı, 19. ve 20. yüzyıla ait belgelerde “Toklular”¹⁹⁵ olarak geçmektedir. Bu yönüyle mahallenin adı hiç değişmemiş denilebilir. Sadece 1946 yılında Dervişler ve Pınarbaşı mahalleleriyle¹⁹⁶ birleştirilmiştir.

Mahallenin adı olan “Toklular” adı tamamen Türkçe kökenlidir. Zira “tok (yansıma)”¹⁹⁷ +IU¹⁹⁸ +lAr” biçiminde oluşmuştur. Bu ad aynı zamanda bir Türk boyu adıdır. Dolayısıyla mahallenin adı, Türk boy ve aşiretlerine dayanmaktadır.

Anadolu’da aynı adı taşıyan yerleşim birimleri vardır. Mesela, Bingöl’de ve Muş’ta “Toklular” adında yerleşim yerleri bulunmaktadır.¹⁹⁹

2.1.1.32. Yalnızdam

Elmalı’nın kuzeybatı istikametinde yer alan köyün merkeze uzaklığı 12 km’dir. Köyün adı XIX. yüzyıla (1831-1873) ait belgelerde de “Yalnızdam”²⁰⁰ şeklinde geçerken 1911 yılına ait topografya haritalarında ve fiziki haritada “Yalnızdam”²⁰¹ şeklinde geçmektedir. Ayrıca “Yalnızdam” adının aslında XV. yüzyıldan beri kullanıldığı, köye bu adın verilisinde köye yerleşimin eskiden tek bir ev ya da çoban damı ile başlanmasından kaynaklandığı ilgili çalışmada²⁰² belirtilmiştir. Ayrıca, köy yaşlılarından derlenen bilgi bunu doğrular niteliktedir.

¹⁹³ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 12. 03. 2019, saat: 15.00).

¹⁹⁴ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.30).

¹⁹⁵ Hatice Durgun, agt. s. 38-39.

¹⁹⁶ Abdullah Ekiz, age. s. 15.

¹⁹⁷ S. G. Clauson, age. s.464.

¹⁹⁸ “toklu” adı Anadolu ağızlarında “bir yaşındaki erkek koyun”, “bir yıllık kuzu”, “erkek koyun”, “küçük baş hayvan” gibi anlamlara gelmektedir. (bk. www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 12. 03. 2019, saat: 15.18).

¹⁹⁹ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.30).

²⁰⁰ Hatice Durgun, agt. s. 49.

²⁰¹ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 166 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defteri (937/1530). Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yay. s. 192. Ankara, 1995.

²⁰² S. Koday, T. Aydın, agm. s. 465.

“Yalnızdam” adı tamamen Türkçe kökenlidir. Çünkü Eski Türkçe “yalıus”²⁰³ ya da “yalangus, yalanguz, yalguz”²⁰⁴ ve yine Eski Türkçe “duvar, dam, kale” anlamındaki “tām”²⁰⁵ kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur.

Anadolu’nun başka yerlerinde de “Yalnızdam” adını taşıyan yerleşim yeri vardır. Örneğin, Ordu iline bağlı Kumru ilçesinde bir köyün adı “Yalnızdam”dır.²⁰⁶

2.1.1.33. Yenimahalle

Elmalı’nın merkez mahallelerinden olup 1977 yılında²⁰⁷ kurulmuştur. Mahallenin adı Eski Türkçe “yeni, taze” anlamındaki “yanı”²⁰⁸ ya da “yangı”²⁰⁹ kelimesiyle Arapça “mahal” kelimelerinin birleşmesi şeklinde oluşmuştur.

Anadolu’nun başka yerlerinde de aynı adı taşıyan yerleşim yerleri vardır. Örneğin, Antalya’nın Kepez ilçesinde de “Yenimahalle”²¹⁰ adında mahalle bulunmaktadır. Yine Ankara’nın bir ilçesinin adı “Yenimahalle”²¹¹dir.

2.1.1.34. Yuva

Elmalı’nın batısında yer alan köyün merkeze uzaklığı 18 km’dir. Adı değiştirilmemiş olan köylerdendir. Köyün adı tarihi belgelerde de “Yuva”²¹² olarak geçmiştir. Köy adını Türk boy ve aşiretlerinden almıştır. Köy halkında alınan bilgiye göre ise köy adını “üç tarafı dağla kapalı, önünün ise açık” olmasından almıştır. Buradan anlaşılabileceği üzere halk köyün genel görünümünü, yer şekillerini bir “yuva”ya benzetmiştir.

“Yuva” adı Türkçe kökenlidir. Çünkü Eski ve Orta Türkçede “hısım, kardeş” anlamına gelen “uya”²¹³ kelimesine dayandırılmaktadır. Kelimenin başındaki #y ünsüzü türemedir.

Anadolu’da “Yuva” adını taşıyan başka yerleşim yerleri vardır. Örneğin, Aksaray’a ve Burdur’a bağlı “Yuva” adlı bir yerleşim yeri bulunmaktadır.²¹⁴

²⁰³ S. G. Clauson, age. s.930.

²⁰⁴ Tuncer Gülensoy, age. s. 1046-1047.

²⁰⁵ S. G. Clauson, age. s. 502 (Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, age. s. 264).

²⁰⁶ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.30).

²⁰⁷ Abdullah Ekiz, age. s. 15.

²⁰⁸ S. G. Clauson, age. s. 943.

²⁰⁹ Tuncer Gülensoy, age. s. 1121.

²¹⁰ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 21. 08. 2019, saat: 02.05).

²¹¹ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 21. 08. 2019, saat: 02.07).

²¹² Hatice Durgun, agt. s. 49, (Ayrıca bkz. S. Koday, T. Aydın, agm. s. 453).

²¹³ S. G. Clauson, age. s. 267 (Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, age. s. 1184).

²¹⁴ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 03.45).

2.1.2. Adı Değişmiş Olanlar

2.1.2.1. Akçay (Kaşçiftliği)

Elmalı'nın adı değiştirilen köylerindendir. Köyün eski adı olan “Kaşçiftliği” bu yerleşim yerinin tarihini gösteren bir kanıttır. Öyle ki tarihi kayıtlara göre²¹⁵ burası Osmanlı zamanında Kaş ilçesine bağlı varlıklı insanların çiftliği olarak kullanılmıştır. Daha sonra bu yerleşim yerinin adı 1942’de “Akçay” olarak değiştirilmiştir.

Bu yer adı da “Ak+çay” şeklinde iki sözcükten oluşmuştur. Sözcüklerden ilki “Ak” Türkçe kökenlidir ki Anadolu’nun birçok yer adında kullanılmıştır. İkinci sözcük olan “çay” da “akan su” anlamında Türkçe kökenlidir ve yine Anadolu’nun birçok yerinde yer adı olarak geçmektedir. Köyün yakınından bir çay geçtiği için böyle adlandırılmıştır.

2.1.2.2. Bayralar (Subaşı)

Elmalı'nın, adı değiştirilen köylerindendir. Köyün adının tarihi belgelerde 1831 yılında “Subaşı nam-ı diğer Bayralar”, 1835 yılında sadece “Bayralar” şeklinde kayıtlı olduğu, 1840 yılından sonraki kayıtlarda ise “Subaşı” olarak geçtiği²¹⁶ bildirilmiştir.

“Bayralar” adının, halk etimolojisi ya da yerileştirme dediğimiz yolla “bayır+alan> bayralar” biçiminde oluştuğu²¹⁷ açıklanmıştır. Bu köy adı da Türkçe kökenlidir. Çünkü kelimenin kökü olan “bayır” adının Eski Türkçe “bağır” sözcüğüyle ilgili olduğu, kelimenin Orta Türkçede ise (DLT) “ya bağrı” “yayın orta yeri” şeklinde geçtiği²¹⁸ açıklanmıştır.

Bayralar köy adı Tuncer Gülensoy’un “Türkçe Yer Adları Kılavuzu”²¹⁹unda “Bayra (lar)” şeklinde ayrı bir madde başı olarak verilmiştir.

2.1.2.3. Beyler (Beyler Çiftliği)

Köy, adını Yazır Boyu, Gölhisar (Burdur) Yörüklerine bağlı Beyler Obası cemaatinden almıştır. 1567-69 tarihlerinde Gölhisar’da görünen bu cemaatin daha sonra bölgeye gelerek yerleştiği düşünülmektedir.²²⁰

Adı kısmen değiştirilen köylerdendir. Köyün eski adının “Beyler Çiftliği” olduğu, köye bu adın verilmesinde eskiden bu köyde ağaların çok olmasından kaynaklandığı²²¹ belirtilmiştir.

²¹⁵ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 466.

²¹⁶ Emine Atmaca, agm. s. 936.

²¹⁷ Emine Atmaca, agm. s. 936.

²¹⁸ Tuncer Gülensoy, age. s. 123.

²¹⁹ Tuncer Gülensoy, Türkçe Yer Adları Kılavuzu, s. 6, TDK Yay. , Ankara, 1995.

²²⁰ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 462.

²²¹ Emine Atmaca, agm. s. 937.

“Beyler” adının Eski Türkçe “beg+ler”den geldiği açıktır. Şu halde bu köyün adı da Türkçe kökenlidir ve “begler >> beyler” şeklinde açıklanabilir.

2.1.2.4. Bozhüyük (Semahöyük)

Elmalı’nın, adı sonradan değiştirilen köylerdendir. Köyün eski adı 1530 yılına ait tarihi belgedeki topoğrafik haritada²²² “Sema öyüğü” şeklinde geçmektedir. “Sema höyük” ya da “Semayük” veya yerileştirme sonucu “Samyün”²²³ aslında köyün tarihini gösteren ve köye niçin bu adın verildiğini açıklayan bir addır. Çünkü “höyük” sözcüğünün “üyük> öyük > höyük”²²⁴ biçiminde oluştuğu ve “ büyük, yığma toprak tepe” anlamına geldiği²²⁵ gibi bu yapıların tarihi yapı olduğu bilinmektedir. Bu açıdan Elmalı’nın tarihini çok eskilere dayandırdığı²²⁶ kabul edilen köylerdendir ve coğrafi nitelik taşımaktadır.

Burada, “sema” adına da değinmek gerekir ki bu adın niçin köy adında bulunduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte Arapça *sema* “gök”²²⁷ anlamı düşünüldüğünde yüksekliği çağrıştırmakta ve dolayısıyla da “Sema öyüğü, Sema höyük” biçimlerinde “yüksek tepe” gibi bir anlamı düşündürmektedir. Ancak bugün “sema” adı tabi ki “öyük, höyük” adıyla kaynaşmış durumdadır.

Öte yandan “Samyün” adının, vaktiyle Elmalı’dan yer satın alan ve halk arasında “Sarı Saymon”²²⁸ diye bilinen varlıklı bir Rum vatandaşının adıyla benzerlik göstermesi dikkat çekicidir. Bu durumda, aslında “Sema öyüğü, Sema höyük, Semayük” biçimlerine dayanan “Samyün ~ Samyun” adı, “Saymon” kişi adının da etkisiyle “Saymon > Samyon > Samyun > Samyün” şekline dönüşmüş olmalıdır.

Anadolu’da “höyük” kelimesiyle oluşan birçok yer adı vardır. Ancak “Semahöyük, Semayük” adında başkaca bir yer bilinmemektedir.

Köyün yeni adı olan “Bozhüyük” biçimi tamamen Türkçe kökenlidir ve görüldüğü üzere renk adıyla oluşturulmuştur.

Anadolu’da “Bozhöyük” ve benzeri adlar birçok yerleşim yerinde vardır.²²⁹

²²² 166 Numaralı Muhasebe- i Vilâyet-i Anadolu Defteri, s. 192.

²²³ Emine Atmaca, agm. s. 941.

²²⁴ S. G. Clauson, age. s. 271-272 (Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü C 1., s. 413 TDK Yay. Ankara, 2011).

²²⁵ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 461.

²²⁶ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 461.

²²⁷ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 08.03.19, saat: 1.00).

²²⁸ Abdullah Ekiz, age. s. 58.

²²⁹ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 13. 06. 2019, saat: 03.30).

2.1.2.5. Büyüksöğle (Söğle)

Köyün adında yer alan “söğle” kelimesiyle ilgili farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bunlardan birine göre²³⁰ “söğle” adı, antik çağda bu civarda bulunan ve höyük, ören olarak kabul edilen “Soklai” adıyla birleştirilmektedir. Bu yönüyle köyün tarihi çok eskiye dayanmaktadır.

Diğer bir görüşe göre ise²³¹ “söğle” adı, Sökle Yörük Türkmenlerinden gelmektedir. Bu ikinci görüşe göre “söğle” sözcüğünün Türkçe kökenli olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre “söğle” adı, Konya’daki Suğla Gölü’nün adıyla ilgili olmalıdır. Zira köy yaşlılarından derlenen bilgilere göre köyün yerli halkını oluşturan göçebe Türkmen Yörükleri, köyün kuruluş yıllarında Konya’nın Suğla, yerli halkın söylemiyle “soğlo” Ovası’ndan bu köye gelmişlerdir. Dolayısıyla köyün adında yer alan “söğle” kelimesinin “suğla ~ soğla” adına dayandığı anlaşılmaktadır. “Suğla” adı ise Eren’e göre Türkçe *soğulmak* “ırmak, göl, kaynak, pınar veya kuyu suyu çekilmek”²³² fiiline dayanmaktadır. “Suğla” adı Anadolu ağızlarında “soğla” biçiminde ve “1. Bataklıklarda, göllerde suyun çekilmesiyle alttan çıkan nemli, bitek toprak. 2. Sulu tarla, altı sulu toprak. 3. İçi boş, kof, kabuklu yemiş ve tahıl”²³³ anlamlarında kullanılmaktadır.

Köyün coğrafi özellikleri de²³⁴ düşünüldüğünde tam adına uygun biçimde kışın yağışlarda sulu, yazın ise sularının çekilerek kuru topraktan oluştuğu görülecektir.

Köyün adındaki “büyük” sıfatı ise hemen yanında bulunan “Küçüksöğle” köyüne nazaran verilmiş bir sıfattır. Çünkü “Büyüksöğle” köyünün yerleşim alanı, “Küçüksöğle”ye göre daha geniştir.

Köy halkının anlattığına göre ise eskiden mahkemelik olan iki kardeş, hâkimin karşısına çıkar, hâkim büyük olan kardeşe “büyük sen söyle”, onu dinledikten sonra küçük kardeşe “küçük sen söyle” der. Böylelikle köylerin adı “Büyüksöyle”, “Küçüksöyle” şeklinde oluşur.²³⁵

Türkiye’de “Büyüksöğle” adını taşıyan başkaca bir köy bilinmemektedir.²³⁶ Dolayısıyla bu yer adı Elmalı’ya özgüdür.

²³⁰ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 464.

²³¹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 464.

²³² Hasan Eren, *Yer Adlarımızın Dili*, s. 82, TDK Yay. Ankara, 2010. (Ayrıca bkz. Tuncer Gülensoy, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, C 2, s. 790 TDK Yay. Ankara, 2011).

²³³ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 03. 03. 2019, saat: 02.40).

²³⁴ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 460.

²³⁵ Bu bilgi Büyüksöğle köyünün cami imamı olan Mehmet Faruk Akgür’den alınmıştır.

²³⁶ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 13. 06. 2019, saat: 03.30).

2.1.2.6. Çalpınar (İlyagı)

Elmalı'nın, adı sonradan değiştirilen köylerindendir. Köyün eski adının “İlyagı” olduğu ve bu adı “İlyagı Baba” adlı dini bir kişiden aldığı²³⁷ bildirilmiştir. Köyün eski adı da yeni adı da görüldüğü gibi Türkçe kökenlidir. Bir farkla ki köyün yeni adı “Çalpınar” coğrafi özelliği yansıtırken eski adı olan “İlyagı” daha çok dini nitelik taşımaktadır. Adın “il + yağ+ ı” biçiminde oluştuğu görülüyor.

Köyün şimdiki adı olan “Çalpınar” ise “çal + pınar” şeklinde oluşmuştur. Buradaki “çal” kelimesi de Türkçe kökenli olup Anadolu ağızlarında “Taşlık yer, çıplak tepe” (Eskişehir, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Ankara, Antalya), “çakıl ve taş yığını” (Maraş, Kayseri, İçel), “kireçli toprak” (Balıkesir), “sulu, düz ova” (Gümüşhane)²³⁸ gibi anlamlara gelmektedir. Bu kelime tek başına da Anadolu'nun bazı yerleşim yerlerinde yer adı olarak geçmektedir. Örneğin, Denizli'nin bir ilçesinin adı “Çal”dır. Yine Balıkesir'in Manyas ilçesine bağlı bir yerleşim birimi “Çal” adını taşımaktadır.

Köyün yer şekilleri de tam da adına uygun olarak²³⁹ taşlık bir özellik gösterir.

“Çalpınar” adı da Anadolu'nun başka yerlerinde yerleşim yeri adı olarak geçmektedir. Örneğin, Sinop'ta bir köyün adı “Çalpınar”dır. Yine Mardin ilinin Midyat ilçesine bağlı “Çalpınar” adlı bir mahalle vardır.²⁴⁰

2.1.2.7. Çaybaşı (Yavu)

Tamamen Türkçe kökenli yer adlarındandır. Türkçe + Türkçe biçiminde oluşmuştur. Adı sonradan değiştirilen köylerdendir. Köyün eski adı “Yavu” olup Türk boy adlarından olan “Yavı” veya “Yıva”dan geldiği²⁴¹ anlaşılmaktadır. Bu ad ise tamamen Türkçe kökenlidir. Bu adın Anadolu ağızlarında “yava, yavi,”²⁴² biçimleri de vardır ve “yitik, akılsız, sersem, iğdiş at”²⁴³ gibi anlamlara gelmektedir. Ayrıca “yava, yafa” biçimleri DLT'de “sıcak, kuytu yer”²⁴⁴ anlamında geçmiştir.

²³⁷ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 453-465.

²³⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Turkiye_Turkcesi_Agzlari_Sozlugu\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Turkiye_Turkcesi_Agzlari_Sozlugu)) (Erişim Tarihi: 08.03.19, saat: 14.40), (Ayrıca bkz. Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, 1. Cilt, s. 213 TDK Yay. Ankara, 2011).

²³⁹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 456.

²⁴⁰ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 13. 06. 2019, saat: 00.30).

²⁴¹ Emine Atmaca, agm. s. 941-942.

²⁴² [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Turkiye_Turkcesi_Agzlari_Sozlugu\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Turkiye_Turkcesi_Agzlari_Sozlugu)), (Erişim Tarihi: 22.08.19, 04.45).

Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, age. , 2.C, s. 1090.

²⁴³ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Turkiye_Turkcesi_Agzlari_Sozlugu\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Turkiye_Turkcesi_Agzlari_Sozlugu)), (Erişim Tarihi: 10.03. 2019, 00.48).

²⁴⁴ Tuncer Gülensoy, age. , 2. Cilt, s. 1090.

“Çaybaşı” ve “Yavı” adları Anadolu’nun başka yerlerinde de yer adı olarak geçmektedir. Örneğin, Ordu’da “Çaybaşı” ve “Yavı” adlarında birer yerleşim birimi ve yine Erzurum’da “Yavı” adını taşıyan bir yerleşim yeri bulunmaktadır.²⁴⁵

Köyün diğer bir adının da “Değirmenköy” olduğu ve bu adını köyde bulunan ancak atıl durumda olan “değirmen”den aldığı²⁴⁶ belirtilmiştir. Bu ad da görüldüğü üzere “teg-ir-men”²⁴⁷ biçiminde Türkçe kökenlidir.

2.1.2.8. Çukurelma (Çuğun)

Elmalı’nın, adı değiştirilmiş olan köylerdendir. Köyün eski adı olan “Çuğun” un, Avşar boyuna bağlı Türkmen aşiretlerinden²⁴⁸ olduğu belirtilmiştir. Her iki durumda da köyün adı Türkçe kökenlidir. Ancak “Çukurelma” daha çok coğrafi özelliği gösterirken “Çuğun” adı tarihi nitelik taşımaktadır.

“Çuğun” adının bir anlam taşımadığı için değiştirilerek “Çukurelma” yapıldığı söylene de köyün yaşlılarından derlenen bilgiye göre köyün kuruluş yıllarında gerek civar köylerden gerek başka yerlerden birçok insan topluluğu buraya gelerek yerleşmiş ve köy bu şekilde o zamanlar kalabalık bir nüfustan oluşmuştur. Bu yüzden “Çuğun” adı “çoğunluk”, yerli halkın söylemiyle “çoğunnug” anlamına gelmektedir. Bu durumda kelimenin “çok + (u)n”²⁴⁹ biçiminden geldiği söylenebilir.

Anadolu’da “çuğun” adına başka yerlerde de rastlanmaktadır. Örneğin, Kırşehir’de bir köy ve bu köye yakın bir baraj “Çuğun” adını taşımaktadır.²⁵⁰

2.1.2.9. Dereköy (Ortaköy)

Adı sonradan değiştirilen köylerdendir. Eski adının “Ortaköy” olduğu ve “Karye-i Dere”, “Karye-i Derecik” adlarıyla da 1840-1845 tarihli nüfus sayımı belgelerinde geçtiği²⁵¹ belirtilmiştir. Köyün iki adı da coğrafi nitelik taşımakla birlikte eski adı olan “Ortaköy”ün istikamet bildirdiği açıktır.

Bugün “Dereköy” adı kısmen Türkçe kökenli denilebilir. Öyle ki “dere” sözcüğü Türkçe iken “köy” sözcüğü Farsça “kûy”²⁵² dan gelmiştir. Tarihi belgelerde geçen “Karye-i

²⁴⁵ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.00).

²⁴⁶ Emine Atmaca, agm. s. 942.

²⁴⁷ S. G. Clauson, age. s. 485-486 (Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 272).

²⁴⁸ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 462.

²⁴⁹ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 248.

²⁵⁰ www.kirsehirkulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 23.06.19, saat: 01.30).

²⁵¹ Hatice Durgun, XIX. Yüzyılda Teke Sancağına Bağlı Elmalı Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı, Doktora Tezi, s. 46, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, Antalya.

²⁵² S. James W. Redhouse, Turkish and English Lexicon, s. 1606, Çağrı Yay. , İstanbul, 2006. (Ayrıca bk. Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, s. 532, Aydın Kitabevi Yay. , Ankara, 1998.).

Dere”, “Karye-i Derecik” adlarındaki “karye” sözcüğü de Arapçada “köy”²⁵³ anlamına gelmektedir.

Türkiye’de aynı adı taşıyan köyler bulunmaktadır. Örneğin, Gökçeada’ya bağlı bir köyün adı “Dereköy”dür. Hatta yurt dışında, özellikle Bulgaristan’da “Dereköy” adında birden çok köyün varlığı bilinmektedir.²⁵⁴

2.1.2.10.Eskihisar (Başeskihisar)

Adı kısmen değişen köylerdendir. Köyün eski adı tarihi belgelerde “Başeskihisar”²⁵⁵ olarak geçmiştir. “Eskihisar” adının nereden geldiği konusunda kesin bir bilgi olmamakla birlikte antik çağda bu civarda bulunan “Amelas” kalıntılarından olan “hisar, höyük, ören” gibi eski yapılardan aldığı²⁵⁶ düşünülmektedir.

Köyün yaşlılarından derlenen bilgiye göre de köy, adını burada yer alan antik çağ dönemine ait eski yapılardan almıştır. Ancak köy halkının ifadesiyle köyün adı “esgihisar” değil, “esgi asar” veya “esgisar”²⁵⁷ dir. Anadolu ağızlarında “asar”²⁵⁸ kelimesi “kayalık, tepe” (Burdur, Denizli, Bilecik, Ankara, Konya, Muğla), “kale, burç” (Balıkesir, Antalya, Muğla) gibi anlamlara gelmektedir.

2.1.2.11.Geçit (Mümür)

Elmalı’nın, adı değiştirilmiş olan köylerdendir. Köyün eski adı olan “Mümür”ün, köyün yakınında geçen Güğü Çayı’nın çıkardığı sesten yansıma olarak oluştuğu²⁵⁹ düşünülmektedir. Bu durumda da köyün adı Türkçe kökenlidir.

Köyün eski adı olan “Mümür”ün anlamı bilinmediği için değiştirildiği söylene de aslında “mümür” kelimesi, “pınar” kelimesinin değişikliğe uğramasıyla oluşmuştur. Şöyle ki “pınar” adının Anadolu ağızlarındaki “büngür büngür ‘suyun topraktan kaynarak çıkması’” (Isparta)²⁶⁰ şekli düşünüldüğünde kelime “büngür > müngür > münür > mümür” şeklinde değişim geçirmiş olmalıdır.

Köyün şimdiki adı olan “Geçit” ve eski adı olan “Mümür” , her ikisinin de coğrafi özellik yansıttığı görülmektedir.

²⁵³ S. James W. Redhouse, age. s.1451 (Ayrıca bk. Ferit Devellioğlu, age., s. 491).

²⁵⁴ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 13. 06. 2019, saat: 14.15).

²⁵⁵ Hatice Durgun, XIX. Yüzyılda Teke Sancağına Bağlı Elmalı Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı, Doktora Tezi, s. 46 , Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, Antalya.

²⁵⁶ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 461.

²⁵⁷ Esra Kulle Çoban, agt. , s. 101.

²⁵⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 22.08. 2019, 05.48).

²⁵⁹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 460.

²⁶⁰ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 22.08. 2019, 07.15).

Anadolu’da “Geçit” adını taşıyan başka yerleşim yeri (Trabzon) olsa da “Mümür” adında başka bir yerleşim bulunmamaktadır.²⁶¹ Bu açıdan “Mümür” adı dikkat çekicidir.

2.1.2.12. Gölova (Müren)

Adı sonradan değiştirilen köylerdendir. Köyün, tarihi belgelerde²⁶² geçen eski adı “Müğren, Müren” Moğolca kökenli bir sözcük olup “ırmak, nehir” anlamındaki “mören”²⁶³ kelimesinden gelmektedir.

Gölova’nın eski adı olan “Müren veya Mören”, yukarıda sözü edilen anlamıyla yer adı olarak Oğuz Kağan Destanı’nda da şöyle geçmektedir:

“Bir neçe künlerdin soñ kök tülüklüg, kök çallug bu bedik erkek böri turup turdı. Oguz takı çerig birle turup turdı. Munda Etil mören teger bir talay bar erdi. Etil mörenniñ kudugıda bir kara tag tapıkıda uruşgu tutuldı. Ok birle, çıda birle, kılıç birle uruşdılar. Çeriglerniñ aralarıda köp telim boldı uruşgu.”²⁶⁴

Elmalı yer adlarında , Elmalı’nın kendi adı da dahil (Almatı)²⁶⁵, Türklerin böyle Orta Asya’dan Anadolu’ya taşındıkları örnekler çoktur.

2.1.2.13. Göltarla (Avlan)

Adı sonradan değiştirilen köylerdendir. Köyün eski adı olan “Avlan” coğrafi özellik²⁶⁶ göstermektedir. “Avlan” adı bir görüşe göre²⁶⁷ Luwice kökenli olup “suyu bol olan yer” anlamındaki “abrana” ya da “abrawana” sözlerinden gelmektedir. Bu da yerleşim yerinin tarihi açısından önemlidir.

Köyün bugünkü adı olan “Göltarla” ise Türkçe kökenli olup “göl < köl”²⁶⁸ ve “tarla << tarıglag”²⁶⁹ kelimelerinden oluşmuştur. Köyün bu adı, bugün itibarıyla yarım asrı aşkın (1960)²⁷⁰ taşıdığı bilinmektedir. “Göltarla” adı da görüldüğü gibi coğrafi özellik göstermektedir. Çünkü buranın gerçekten de kimi zaman, özellikle kışın, yağmur sularıyla göl haline geldiği, kimi zaman da sularının çekilip verimli bir tarlaya dönüştüğü²⁷¹ bilinmektedir.

²⁶¹ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019).

²⁶² Hatice Durgun, agt. s. 50.

²⁶³ Ferdinand D. Lessing, Moğolca-Türkçe Sözlük, çev. Günay Karaağaç, C 1, s. 857, TDK Yay. , Ankara, 2003. (Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, age. , s. 603.).

²⁶⁴ Zuhul Ölmez, Mustafa Kaçalin, XI- XIII. Yüzyıllar Türk Dili, s. 175, Anadolu Üniversitesi Yay. , Eskişehir, 2011.

²⁶⁵ Tuncer Gülensoy, age. s. 330.

²⁶⁶ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 458.

²⁶⁷ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 464.

²⁶⁸ S. G. Clauson, age. s.715. Ayrıca bk. Gülensoy, age. s. 378.

²⁶⁹ S. G. Clauson, age. s. 546. Ayrıca bk. Gülensoy, age. s. 862.

²⁷⁰ Emine Atmaca, agm. s. 942.

²⁷¹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 458.

2.1.2.14. Gümüşyaka (Dire)

Elmalı'nın, adı değiştirilmiş olan köylerden biri de Gümüşyaka köyüdür. Köyün eski adı olan “Dire” adının Türk boy ve aşiretlerinden “Tire” ile benzeştiği²⁷² bilinmektedir. Öte yandan İzmir'in ilçesi olan “Tire” ile benzerliği düşünüldüğünde köyün tarihi antik çağa kadar dayanmaktadır. Çünkü “Tire” adıyla ilgili birçok görüş olmakla birlikte genel olarak Luwice “şehir” anlamına gelen “Teira”²⁷³ adına dayandırılmaktadır.

Anadolu ağızlarında “tire”²⁷⁴ kelimesi “iplik” (İzmir, Çankırı, Samsun, Mardin, Ankara, Konya), “mahalle” (İstanbul), “saban oku” (Tunceli) gibi anlamlara gelmektedir..

Köyün şimdiki adı “Gümüşyaka” ise görüldüğü üzere “gümüş + yaka” sözlerinden oluşmuş ve “gümüş < kumüş (ET.)”²⁷⁵, “yaka < yak-‘yaklaşmak’ + -a” (ET. “taraf, yön, civar”) ²⁷⁶ şeklinde bütünüyle Türkçe kökenlidir. Gülensoy “gümüş” kelimesini, Çağferoğlu'nun Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü'nden de yararlanarak “kü- ‘saklamak, korumak’-m-üş”²⁷⁷ şeklinde açıklamıştır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “gümüş” kelimesi “manda” (Isparta, Manisa, Edirne)²⁷⁸ anlamında da kullanılmıştır.

Anadolu'da “gümüş” ve “yaka” sözcükleri tek başına yerleşim yeri adı olarak kullanılmış olmakla birlikte burada olduğu gibi birleşerek de kullanılmıştır. Örneğin, Silivri'de (İstanbul) “Gümüşyaka” adında yerleşim yeri bulunmaktadır.²⁷⁹

2.1.2.15. Hacımusalar (Musalar)

Elmalı'nın, adı değiştirilmiş olan köylerindendir. Köyün eski adı tarihi kayıtlarda “Musalar”²⁸⁰ şeklinde geçmektedir. Köy şimdiki adını ise buraya ilk yerleşen kişi olduğu söylenen “Hacı Musa”²⁸¹ dan almıştır.

Köyün yaşlılarından ve Hacı Musa'nın torunu olan bir köylüyle yapılan sohbet yukardaki bilgiyi doğrulamaktadır.

Köyün gerek eski adı “Musalar” gerek yeni adı “Hacımusalar” görüldüğü üzere Arapça kökenlidir ve inanç yansıtmaktadır.

²⁷² S. Koday, T. Aydın, agm. s. 462.

²⁷³ Gülay Belen, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Tire Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı, Yüksek Lisans Tezi, Ordu, 2011.

²⁷⁴ [www.tdk.gov.tr/Derleme Sözlüğü \(Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Turkiye_Turkcesi_Agzlari_Sozlugu)), (Erişim Tarihi: 22.08. 2019, 15.15).

²⁷⁵ S. G. Clauson, age. s.723.

²⁷⁶ S. G. Clauson, age. s.898. Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, age. , 2. cilt, s. 1034.

²⁷⁷ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 395.

²⁷⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme Sözlüğü \(Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Turkiye_Turkcesi_Agzlari_Sozlugu)), (Erişim Tarihi: 24.08. 2019, 02.00).

²⁷⁹ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.07).

²⁸⁰ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 453.

²⁸¹ Emine Atmaca, agm. s. 943.

Köyün yakınlarında aynı adı taşıyan bir de höyük vardır ki bu höyük (Hacımusalar Höyüğü)²⁸² köyün tarihini atık çağa kadar götürmektedir.

Hacımusalar Höyüğü, antik çağdaki adıyla “CHOMA”²⁸³, Elmalı-Kaş kara yolu üzerinde, Elmalı ilçe merkezinin 14 km güneybatısında Elmalı Ovası’nın merkezine yakın bir noktada bulunmaktadır. Elmalı’daki diğer höyüklerde olduğu gibi bu höyükle ilgili de net bir zaman dilimi verilememektedir. Çünkü höyükler üzerinde katmansal sonuç veren sağlıklı bir kazı çalışması²⁸⁴ henüz yapılamamıştır.

Anadolu’nun başka yerinde de benzer yer adı bulunmaktadır. Örneğin, Bolu’nun Mudurnu ilçesinde “Hacımusalar”²⁸⁵ adında bir köy vardır.

2.1.2.16.İslamlar (Dereboğazı)

Adı sonradan değiştirilen köylerdendir. Köyün eski adı, 1530 yılına ait bir tarihi belgedeki toponimik haritada “Kilidos”²⁸⁶ şeklinde Yunanca olarak geçmektedir. Türkçeye “boğaz”, “dargeçit” şeklinde aktarılan köyün adı 1928’de “Dereboğazı” olarak değiştirilmiştir. Bu ad köyün coğrafi yapısını²⁸⁷ göstermektedir. “Dereboğazı” adı Türkçe kökenlidir.

Köyün yeni adı olan “İslamlar” adıyla ilgili ise birkaç görüş vardır. Bunlardan ilki halkın anlayışını yansıtmaya açısından önemli sayılır ki o da köyün adının “İslam Bey”²⁸⁸ adlı bir çobandan geldiğidir. Diğer bir görüşe göre ise köy adını, Türk boy ve aşiretlerinden olan Avşar boyuna ait bir topluluk olan “İslamlu”dan²⁸⁹ almıştır.

Köyün yaşlılarından derlenen bilgiler tarihi verilere dayanan yukardaki ikinci görüşü desteklemektedir.

Köyün “İslamlar” adıyla daha önce Bayat, Ahatlı, Akçainiş, Armutlu, Karamık, Kızılca ve Tekke köyleriyle birlikte Kaş’a bağlı²⁹⁰ bir yerleşim yeri olduğu görülmektedir. Köyün yaşlılarından derlenen bilgiler bu bilgiyle örtüşmektedir.

“İslamlar” adı Arapça kökenli bir ad olup yerleşim yerinin Müslüman nüfusuna katıldığı dönemi işaretlemektedir.

²⁸² Elmalımüzesi.gov.tr, hacımusalar höyüğü (Erişim tarihi: 09. 11. 2018, saat: 14.00).

²⁸³ www.elmali.bel.tr (Erişim tarihi: 24.08.19, 02.35).

²⁸⁴ Hatice Durgun, agt. s. 4.

²⁸⁵ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 24. 08. 2019, saat: 02.55).

²⁸⁶ 166 Numaralı Muhasebe- i Vilâyet-i Anadolu Defteri, s. 192.

²⁸⁷ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 460.

²⁸⁸ Emine Atmaca, agm. s. 939.

²⁸⁹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 462.

²⁹⁰ Hatice Durgun, agt. s. 47-48.

2.1.2.17.Kızılca (Kızılcalılar)

Elmalı'nın, adı sonradan değiştirilen köylerdendir. Tarihi belgelere bakıldığında köyün adının 1873 yılına kadar hiç değişmeden "Kızılca"²⁹¹ olarak geçtiği görülür. Ancak 1911 yılına ait bir belgede ise köyün eski adı "Kızılcalılar"²⁹²dır.

Köye niçin bu adın verildiği ile ilgili ise birkaç görüş vardır. Köy halkının görüşüne göre köy adını kızıl renkli olan toprağından²⁹³ almıştır. Tarihi verilere dayandırılan diğer bir görüşe göre ise köyün adı Türk boy ve aşiretlerinden Salur Boyu'na bağlı Teke Türkmenlerinin Kızılcakeçili veya Kızılcakeçülü Cemaati'nden²⁹⁴ gelmektedir.

Köyün adı "kız + ıl + ca"²⁹⁵ biçiminde Türkçe kökenlidir. Burada "kız" kelimesi "sıcak"²⁹⁶ anlamındadır. Clauson "kızıl" kelimesinin kökünü "kız-" (kırmızı olmak, ısınmak)²⁹⁷ fiili olarak tespit etmiştir.

"Kızılca" adı Türkiye'nin başka yerlerinde de köy adı olarak geçmektedir. Örneğin, Sivas merkeze bağlı bir köy, Kütahya'nın Dumlupınar'a bağlı bir köy aynı adı taşımaktadır.²⁹⁸

2.1.2.18.Kocapınar (Ayvasıl)

Elmalı'nın güneydoğusunda yer alan Kocapınar köyü/ mahallesinin, ilçe merkezine uzaklığı 5 km'dir. Adı değiştirilen köylerdendir. Köyün eski adı tarihi belgelerde "Ayvasıl"²⁹⁹ olarak geçmektedir. Ayrıca 1530 yılına ait topoğrafik haritada bu ad "Ayvasıl"³⁰⁰ şeklinde geçmektedir.

Köyün eski adı "Ayvasıl"ın nereden geldiğiyle ilgili bir görüşe göre bu ad, Hristiyanlık inancını yansıtan "Aziz Vasil"³⁰¹ adının yerlileştirilmiş biçimidir. Bu durumda köyün tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Diğer bir görüşe göre "Ayvasıl" adı, Yunanca "aya vasili"³⁰²nin yerlileşmiş şeklidir.

"Ayvasıl" adı Anadolu'nun başka yerlerinde de yerleşim yeri adı olarak geçmektedir. Örneğin, Trabzon'a bağlı bir "Ayvasıl Köyü"³⁰³ bulunmaktadır. Yine Giresun'da aynı yer

²⁹¹ Hatice Durgun, agt. s. 49.

²⁹² S. Koday, T. Aydın, agm. s. 453.

²⁹³ Emine Atmaca, agm. s. 939.

²⁹⁴ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 462.

²⁹⁵ Tuncer Gülensoy, age. s. 524.

²⁹⁶ Aysu Ata, Gürer Gülsevin, Mehmet Mahur Tulum, Orhun ve Uygur Türkçesi, Anadolu Üniversitesi Yay. , s. 90, Eskişehir, 2010.

²⁹⁷ S. G. Clauson, age. s.683.

²⁹⁸ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.20).

²⁹⁹ Hatice Durgun, agt. s. 46 . (Ayrıca bkznz. S. Koday, T. Aydın, agm. s. 452).

³⁰⁰ 166 Numaralı Muhasebe- i Vilâyet-i Anadolu Defteri, s. 192.

³⁰¹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 464.

³⁰² eksisözlük.com (Erişim tarihi: 05.12.18, saat: 14.30).

³⁰³ trabzonkulturturizm.gov.tr. (Erişim tarihi:05.12.2018, saat: 14.45).

adına rastlanmaktadır ki bu ad sözü edilen yerlerde de tarihi ve dini (Hristiyanlık) nitelik taşımaktadır.

Türkiye'nin dışında da bu yer adına rastlanmaktadır. Örneğin Kıbrıs'ta, Lefkoşa'ya bağlı bugün "Türkeli" adıyla anılan bir Türk köyünün eski adı da "Ayvasıl"³⁰⁴dır.

Köyün şimdiki adı "Kocapınar" ise Türkçe kökenli olup "koca + pınar" şeklinde oluşmuştur. Köyün yakınından pınar geçtiği için bu adı almıştır.

2.1.2.19.Kuzuköy (Kuzköy)

Elmalı'nın güneybatısında bulunan Kuzuköy'ün ilçe merkezine uzaklığı 23 km'dir. Adı değiştirilen köylerdendir. Köyün eski adı, gerek 15 -16. yüzyıl (1455 – 1568) ve gerek 20. yüzyıl (1911) tarihi belgelerinde "Kuzköy"³⁰⁵ olarak geçmektedir. "Kuzköy" adındaki "kuz" kelimesi Türkçe kökenli olup Eski Türkçe ve Orta Türkçedeki "güneş görmeyen yer, gölgeli yer, arka, kuzey, dağ sırtı" anlamlarına gelen "kuz"³⁰⁶ kelimesine dayanmaktadır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında "kuz"³⁰⁷ kelimesi "soğuk, güneş görmeyen yer" (Kastamonu ve çevresi), "nemli, ıslak yerler" (Manisa), "kambur" (Artvin) anlamlarına gelmektedir.

Anadolu'nun başka yerlerinde de benzer yer adlarına rastlanmaktadır. Mesela, Manisa ilinin Demirci ilçesine bağlı bir köy aynı adı taşımaktadır. Yine Çorum ilinin İskilip ilçesine bağlı bir köyün adı "Kuzköy"dür.³⁰⁸

2.1.2.20.Küçüksöğle (Serkiz)

Elmalı'nın güneydoğusunda, Büyüksöğle köyünün hemen güneyinde yer almaktadır. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 11 km'dir. Adlarından da anlaşılacağı üzere bu iki köy yan yanadır.

Adı değiştirilen köylerdendir. Küçüksöğle köyünün eski adı tarihi belgelerde "Serkiz"³⁰⁹ olarak geçmektedir. "Serkiz" adı ise Hristiyanlıkta dini bir ad olan "Aziz Sergius"³¹⁰a dayandırılmaktadır. Köy halkından alınan bilgiler de bu bilgileri doğrular niteliktedir. Zira eskiden bu köyün Ermeni yerleşimi olduğu konusunda söylentiler vardır.

³⁰⁴ eksisözlük.com (Erişim tarihi: 05.12.18, saat: 15.00).

³⁰⁵ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 460.

³⁰⁶ S. G. Clauson, age. s.680, Ayrıca bk.Tuncer Gülensoy, age. s. 585.

³⁰⁷ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 24.08. 2019, 03.00).

³⁰⁸ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.25).

³⁰⁹ Hatice Durgun, agt. s. 47.

³¹⁰ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 464.

Köyün şimdiki adı “Küçüksöğle” ise Türkçe kökenli sayılır ve “Küçük + söğle” biçiminde oluşmuştur. Burada “söğle” kelimesiyle ilgili daha önce de “Büyüksöğle” adında geçtiği gibi birkaç görüş vardır. (bk. Büyüksöğle köyü, s.23)

2.1.2.21.Mursal (Mürsel)

Elmalı'nın güneyinde yer alan köyün merkeze uzaklığı 10 km'dir. Köyün adı 19. yüzyıla (1831-1873) ait tarihi belgelerde şimdiki gibi “Mursal”³¹¹ biçiminde geçmekteyken 1911 yılına ait diğer bir belgedeki topoğrafik haritada “Mürsel”³¹² olarak geçmektedir.

Köyün adındaki bu kısmi farklılığın okunuştan kaynaklandığı düşünülebilir. Çünkü söz konusu belgelerin döneminde Arap alfabesi kullanılıyordu.

Köye niçin bu adın verildiği ile ilgili ise birkaç görüş söz konusudur: Köy halkının verdiği bilgiye göre köyün adı “Mürsel” adlı bir kişiden gelmektedir. Ancak yine köy yaşlılarından derlenen bilgiye göre ise köyün eski adı “Bandili” dir. Bu ad, yine yaşlıların ifadesine göre bu köyden üç bin dönüm arazi satın alan varlıklı bir Yunan vatandaşının adıdır. Ancak bu bilgiyi kanıtlayan tarihi bir belge henüz yoktur. Sadece Yunan ve Rumların, Müslüman nüfusundan önce Elmalı'nın birçok köyünde arazi satın aldığı³¹³ bilinmektedir.

Bu konudaki tarihi belgelere bakıldığında ise köyün, adını Türk boy ve aşiretlerinden olan Salur Boyu'na bağlı “Mürseler Cemaati”³¹⁴nden aldığı söylenebilir.

Her iki durumda da köyün adı Arapça kökenlidir ve “Mürsel” adı Arapçada “gönderilmiş, aktarılmış” anlamlarına gelmektedir. Bu yönüyle dini nitelik taşımaktadır.

Anadolu'nun başka yerinde de “Mursal” adı, yer adı olarak geçmektedir. Örneğin, Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı bir köyün adı da “Mursal”dır.³¹⁵

2.1.2.22.Özdemir (Gilevgi)

Elmalı'nın kuzeydoğu istikametinde yer alan köyün merkeze uzaklığı yaklaşık 25 km'dir. Adı değiştirilmiş olan köylerdendir. Köyün eski adı, 19. yüzyıla (1831-1873) ait tarihi belgelerde “Gilevgi”³¹⁶ olarak geçmektedir. Ayrıca 1530 yılına ait³¹⁷ tarihi belgedeki topoğrafik haritada yine aynı şekilde “Gilevgi” olarak geçmektedir.

“Gilevgi” adının kökeniyle ilgili net bir bilgi olmamakla birlikte bir iki görüş söz konusudur. Bunlardan ilkinde göre “Gilevgi” adı, Abdal Musa'nın müritlerinden olan ve bu

³¹¹ Hatice Durgun, agt. s. 49.

³¹² 166 Numaralı Muhasebe- i Vilâyet-i Anadolu Defteri, s. 192.

³¹³ Abdullah Ekiz, age. s. 58.

³¹⁴ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 463.

³¹⁵ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 07.25).

³¹⁶ Hatice Durgun, agt. s. 49.

³¹⁷ 166 Numaralı Muhasebe- i Vilâyet-i Anadolu Defteri, s. 192.

köyde de Türbesi bulunan “Kilerci Baba”nın³¹⁸ yerleştirilmiş biçimidir. Köy halkından alınan bilgiye göre ise köy Rumlardan kalmadır. Şu durumda “Gilevği” adının Rumence “Pişmiş topraktan veya plastikten saksı” anlamındaki “ghiveci”³¹⁹ adıyla da ilgili olduğu düşünülebilir. Ancak yine köyün yaşlılarından derlenen başka bilgiye göre “Gilevği” adı Yunanca bir isimdir.

Burada kesin olan şu ki “Gilevği” adı köyün tarihini çok eskilere götürmektedir. Köy yaşlılarının verdikleri bilgiler de bu yöndedir. Ayrıca, bu köyle Çobanisa köyü arasında bulunan Gilevği Kalesi³²⁰ adlı tarihi yapı bu bilgiyi kanıtlar niteliktedir.

Köyün yeni adı “Özdemir” ise “öz + temir (ET.)” şeklinde oluşmuş Türkçe kökenli bir addır.

Anadolu’da “Özdemir” adıyla birçok yerleşim yeri bulunmakla birlikte “Gilevği” adında başkaca bir yerleşim yeri bilinmemektedir. Dolayısıyla “Gilevği” adı bu köy için bir kimliktir. Hasan Eren’in ifadesiyle³²¹ tam bir adres niteliğindedir.

2.1.2.23. Yakaçiftlik (Çiftlik-i Cedid)

Elmalı’nın güneyinde yer alan köyün merkeze uzaklığı 13 km’dir. Köyün adı XIX. yüzyıl (1831-1873) belgelerinde “Çiftlik-i Cedid”³²² olarak geçerken 1911 yılına ait belgede (harita) “Yakaçiftlik”³²³ olarak geçmektedir.

“Yakaçiftlik” adı tamamen Türkçe kökenli sayılabilir ve Eski Türkçe “taraf, yan, civar” anlamlarına da gelen “yaka”³²⁴ kelimesiyle “çift” kelimesinin birleşmesi sonucu oluşmuştur. Köken bilgisinde teorik olarak “yaka” kelimesinin ana kökü *ya- k - a ‘yaklaşmak’³²⁵ şeklinde gösterilmektedir. Tıpkı “öl-“ fiilinin ana kökünün *ö- l-³²⁶ şeklinde teorik olarak gösterildiği gibi.

Anadolu’da “Yakaçiftlik” adında başka yerleşim yeri bilinmemektedir.

³¹⁸ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 465.

³¹⁹ Mehmet Ziya Mankalyalı, Rumence – Türkçe Sözlük, TDK Yay. Ankara, 2013, s. 492.

³²⁰ Dünden Bugüne Antalya, Altıncı Bölüm, Elmalı, s. 276.

³²¹ Hasan Eren, Yer Adlarımızın Dili, s. 16, TDK Yay. , Ankara, 2010.

³²² Hatice Durgun, agt. s. 49-50.

³²³ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 453.

³²⁴ Tuncer Gülensoy, age. s. 1034.

³²⁵ Tuncer Gülensoy, age. s. 1034.

³²⁶ Osman Fikri Sertkaya, Türkçede Kelime Etimolojisi Nasıl Yapılır? , Türk Dili Aralık 2018 yıl: 68 Sayı:804 s. 13.

2.1.2.24.Yapraklı (Güğü)

Elmalı'nın kuzeybatı istikametinde bulunan köyün merkeze uzaklığı 22 km'dir. Köyün adı sonradan değiştirilmiştir. Köyün eski adı, XIX. ve XX. yüzyıla ait belgelerde “Güğü”³²⁷ olarak geçmektedir. “Güğü” adının nasıl oluştuğu ve kökeniyle ilgili bir bilgi yoktur. Ancak kelimenin ses yapısı, Türkçe kökenli olabileceği izlenimini vermektedir.

Köyün şimdiki adı “Yapraklı” ise Türkçe kökenlidir. Çünkü Eski Türkçe “yapırgak, yapırkak, yalbürgak”³²⁸ kelimesinden gelmektedir. Bu kelimenin metinlerle takip edilebilen kökü ise “örtmek, kapatmak” anlamındaki “yap-”³²⁹ fiilidir. Burada da yine kelimenin asıl kökü teorik olarak * ya-(l)-p “örtmek”³³⁰ şeklinde gösterilmektedir.

Köye “Yapraklı” adının verilmesinde ise köyün ormanla örtülü yer şekilleri³³¹ etkili olmuştur. Bu yüzden köyün gerek eski adı “Güğü” gerek yeni adı “Yapraklı” coğrafi nitelik taşımaktadır. Çünkü “Güğü” adı, Eski Türkçe “ Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi”³³² anlamındaki “kök > gök” kelimesinden gelmiş olmalıdır..

Öte yandan “güğü” kelimesi Büyük Türkçe Sözlük'te “sivrisinekten küçük, yakarca da denilen bir sinek”³³³ şeklinde açıklanmıştır. Ancak bu adın, köyün adı olan “güğü” ile bir ilgisi olamasa gerek. Çünkü köy yaşlılarından bunu doğrulayacak bir bilgi bulunmamaktadır.

Anadolu'nun başka yerlerinde “Yapraklı” adını taşıyan yerleşim yeri bulunduğu gibi “Güğü” adını taşıyan yerleşim yeri de vardır. Örneğin, Balıkesir'in Dursunbey ilçesine bağlı bir “Güğü Köyü”³³⁴ bulunmaktadır ve bu köy de ormanla örtülü bir yer şekline sahiptir. Yine Mersin'in Silifke ilçesindeki bir koyun adı “Yapraklı”dır.³³⁵

2.1.2.25.Yılmazlı (Kortan)

Elmalı'nın kuzeybatı istikametinde, Yapraklı köyünün güneyinde bulunan “Yılmazlı” köyünün merkeze uzaklığı 18 km'dir. Köyün eski adı tarihi belgelerde “Kortan”³³⁶ olarak geçmektedir.

“Kortan” adının kökeniyle ilgili kesin olmamakla birlikte birkaç görüş vardır. Bunlardan ilkinde göre “Kortan” adı Türkçe kökenlidir ve “yalçın ve diklemesine kesik

³²⁷ Hatice Durgun, agt. s. 49, Ayrıca bk. S. Koday, T. Aydın, agm. s. 453.

³²⁸ S. G. Clauson, age. s.879, Ayrıca bk. Tuncer Gülensoy, age. s. 1067.

³²⁹ Tuncer Gülensoy, age. s. 1067.

³³⁰ Tuncer Gülensoy, age. s. 1067.

³³¹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 460.

³³² Türkçe Sözlük, TDK Yay. s. 1636, Ankara, 2011.

³³³ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 12. 03. 2019, saat: 16.00).

³³⁴ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 12. 03. 2019, saat: 16.10).

³³⁵ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 13. 06. 2019, saat: 03.30).

³³⁶ Hatice Durgun, agt. s. 49, (Ayrıca bkz. S. Koday, T. Aydın, agm. s. 453).

kayalar”³³⁷ anlamına gelmektedir. “Kortan” kelimesiyle ilgili kişi adı olarak “ateşli, canlı, hareketli kimse”³³⁸ anlamları da verilmektedir. Şu durumda kelime kökünün “ateş” anlamındaki Türkçe kökenli “kor” olabileceği düşünülebilir.

Diğer görüşe göre ise “Kortan” kelimesi Luwice kökenli olup “dorğu olan yer, tepelik yer” anlamlarına gelen “Kordawana” veya “Kordana”³³⁹ adına dayanmaktadır.

Köyün şimdiki adı “Yılmazlı” ise Türkçe kökenlidir.

Anadolu’nun diğer yerlerinde “Kortan” ve “Yılmazlı” yer adlarına rastlamak mümkündür. Örneğin Tunceli’ye bağlı “Kortan”³⁴⁰ adında bir köy vardır. Yine Bitlis’te “Kortan” adını taşıyan bir köy vardır.

2.1.2.26. Yörenler (Örenler)

Elmalı’nın kuzeybatısında yer alan köyün merkeze uzaklığı 23 km’dir. Köyün adı tarihi belgelerde “Örenler”³⁴¹ şeklinde geçmiştir. Köyün, adını burada bulunan eski, harabe, köhne, viran yapılarından aldığı³⁴² anlaşılmaktadır. Çünkü “ören” kelimesi Türkçede “kalıntı”³⁴³, “eski yapı veya şehir kalıntısı”³⁴⁴ anlamlarına gelmektedir.

Çoğu yörük olan köy halkına göre ise köyün adı “yörüyen, yörüyenler” ifadelerinin kısaltmış biçimidir.

Köyün gerek şimdiki adı “Yörenler” gerekse eski adı “Örenler” Türkçe kökenlidir. Çünkü Orta Türkçede “her şeyin kötüsü” anlamındaki “ören”³⁴⁵ kelimesine dayanmaktadır. “Ören” kelimesi ise “ören < ör- ‘belirmek, çıkmak, kopmak, yükselmek’ + -en”³⁴⁶ şeklinde açıklanmıştır.

Diğer bir görüşe göre ise “ören”³⁴⁷ kelimesi Farsça “viran” kelimesine dayandırılmaktadır.

Anadolu’da “Yörenler” adıyla başka bir yerleşim yeri bilinmemektedir.³⁴⁸

³³⁷ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 459.

³³⁸ www.tdk.gov.tr, (Erişim tarihi: 13.12.18, saat:15.40).

³³⁹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 459.

³⁴⁰ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 03.40).

³⁴¹ S. Koday, T. Aydın, agm. s. 453.

³⁴² S. Koday, T. Aydın, agm. s. 461.

³⁴³ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 14.12.18, saat: 10.10).

³⁴⁴ Tuncer Gülensoy, age. s. 668.

³⁴⁵ Tuncer Gülensoy, age. s. 668.

³⁴⁶ Tuncer Gülensoy, age. s. 668.

³⁴⁷ S. G. Clauson, age. s. 233.

³⁴⁸ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 03.43).

2.1.2.27.Zümrütova (Bayat)

Elmalı'nın güneybatı istikametinde yer alan köyün merkeze uzaklığı 25km'dir. Köyün adı başka bir çalışmada "Zümrüt kaya"³⁴⁹ olarak geçmektedir. Köyün eski adı ise tarihi belgelerde, 1530 yılına ait topoğrafik haritada "Bayat"³⁵⁰ olarak geçmiştir. "Bayat" adı, 24 Oğuz boyundan birin adıdır. Yani köy bu eski adını Türk boy ve aşiretlerinden almıştır.

"Bayat" adının kökeniyle ilgili farklı görüşler³⁵¹ olsa da genel olarak Türkçe kökenli olduğu kabul edilir. Çünkü "bayat" kelimesi Türkçede "taze olmayan, eskimiş"³⁵² anlamlarına gelmektedir. Bu kelime Eski ve Orta Türkçede "kadim" (Tanrı) anlamındaki "bayat"³⁵³ kelimesine dayandırılmakta ve "baya 'az önce' + t"³⁵⁴ şeklinde açıklanmaktadır.

Burada "bayat" kelimesinin, Allah'ın isimlerinden olan "El- evvel" ile ilişkilendirilmesi³⁵⁵ dikkat çekicidir. "Bayat" kelimesinin Eski Türkçedeki "kadim" (Tanrı) anlamı düşünüldüğünde Allah'ın "ezeli" sıfatıyla da ilgili olabileceği akla gelmektedir.

Anadolu'nun başka yerlerinde de "Bayat" adına rastlanmaktadır. Mesela, Aksaray ve Çorum'un "Bayat" adında ilçeleri³⁵⁶ vardır.

³⁴⁹ Emine Atmaca, agm. s. 945.

³⁵⁰ 166 Numaralı Muhasebe- i Vilâyet-i Anadolu Defteri, s. 192.

³⁵¹ Emine Atmaca, agm. s. 948.

³⁵² www.tdk.gov.tr (Erişim tarihi: 14.12. 2018, saat: 14. 55).

³⁵³ S. G. Clauson, age. s. 385.

³⁵⁴ Tuncer Gülensoy, age. s. 122.

³⁵⁵ Emine Atmaca, agm. s. 948.

³⁵⁶ www.haritamap.com (Erişim Tarihi: 14. 06. 2019, saat: 03.46).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELMALI VE KÖYLERİNE BAĞLI DİĞER YER ADLARI

Bu bölümde Elmalı merkez ve köylerdeki dağ, tepe, ırmak, göl, mevki, su kuyusu vb. yer adları ele alınmıştır. Aynı yer adı birçok köyde bulunduğu durumda, farklı söylenişi yoksa tekrara düşmemek kaydıyla bir defa yazılmış ve geçtiği köy belirtilmiştir.

3.1. Adatepe Mevki

Elmalı merkezde yer almaktadır. Adını burada bulunan tepeden (Ada tepe) almıştır. Yerli halk bu tepe ve civarına “ Adatepe Mevki” demektedir.

Bu tepenin bilinen başkaca bir adı olmamakla birlikte içinde bulunduğu geniş sahanın antik çağdaki karşılığı “yüce doruk kent” anlamına gelen “Akarassos”³⁵⁷ olarak geçmektedir. Öyle ki bu sahanın içinde Ada Tepe ile birlikte Topdağı Tepesi, Tilkicilik Tepesi, Balıklardağı Tepesi gibi büyüklü küçüklü tepeler bulunmaktadır. Dolayısıyla “Ada Tepe” adı biraz da tepenin adaya benzetilerek verilmesiyle oluşmuş bir ad olmalıdır.

3.2. Ağalarbağı Mevki

Bayralar köyü sınırları içinde yer almaktadır. Burası düz bir arazidir ve tarla olarak kullanılmaktadır. Halkın anlattığına göre burası adını, eskiden burayı satın almış olan ağalardan almıştır.

Konar- Göçer Türkmen Yörük Cemaatlerden “ Ağalar, Ağalı, Ağalu”³⁵⁸ adının varlığı bilinse de bu yöreye yerleştiğine dair herhangi bir tarihi kayıt yoktur.

Bayralar köyünün eski adı “Subaşı”³⁵⁹ düşünüldüğünde buraya niçin “Ağalarbağı” denildiği daha iyi anlaşılır.

3.3. Ağalarmezarlığı Mevki

Bu yer Eymir köyü sınırları içerisinde. Adını burada bulunan tarihi bir mezarlıktan almıştır. Köy halkından derlenen bilgiye göre bu mezarlık zengin insanların defnedildiği bir yerdir. Bu yerin bilinen başkaca bir adı yoktur.

Yer adında bulunan “Ağalar “ adı bir cemaat adıdır ve tarihi kayıtlarda “Ağalar, Ağalı (Ağalu), Konar-Göçer Türkmen Taifesinden”³⁶⁰ şeklinde geçmektedir.

³⁵⁷ B. Umar, “ Türkiye’deki Tarihsel Adlar (Türkiye’nin Tarihsel Coğrafyası ve Tarihsel Adları Üzerine Alfabetik Düzende Bir İnceleme)”. s. 10-11, İnkılap Yay. İstanbul, 1993.

³⁵⁸ Cevdet Türkay, Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler, s. 157, İşaret Yay. İstanbul, 2005.

³⁵⁹ Hatice Durgun, agt. s. 49.

3.4. Ağılıburun Mevki

Düden köy sınırları içerisinde bulunmaktadır. Köy halkının anlattığına göre adını, burada bulunan “ağıl”dan almıştır. Türkiye Türkçesi ağızlarında “ağıl” kelimesi “ağış bağlamak, sürüyü yatırmak” (Erzurum)³⁶¹ anlamına da gelmektedir. Yer adında bulunan diğer kelime “burun” ise coğrafi terim olarak “Karanın, özellikle yüksek ve dağlık kıyılarda, türlü biçimlerde denize uzanmış bölümü”³⁶² anlamına geldiği gibi, Anadolu ağızlarında “Pekmez yapmak için kaynatılan şıranın ilk suyu” (Afyon, Çorum), “Duttan kaynatılarak elde edilen ilk şıra” (Giresun), “Samandan ayrılmış buğday yığını” (Kırşehir), “Yün taranırken tarak dışından elde edilen ilk yün” (Ankara), “Bir nesnenin veya arazinin köşesi” (Kırşehir), “Burun kulak takımı, sakatat” (Artvin)³⁶³ anlamlarına da gelmektedir.

3.5. Akçalçukurları Mevki

Geçmen köyü içerisinde yer almaktadır. Köy halkından derlenen bilgiye göre bu yer eskiden taşlık arazi ve çukurlarla kaplı olduğu için böyle adlandırılmıştır. Yer adında geçen “çal” kelimesi daha önce de geçtiği üzere (bk. Çalpınar), Türkiye Türkçesi ağızlarında “Taşlık yer, çıplak tepe”, “Çakıl ve taş yığını”, “Taştan yapılmış çit” gibi anlamlara gelmektedir.

3.6. Akçapınar Mevki

Kocapınar (Ayvasıl) köyünde bulunmaktadır. Halk ağzında “akçamaar” şeklinde söylenmektedir. Köy halkının da anlatımıyla burada pınar bulunduğu için bu adı almıştır. Bu yerin bilinen başkaca adı yoktur.

Anadolu ağızlarında “pınar” kelimesi “yerden kaynayarak çıkan su, kaynak”, “suyun çıktığı yer, kaynak, memba”, “çeşme”³⁶⁴ gibi anlamlara gelmektedir.

3.7. Akçeşme Mevki

Yörenler köyüne bağlı bir mevkidir. Eskiden burada bir çeşme olduğu için böyle adlandırılmıştır. Bu çeşme, suyu az aksa da bugün de varlığını sürdürmektedir. Buranın bilinen başkaca adı yoktur.

Türkiye’de bu adı taşıyan Çanakkale ilinin Merkez ilçesine bağlı bir de Akçeşme köyü vardır. Benzer şekilde köy adını buraya yaptıran bir “akçeşme”den almıştır.³⁶⁵

³⁶⁰ Cevdet Türkay, age. s. 157., Ayrıca bk. Ahmet Refik, Anadolu’da Türk Aşiretleri, s. 180, Enderun Kitabevi, 1989, İstanbul.

³⁶¹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 24.08. 2019, 05.00).

³⁶² www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 24.08. 2019, 05.20).

³⁶³ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 24.08. 2019, 05.35).

³⁶⁴ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 24.08. 2019, 06.45).

³⁶⁵ www.köylerim.com (Erişim tarihi: 25.08.2019, 02.15).

3.8. Aktaş Mevki

Akçainiş köyü sınırları içerisinde. Halk ağzında “akdaş” biçiminde söylenmektedir. Köy halkından derlenen bilgiye göre eskiden burada “ ak bir taş” olduğu için bu adı almıştır.

Anadolu ağızlarında “aktaş”, “kilometre taşı” (Afyon Karahisar), “mermer, kireç taşı” (Isparta, Burdur, İstanbul, Çankırı, Muğla, Edirne)³⁶⁶ gibi anlamlara gelmektedir.

3.9. Akinin Sırt

Geçmen köyü içerisinde yer alan bir tepedir. Köy halkından derlenen bilgiye göre bu tepede hayvanların barındığı inler vardır. Bundan dolayı böyle adlandırılmıştır. Buranın bilinen başkaca adı yoktur.

Yer adının başındaki “ak” sıfatı, tepenin bitki örtüsünün azlığı ile ilgili olmalıdır.

3.10. Akkulakçeşmesi Mevki

Elmalı'nın merkezinde yer alan bir mevkidir. Adını burada bulunan çeşmeden almıştır. Çeşmenin adı ise halktan derlenen bilgiye göre çeşmeyi yaptıran kişiden gelmektedir. Ancak bununla ilgili tarihi bir kayıt yoktur. Buranın bilinen başkaca bir adı da yoktur.

Burada şunu da belirtmek gerekir ki bu yer adı suyla ilgili yer adlarındandır. Çeşme adları genelde yaptıran kişinin adıyla oluşmakla birlikte bazen bulunduğu yerin özelliğini de gösterebilmektedir. Dolayısıyla yer adında bulunan “akkulak” adı kişiyle ilgili bir ad olabileceği gibi, özellikle “kulak” kelimesinin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki “yağmur ve sel sularının toplandığı çukur, su yatakları, küçük dereler” (Adana), “arkların ya da göl ve dereden tarlaya alınan suyun ağzı” (Antalya, Maraş, Niğde)³⁶⁷ gibi anlamları düşünüldüğünde “kulak”, çeşmenin bulunduğu yerin coğrafi özelliğiyle ilgili olmalıdır.

3.11. Akpınar Mevki

Yörenler köyüne bağlı bir mevkidir. Adını burada bulunan pınardan almıştır. Bugün bu pınar suyu az olsa da varlığını korumaktadır. Bilinen başkaca bir adı yoktur. Görüldüğü üzere su adıyla ilgili bir yer adıdır. Baştaki “ak” sıfatı ise muhtemelen pınar yatağının bitki örtüsünün azlığıyla ilgilidir.

³⁶⁶ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 24.08. 2019, 06.45).

³⁶⁷ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 26.08. 2019, 04.30).

3.12. Aksivri Tepesi

Kışla köyü içinde yer alan bir tepedir. Köy halkından derlenen bilgiye göre, şeklinden dolayı halk bu tepeye “aksivri” demiştir. Bu tepe ve bağlı bulunduğu kışla köyü Elmalı Dağı’nın hemen güney yamacında yer almaktadır. Buranın bilinen başka bir adı yoktur.

Yer adının başında bulunan “ak” sıfatı yine tepenin bitki örtüsünün azlığıyla ilgili olmalıdır.

3.13. Aktepe Mevki

Geçmen köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Adını burada bulunan tepeden (ak tepe) almıştır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “ak” kelimesinin, “göz bebeğine inen beyaz leke, boz” (Niğde), “gölün derin ve otsuz yeri” (Afyon)³⁶⁸ gibi anlamları düşünüldüğünde “Aktepe” de bitki örtüsünün az olduğu ya da hiç olmadığı, bu yüzden bu şekilde adlandırıldığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca yer adlarında kullanılan “ak, kara, yeşil, sarı vb.” renk adlarının bitki örtüsünün durumuyla ilgili olduğunu ortaya koyan çalışmalar³⁶⁹ daha önceden yapılmıştır. Dolayısıyla burada da benzer bir durum söz konusudur.

3.14. Alaardıç Mevki

Geçmen köyünde yer almaktadır. Köy halkından derlenen bilgiye göre adını burada bulunan bitkiden (ala ardıç) almıştır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “ala” , “siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı” (Afyon, Isparta, Burdur, Denizli, Muğla, Antalya, Sivas, Yozgat), “kekliğin boynundaki siyah halka” (Denizli)³⁷⁰ gibi anlamlara gelmektedir. Sözlükte “ardıç” kelimesi ise “servigillerden, güzel kokulu, yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemişleri ilaç olarak kullanılan bir ağaççık”³⁷¹ olarak açıklanmıştır.

3.15. Alkaya Dağı

Kocapınar (Ayvasıl) köyünde bulunmaktadır. Adını kayalarının renginden “al, kızıl, kırmızı” aldığı anlaşılmaktadır. Halktan derlenen bilgiler de bu yöndedir. Buranın bilinen başka bir adı yoktur.

³⁶⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 26.08. 2019, 04.40).

³⁶⁹ Mustafa Şenel, Elazığ İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, s. 8, Elazığ, 2003.

³⁷⁰ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 26.08. 2019, 05.10).

³⁷¹ www.tdk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 26.08. 2019, 05.30).

3.16. Alakkuyuları Mevki

Büyüksöğle köyünde yer almaktadır. Köyden derlenen bilgiye göre adını eskiden burada bulunan kuyulardan almıştır. Bu yer adı da suyla ilgili yer adlarındandır. Yer adının başındaki “alak” kelimesi ise Türkiye Türkçesi ağızlarında “bataklık yer” (Burdur), “at eğeri” (Konya), “köşk” (Bursa), “bağ, bahçe kulübesi” (İstanbul, Zonguldak, Kastamonu)³⁷² gibi anlamlara gelmektedir.

3.17. Alisiler Tepesi Mevki

Elmalı'nın merkez mahallelerinden İplik Pazarı Mahallesi'nde yer alan bir mevkidir. Adını burada bulunan tepeden (Alisiler Tepesi) almıştır. “Alisiler” adı ise yerli halka göre “Ali'ye ait” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu yer adı bir kişi adına dayanmaktadır. Bu kişinin eskiden burayı satın aldığı tarafımıza söylenmiştir.

Öte yandan tarihi belgelerde “Türkmen Taifesinden Alayundlu Boyu”na bağlı “Alisi Hacılu Cemaati”³⁷³ adıyla kayıtlı bir cemaatin varlığı bilinmektedir. Bu durumda bu yer adı cemaat adına dayanmaktadır.

3.18. Ambarkıran Mevki

Pirhasanlar köyünde yer almaktadır. Köy halkından derlenen bilgiye göre, eskiden ürün çok olduğu için ambarlara sığmamış ve dışarı taşmıştır. Bundan dolayı ambarın bulunduğu bu yer “ambarkıran” adıyla anılmıştır. Buranın bilinen başkaca adı yoktur.

3.19. Aragedik Mevki

Büyüksöğle köyünde yer alan bir mevki adıdır. Köy halkı bu mevki adını “araedik” biçiminde söylemektedir.

Yer adında bulunan “ara” kelimesi, mevki adlarında çokça kullanılan kelimelerden³⁷⁴dir. Yer adını oluşturan diğer kelime “gedik”, yine mevki adları ve yükselti adlarında³⁷⁵ çok kullanılan kelimelerdendir.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “gedik” kelimesi, “köyün ya da çiftliğin dörtte biri” (Gaziantep), “yolların görülebilen yeri, ufuk” (Elazığ), “sınır” (Denizli, İzmir), “yüksek yer,

³⁷² [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 27.08. 2019, 23.00).

³⁷³ Yusuf Halaçoğlu, Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650), C 1, s. 125, Türk Tarih Kurumu Yay. , 2009, Ankara.

³⁷⁴ Levent Kurgun, agt. s. 81.

³⁷⁵ Levent Kurgun, agt. s. 93.

tepe” (Isparta, Burdur, Balıkesir, Kütahya, Maraş, Ankara, İçel)³⁷⁶ gibi anlamlara gelmektedir.

3.20. Arayersayları Mevki

Kuzköy sınırları içerisinde bulunmaktadır. Görüldüğü üzere üç kelimedenden oluşmuş bir mevki adıdır. Bunlardan ilki “ara” kelimesi az önce de belirtildiği gibi mevki adlarında kullanılan kelimelerdendir. İkincisi “yer” kelimesi de yine mevki adlarında daha çok “düzlük, alan saha”³⁷⁷ anlamlarında kullanılmıştır.

Yer adını oluşturan üçüncü kelime “say” ise Türkiye Türkçesi ağızlarında “düz, tabaka biçiminde ince, yassı taş” (Isparta, Sinop, Samsun, Amasya, Antalya, Kayseri...), “iri, büyük kaya” (İstanbul, Sivas, Konya, Adana), “kayalık yar, uçurum” (Isparta)³⁷⁸ gibi anlamlara gelmektedir.

3.21. Araplar Mevki

Elmalı merkezde yer almaktadır. Bu yer adı, cemaat adına dayanmaktadır. Çünkü “Araplar” adı tarihi belgelerde “Arab, Arablar, Arablı (Arablu), Konar-Göçer Türkmen Yörükân Taifesinden”³⁷⁹ şeklinde geçmektedir. Buranın bilinen başakaca bir adı yoktur.

3.22. Araplarbağı Mevki

Sarılar köyüne bağlı bir mevkidir. Köy halkının anlattığına göre buranın adı, eskiden Hacimusalar köyünden gelen Araplar Cemaati’ne dayanmaktadır. Dolayısıyla bu yer adı da cemaat adından gelmektedir. Buranın bilinen başka adı yoktur.

3.23. Arapkonağı Mevki

Cemaat adına dayanan yer adlarındandır. Çünkü yer adında bulunana “Arap” adı bir cemaat adıdır ve tarihi belgelerde “Arab, Arablar, Arablı (Arablu), Konar-Göçer Türkmen Yörükân Taifesinden”³⁸⁰ şeklinde kayıtlıdır.

3.24. Ardıçlıgüney Mevki

Geçmen köyünde yer almaktadır. Halkın anlattığına göre ardıç ağaçlarından dolayı böyle adlandırılmıştır. Yer adında bulunan “güney” kelimesi ise, “güneşi hiç eksik olmayan

³⁷⁶ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 28.08. 2019, 04.20).

³⁷⁷ Levent Kurgun, agt. s. 113.

³⁷⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 28.08. 2019, 04.25).

³⁷⁹ Cevdet Türkay, age. s. 176, Ayrıca bk. Ahmet Refik, Anadolu’da Türk Aşiretleri, s. 93, Enderun Kitabevi, 1989, İstanbul.

³⁸⁰ Cevdet Türkay, age. s. 176.

yer, güneşe karşı olan yer”, “her zaman güneş alan yer”³⁸¹ anlamları düşünüldüğünde bu yerin güneşe göre konumunu göstermektedir. Bu yerin bilinen başkaca adı yoktur.

3.25. Arıkçatı Mevki

Akçainiş köyü sınırları içerisindedir. Yer adında bulunan “arık” kelimesi Anadolu ağızlarında “fide veya fidan dikilen yer” (Isparta, Burdur, Denizli, Antalya), “temiz, tertemiz, saf, iyi” (İzmir, Manisa, Bolu, Sivas, Kayseri, Adana ...), “su yolu, ark” (Isparta, Burdur, Denizli, Aydın), “dere, çay” (Afyon, Denizli, Bursa, Konya), “zayıf, cılız, sıska” (Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, Antalya)³⁸² gibi anlamlara gelmektedir.

Yer adını oluşturan diğer kelime “çat” ise Anadolu ağızlarında “iki yolun veya iki derenin birleştiği yer”³⁸³ anlamına gelmektedir. Ayrıca “çat” kelimesi su ve mevki ile ilgili yer adlarında geçen kelimelerdendir: “ Su çatı, Yol çatı, Çat çeşmesi, Çatıntı mevki, Çatkılı dere”³⁸⁴ örneklerinde görüldüğü gibi. Dolayısıyla bu yer adı da suyla ilgili yer adlarındandır.

3.26. Arılıtaş Mevki

Düden köy sınırları içerisindedir. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden burada arı olduğu için bu adı almıştır. Köy halkı buraya “arıltaş, arılıtaş” demektedir. Buranın bilinen başka bir adı yoktur.

Yer adında bulunan “taş” kelimesi, “tepe, kayalık”³⁸⁵ anlamıyla yükseltiyle ilgili yer adlarında geçmektedir.

3.27. Asar Tepe

Geçmen köyü sınırları içerisinde bulunan bir tepedir. Köy halkının anlattığına göre burada tarihi eserler bulunduğu için bu adı almıştır. Buranın bilinen başkaca bir adı yoktur.

Yer adındaki “asar” kelimesi, yükseltiyle ilgili yer adlarında geçmektedir: “Alıçarası tepesi, Asar sırtı, Hisar tepesi”³⁸⁶ örneklerinde görüldüğü gibi. Anadolu ağızlarında “asar”, “kayalık, tepe” (Burdur, Denizli, Bilecik, Ankara, Konya, Muğla), “kale, burç” (Balıkesir, Antalya, Muğla) anlamlarına gelmektedir.

³⁸¹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 30.08. 2019, 16.10).

³⁸² [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 30.08. 2019, 16.15).

³⁸³ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 30.08. 2019, 17.25).

³⁸⁴ Levent Kurgun, agt. s. 87.

³⁸⁵ Levent Kurgun, agt. s. 111.

³⁸⁶ Levent Kurgun, agt. s. 81.

3.28. Aşağıkiovacık Yaylası

Yuva Köyüne bağlı yaylalardandır. Bu köye bağlı diğer yaylalar “Ovacık Yaylası” ve “Yukarıki Ovacık Yaylası”dır. Görüldüğü üzere yer adının başındaki “aşağıki” sözü, buranın diğer yaylalara göre konumunu vermektedir. Köy halkı buraya “aşaaki ovacık” demektedir. Buranın bilinen başkaca bir adı yoktur.

Yer adını oluşturan diğer kelime “ovacık” ise düzlükle ilgili yer adlarında daha çok “ova” biçimiyle geçmiştir: “Gürce ova, Balkan ovası, Gölyanı ovası”³⁸⁷ örneklerinde olduğu gibi. Anadolu ağızlarında “ova”, “çevrelerine göre çukurda kalmış, çoğunlukla alüvyonla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmediği geniş veya dar düzlük, yazı”³⁸⁸ anlamına gelmektedir.

3.29. Atalanı Mevki

Akçay köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Köy halkından derlenen bilgiye göre eskiden atlar burada toplandığı için bu adı almıştır. Yer adını oluşturan diğer kelime “alan”, Türkiye Türkçesi ağızlarında “açıklık, düzlük yer” (Afyon, Uşak, Isparta, Burdur, Antalya), “etrafı tepelerle çevrili çukur yer, koyak” (Afyon, Isparta), “orman içindeki düz ve ağaçsız yer” (Afyon, Burdur, Balıkesir, Eskişehir, Antalya, Ankara ...) ³⁸⁹ anlamlarına gelmektedir.

3.30. Atereni Mevki

Elmalı’nın merkez mahallelerinden olan Yeni Mahalle sınırları içerisinde bulunan bir mevkidir. Halktan yapılan derlemeye göre burası adını, burada meftun olan bir yatırdan almıştır. Burası eskiden sancılı atların etrafında dolaştırılarak bu şekilde, yatırdan dolayı iyileştigiğine inanıldığı ³⁹⁰ bir yer olarak bilinmektedir. Sözü edilen yatır, bulunduğu tepeye de “Ateren Tepesi” adını vermiştir. Bu yatırın kime ait olduğu bilinmemektedir.

Yer adını oluşturan “eren” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “dirlik, erinç” (Denizli), “dost” (Burdur), “hayırlı çocuk” (Kayseri), “ölü çıkan eve komşuları tarafından götürülen yemek” (Uşak, Kütahya, Manisa) gibi anlamlara gelmektedir.

3.31. Avdankuyuları Mevki

Küçüksöğle (Serkiz) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre bu mevki, adını burada bulunan tarihi kuyulardan almıştır.

³⁸⁷ Levent Kurgun, agt. s. 106.

³⁸⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 31.08. 2019, 04.00).

³⁸⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 04.09. 2019, 05.00).

³⁹⁰ Abdullah Ekiz, age. s. 111.

Tarihi kayıtlarda Türkmen Yörük Cemaatlerinden “Avdanlı” (Avdanlu)³⁹¹ adında Cemaatin varlığı bilinse de buraya yerleştiğine dair tarihi bir kayıta rastlanamamıştır.

Yer adında bulunan “kuyu” kelimesi, Anadolu’da suyla ilgili yer adları yapmaktadır ve bu alanda “Acem kuyusu, İğdeli kuyular, Abdullah kuyusu”³⁹² örneklerinde de görüleceği üzere suyla ilgili terim olarak kabul edilmektedir.

Buranın halk arasında bilinen başkaca adı yoktur.

3.32. Avşarbağları Mevki

Elmalı’nın merkezinde yer alan bir mevkidir. Halktan derlenen bilgiye göre bu mevki, adını Avşar boyundan almıştır. Bu konudaki tarihi veriler de bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Zira tarihi kayıtlarda Avşar boyunun “Yörükân Taifesinden Avşar Türkmânî”³⁹³ adıyla bu bölge civarına yerleştiği bilinmektedir.

3.33. Avşarkalesi Mevki

Avşar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını buraya yerleşen ve köye de adını veren Avşar boyundan almaktadır.

Yer adını oluşturan “kale” kelimesi sözlükte “ Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen”³⁹⁴ şeklinde açıklanmıştır. Aynı anlamıyla Türkiye Türkçesi ağızlarında “kalle”³⁹⁵ biçimi de vardır.

Anadolu’da “kale” adı “yüksek yer, kaleye benzeyen kayalık yer”³⁹⁶ anlamında da yer adı olarak kullanılmıştır.

3.34. Aygıralanı Mevki

İslamlar köyü sınırları içerisinde yer alan bir mevkidir. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden atların toplandığı alan olduğu için bu şekilde adlandırılmıştır. Buranın bilinen başkaca adı yoktur.

Yer adında bulunan “alan” kelimesi, Anadolu’da “Ak alan, Aşağı alan, Aşağıulu alan, Boz alan”³⁹⁷ örneklerinde de görüldüğü üzere düzlük ifade eden yer adları oluşturmaktadır.

³⁹¹ Cevdet Türkay, age. s. 183

³⁹² Levent Kurgun, agt. s. 104.

³⁹³ Cevdet Türkay, age. s. 183.

³⁹⁴ www.tdk.gov.tr. (Erişim Tarihi: 06.09.19, 17.16).

³⁹⁵ www.tdk.gov.tr. [Derleme Sözlüğü \(Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/derleme-sozlugu). (Erişim Tarihi: 06.09. 2019, 17.17).

³⁹⁶ Levent Kurgun, agt. s. 98-99.

³⁹⁷ Levent Kurgun, agt. s. 80.

3.35. Aykaya Dağı

Yuva köyünde bulunmaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre bu dağdaki kayaların beyazlığını ifade etmek için “Aykaya” adlandırılmıştır.

“Ay” kelimesinin yer adlarında kullanılmasıyla ilgili ileri sürülen bir görüşe göre, bu kelime eski Türklerdeki totem inancını³⁹⁸ yansıtabilmektedir.

3.36. Aykırı Çakıl Yaylası

Büyüksöğle köyüne bağlı yaylalardandır. Köy halkı buranın adını “Aykırı Çāğal” biçiminde söylemektedir.

Yer adını oluşturan “aykırı” kelimesi, Türkiye Türkçesi ağızlarında “yamaç, yan” (Isparta, Burdur, Bilecik, Muğla), “karşı” (Bursa, Adana), “düz yol, kestirme yol”(Rize, Hatay), “dağın kuzey yamacındaki oyuk yer” (Adana, Osmaniye)³⁹⁹ anlamlarına gelmektedir.

3.37. Babakuyu Mevki

Elmalı'nın merkezinde yer alan bir mevkidir. Halktan derlenen bilgiye göre adını burada bulunan türbeden almıştır. Türbenin kime ait olduğu bilinmemektedir. Buranın bilinen başkaca bir adı yoktur.

3.38. Bağdat Mevki

Elmalı'nın merkezinde yer alan mevkilerdendir. Buranın bilinen başak adı yoktur.

3.39. Bağlar Mevki

Eymir köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre burası üzüm bağlarının bulunduğu yer olduğu için böyle adlandırılmıştır. Buranın biline başka bir adı yoktur.

3.40. Bağlıca Mevki

Küçüksöğle (Serkiz) köyünde bulunmaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre bir cemaatten almıştır. Bu cemaat tarihi kayıtlarda “Yörükân Taifesinden Bağlıca Cemaati”⁴⁰⁰ adıyla yer almaktadır.

³⁹⁸ Mustafa Şenel, agt. s.117.

³⁹⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme Sözlüğü \(Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 07.09. 2019, 01.05)

⁴⁰⁰ Cevdet Türkay, age. s. 190.

3.41. Bakacak Tepesi

Yörenler köyünde bulunmaktadır. Yer adını oluşturan “bakacak” kelimesi, Anadolu’da yükselti ifade eden yer adları yapmaktadır: “Bakacak mevki”⁴⁰¹ örneğinde olduğu gibi. Türkiye Türkçesi ağızlarında “bakacak” kelimesi “Bir tepede çevresinin en iyi görülebileceği yüksek yer, gözetleme yeri”⁴⁰² anlamına gelmektedir.

3.42. Bakırkuyular Mevki

Büyüksöğle köyü sınırları içerisinde yer alan bir mevkidir. Suyula ilgili yer adlarındandır. Halktan derlenen bilgiye göre bakır kaplarla su çıkarıldığı için böyle adlandırılmıştır.

3.43. Balık Tepe

Geçmen köyü sınırları içerisinde bulunan bir tepedir. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden burada çok arı olduğu için ve buna bağlı olarak da bal olduğu için bu şekilde adlandırılmıştır. Anadolu’da benzer adlandırmalara rastlamak mümkündür. Mesela Denizli’de “Ballica mevki”⁴⁰³ adında bir mevki vardır. Bu yer adları bitkiyle ilgili yer adları olarak kabuledilmektedir.

3.44. Baltasıgedik Mevki

Elmalı’nın merkez mahallelerinden Kapmescit mahallesinde yer alan bir mevkidir. Adını burada bulunan türbeden (Baltasıgedik Baba Türbesi) almıştır. Dini nitelikli yer adlarındandır.

3.45. Balıklar Dağı

Kışla köyünde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden bu dağın yamacında göl (karagöl) vardı ve bu gölde balıklar bulunduğu için dağ böyle adlandırılmıştır.

3.46. Barandagediği Mevki

Yuva köyünde bulunmaktadır. Tam olarak Yuva köyü ile İslamlar köyü arasındaki sınırda yer almaktadır. Köy halkından derlenen bilgiye göre yer adını oluşturan “Baranda”, bir cemaat adıdır. Bu cemaat tarihi kaynaklarda “Yörükan Taifesinden Berendi, Berendidirli

⁴⁰¹ Levent Kurgun, agt. s. 482.

⁴⁰² [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 07.09. 2019, 02.35)

⁴⁰³ Levent Kurgun, agt. s. 482.

(Berendidirlü)”⁴⁰⁴ adıyla geçmektedir. Görüldüğü üzere bu yer adı cemaat adına dayanmaktadır.

Yer adını oluşturan diğer kelime “gedik” ise Türkiye Türkçesi ağızlarında “bel, boyun, yüksek yer, tepe, dağ geçidi”⁴⁰⁵ gibi anlamlara gelmektedir. Şu durumda bu mevki adı yükselti ifade eden yer adlarındandır.

3.47. Baranda Yaylası

İslamlar köyüne bağlı bir yayladır. Halktan derlenen bilgiye göre bu yayla adını, Türk topluluklarına bağlı bir cemaatten almıştır. Baranda cemaati tarihi kayıtlara “Yörükan Taifesinden Berendi, Berendidirli (Berendidirlü)”⁴⁰⁶ adıyla geçmektedir. Görüldüğü gibi bu yer adı da cemaat adına dayanmaktadır.

3.48. Başkalar Mevki

Zümrütova (Bayat) köyünde yer almaktadır. Yer adındaki “başka” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “usta, çingene”⁴⁰⁷ anlamlarına gelmektedir. Kelimenin “çingene” anlamı düşünüldüğünde bu yörede çingenelerle ilgili bir hayli yer adı bulunmaktadır.

3.49. Başkuyu Mevki

Küçüksöğle (Serkiz) köyünde bulunmaktadır. Su ile ilgili yer adlarındandır. Yer adında bulunan “baş” kelimesi Denizli’de de daha çok mevki adlarında yer almaktadır: “Çakırlarbaşı tepesi, hanbaşı tepesi, Ayvalı başı”⁴⁰⁸ örneklerinde görüldüğü gibi.

3.50. Başpınar Mevki

Kışla köyünde yer almaktadır. Su ile ilgili yer adlarındandır. Buranın halk arasında bilinen başka bir adı yoktur. Halktan derlenen bilgiye göre burası tarlalık bir arazidir. Elmalı’nın diğer yerlerinde olduğu gibi burada da pınar vardır.

Yer adını oluşturan “bağ” kelimesi düzlük⁴⁰⁹ ile ilgili yer adlarında bulunmaktadır.

⁴⁰⁴ Cevdet Türkay, age. s. 209.

⁴⁰⁵ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 07.09. 2019, 15.05).

⁴⁰⁶ Cevdet Türkay, age. s. 209.

⁴⁰⁷ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 08.09. 2019, 14.25).

⁴⁰⁸ Levent Kurgun, agt. s. 83.

⁴⁰⁹ Levent Kurgun, agt. s. 82.

3.51. Bayındıroğlu Mahallesi

Avşar köyüne bağlı mahallelerdendir. Halktan derlenen bilgiye göre bu mahalle adını, Türk boylarından olan “Bayındır” boyundan almıştır. Tarihi veriler de bu yöndedir. Zira Bayındır boyunun tarihi kayıtlarda “Türkmen Yörükân Taifesinden Bayındır, Bayındırlı (Bayındırlu)”⁴¹⁰ adıyla bu bölgeye (Teke Sancağı) yerleştiği bilinmektedir.

3.52. Bedir Yaylası

Yuva köyüne bağlı bir yayladır. Halktan derlenen bilgiye göre yayla adını, Türk cemaatinden almıştır. Bedir cemaati tarihi belgelerde “Bedir, Bedirler, Bedirli (Bedirlü)”⁴¹¹ adıyla kayıtlıdır.

3.53. Beldibi Dağı

Yuva köyünde bulunmaktadır. Yer adındaki “bel” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “dağ silsilesi, tepe, yüksek yer, üzeri yassı tepe, ufak tepe, sırt, bayır, yamaç, dağ eteği”⁴¹² anlamlarına gelmektedir. Yükselti ile ilgili yer adları⁴¹³nda bulunmaktadır.

Yer adını oluşturan diğer kelime “dip”, “Dutlar dibi, Tekelitaş dibi, Kırın dibi”⁴¹⁴ örneklerinde görüldüğü üzere mevki adlarında da geçmektedir.

Bu dağ adı, “dağ, tepe vb. adlardan (Oronimlerden)”⁴¹⁵ oluşan yer adlarındandır.

3.54. Belenbaşı Mahallesi

Akçay köyüne bağlı mahallelerdendir. Yer adındaki “baş” kelimesi mevki adlarında da geçmektedir. (bk. Başkuyu mevki)

Yer adındaki diğer kelime “belen” ise Türkiye Türkçesi ağızlarında “bel” ile aynı anlamlara gelmektedir.

3.55. Beşler Mevki

Kuzköy’deki mevki adlarından biridir. Köy halkından derlenen bilgiye göre burası adını, tarlanın genişliğinden (beş dönüm) almıştır. Çünkü benzer şekilde bir de “Üçler Mevki” vardır. Burası da üç dönüm olduğu için böyle adlandırılmıştır.

⁴¹⁰ Cevdet Türkay, age. s. 199.

⁴¹¹ Cevdet Türkay, age. s. 202.

⁴¹² [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 08.09. 2019, 16.55).

⁴¹³ Levent Kurgun, agt. s. 83.

⁴¹⁴ Levent Kurgun, agt. s. 91.

⁴¹⁵ Mustafa Şenel, agt. s. 580.

3.56. Beydeğirmeni Mevki

Elmalı merkezde yer alan bir mevkidir. Adını burada bulunan değirmenden almıştır. Buranın halk arasında bilinen başkaca adı yoktur. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını, değirmeni yatıran kişiden almıştır.

3.57. Bölmece Mevki

Tekke köyünde yer almaktadır. Türkiye Türkçesi ağızlarında “tek dağ”⁴¹⁶ anlamına gelmektedir. “bölmeç, bölmüce”⁴¹⁷ biçimleri de olan bu ad yükseltiyle ilgili yer adlarında geçmektedir: “Bölmeç tepesi, Bölmeç deresi, Bölmece Mevki”⁴¹⁸ örneklerinde görüldüğü gibi.

3.58. Büyükyolak Mevki

Kuzköy’de yer almaktadır. Yer adındaki “yolak” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “keçi yolu, küçük geçit, su yolu, ark, oluk”⁴¹⁹ anlamlarına gelmektedir.

Görüldüğü üzere suyla ilgili yer adlarındandır. Yer adının başında “büyük” kelimesi, buranın benzer yerlere göre büyüklüğünü vermektedir ki köyde bir de “Orta yolak”, “Küçük yolak” mevkileri vardır.

3.59. Callak Mevki

Elmalı merkezde yer almaktadır. Türkiye Türkçesi ağızlarında “callak” kelimesi, “yobaz” anlamına gelmektedir. Buranın bilinen başkaca adı yoktur.

3.60. Canavarlıdere Mevki

Büyüksöğle köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden burada kurtlar çok olduğu için böyle adlandırılmıştır. Bilinen başkaca adı yoktur.

Görüldüğü üzere su ile ilgili yer adlarındandır.

3.61. Carallık Mevki

Akçay köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Türkiye Türkçesi ağızlarında “caral” kelimesi, “az ürün veren kuvvetsiz toprak, zarf, kabuk, sargı, kap, zar”⁴²⁰ anlamlarına gelmektedir.

⁴¹⁶ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 10.09. 2019, 00.39).

⁴¹⁷ Levent Kurgun, agt. s. 85.

⁴¹⁸ Levent Kurgun, agt. s. 85.

⁴¹⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 10.09. 2019, 01.00).

⁴²⁰ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 10.09. 2019, 01.20).

3.62. Certkuyusu Mevki

Kuzköy sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını bir kişinin lakabından almıştır. Zira yörede kuyuların adı genelde kuyuyu yapan kişiden gelmektedir.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “cert” kelimesi, “eşkiya, yankesici”⁴²¹ anlamlarına gelmektedir.

3.63. Cıngılıkuyu Mevki

Tavullar köyü sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını, bu kuyuda bulunan su kabından almaktadır. Zira “cıngıl” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “su veya süt taşınan kap, kova, bakraç, küçük üzüm salkımı, inci, boncuk, gümüş ve altından yapılmış süs eşyası” gibi anlamlara gelmektedir.

3.64. Çatal Dağı

Kuzköy sınırları içerisinde. Yer adındaki “çatal” kelimesi sözlükte “yol, ağaç gibi kollara ayrılan şeylerin ayrılma yeri”⁴²² şeklinde açıklanmıştır. Bu kelime mevki adlarında da kullanılmıştır: “Çatal mevki”⁴²³ örneğinde olduğu gibi.

3.65. Çatal Mevki

Ahatlı köyü sınırları içindedir. Buranın halk arasında bilinen başkaca adı yoktur.

Anadolu’nun başka yerinde de aynı yer adına rastlanmaktadır. Mesela, Denizli’de de “Çatal mevki”⁴²⁴ adıyla yer adı tespit edilmiştir.

3.66. Çatalkayalar Dağı

Yuva köyü sınırları içerisinde. Bu yer adı yükselti ile ilgili yer adlarındandır. Bu dağın bilinen başka bir adı yoktur.

Anadolu’da benzer yer adına rastlanmaktadır. Mesela, Denizli’de “Çatalkaya tepesi”⁴²⁵ adıyla iki tepe bulunmaktadır.

3.67. Çataloluk Mevki

Elmalı merkezde yer alan bir mevkidir. Yer adındaki “oluk” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “musluk, çeşme, pınar, suyun daralarak aktığı yer, ırmak, çay ve dereden

⁴²¹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 10.09. 2019, 01.34).

⁴²² www.tdk.gov.tr/, (Erişim Tarihi: 10.09. 2019, 02.04).

⁴²³ Levent Kurgun, agt. s. 87.

⁴²⁴ Levent Kurgun, agt. s. 87.

⁴²⁵ Levent Kurgun, agt. s. 364.

küçük akarsu, yalak, ahır” gibi anlamlara gelmektedir. Dolayısıyla bu yer adı suyla ilgili yer adlarındandır.

Halktan derlenen bilgiye göre bu mevkinin bulunduğu yerde akarsu vardır.

3.68. Çattepe Mevki

Geçmen köyü sınırları içerisinde. Köy halkından derlenen bilgiye göre bu mevki adını, burada bulunan tepeden almıştır. Yer adındaki “çat” kelimesi, Türkiye Türkçesi ağızlarında “iki dere veya yolun birleştiği yer, orta yer, köşe başı” gibi anlamlara gelmektedir ve genellikle mevki adlarında kullanılmıştır.

3.69. Çaylak Mevki

Geçmen köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiler, eskiden burada çay yetiştirildiği için bu şekilde adlandırıldığı yönünde olsa da “çaylak” kelimesinin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki “çağlayan, ırmağın geniş yeri”⁴²⁶ anlamları düşünüldüğünde ve yöredeki su kaynaklarının çokluğu da göz önünde bulundurulduğunda, bu yer adının su ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, Anadolu’nun başka bir yerinde aynı yer adı farklı şekilde değerlendirilmiştir. Mesela, Denizli’deki “Çaylak mevki”⁴²⁷ hayvan adıyla ilgili olarak kabul edilmiştir. Çünkü “çaylak” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “boynuzlarının arası açık olan hayvan, bacaklarının arası açık olan at” anlamlarında da kullanılmaktadır.

3.70. Çeriler ~ Çerler Mevki

Akçay köyü sınırları içerisinde. Köy halkı bu mevki adını “çerler” biçiminde söylemektedir. Halktan derlenen bilgilere göre burası adını cemaatten almıştır. Tarihi veriler de bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Çünkü tarihi belgelerde “Konar-Göçer Yörükân Taifesinden Çeri, Çeriler Cemaati”⁴²⁸ adıyla bu bölgeye (Teke Sancağı) yerleştiği kayıtlıdır.

3.71. Çevrimçanak Mevki

Tavullar köyü sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını yer şekilleri özelliğinden, çanak gibi çukur olmasından almıştır. Coğrafi terim olarak “çanak” kelimesi sözlükte “çevresine göre alçakta bulunan, derinliği genişliğinde az olan arazi”⁴²⁹ şeklinde açıklanmıştır.

⁴²⁶ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 11.09. 2019, 01.30).

⁴²⁷ Levent Kurgun, agt. s. 486.

⁴²⁸ Cevdet Türkay, age. s. 254.

⁴²⁹ www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 11.09. 2019, 03.04).

3.72. Çingensöğüdü Mevki

Çaybaşı (Yavı) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre burada söğüt ağacı çoktur ve bu yüzden, eskiden Finike'den gelen çingenelerin uğrak yeri olmuştur.

3.73. Çobandede Mevki

Elmalı merkezde yer alan mevkilerdendir. Halktan derlenen bilgiye göre adını, burada bulunan türbeden (Çoban Dede Türbesi) almıştır. Buranın bilinen başkaca bir adı yoktur.

3.74. Çorandüzü ~ çorakdüzü Mevki

Düden köy sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre burası "çorak ~ çoran" (Tuzlu toprak)⁴³⁰ bir arazi olduğu için böyle adlandırılmıştır. Buranın bilinen başka bir adı yoktur. Görüldüğü üzere düzlükle ilgili bir yer adıdır.

Anadolu'da "Çorak mevki"⁴³¹ adına rastlansa da "Çorandüzü mevki" adına başka yerde rastlanmamaktadır. Şu durumda bu yer adı Elmalı'ya özgüdür. .

3.75. Deveboynu Mevki

Mürsel köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını, burada çok bulunan bir çiçek türünden (deveboynu çiçeği) almıştır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında "deveboynu", "sarı çiçek açan, uzun sapı deve boynuna benzeyen, fena kokulu bir ilkbahar çiçeği" anlamına gelmektedir. Şu halde bu yer adı bitkiyle ilgili yer adlarındandır.

Anadolu'nun başka yerinde de aynı yer adına rastlanmaktadır. Mesela, Denizli'de "Deveboynu mevki"⁴³² adıyla iki yerin varlığı bilinmektedir ve bunlar da bitki ile ilgilidir.

3.76. Devrent ~ Derbentbaşı Mevki

Geçmen köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre suyla ilgili bir yer adıdır. Nitekim Anadolu'nun başka yerinde de aynı yer adına rastlanmaktadır. Mesela, Denizli'de "Devrent mevki"⁴³³ adıyla iki yer adı tespit edilmiştir ve bunlar da suyla ilgili yer adlarındandır.

⁴³⁰ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 11.09. 2019, 15.15).

⁴³¹ Levent Kurgun, agt. s. 487.

⁴³² Levent Kurgun, agt. s. 489.

⁴³³ Levent Kurgun, agt. s. 489.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “devrent” kelimesi, “dar geçit, boğaz, ırmak kenarlarındaki dönemeç ve uçurumu çok tehlikeli yollar, derin çukur, uçurum, dağ üzerindeki konak yeri, derbent”⁴³⁴ anlamlarına gelmektedir.

3.77. Dibektaş Mevki

Bayralar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yer adındaki “dibek” kelimesi, Türkiye Türkçesi ağızlarında “hayvanların su içmesi için ağaç ya ad taştan oyulmuş yalak, çeşmelerdeki delikli taş tekne, ağaç yayıkların içindeki uzun ağaç sopa, büyükçe, ağaç havan, küçük havan, içinde kahve ve benzeri şeylerin dövüldüğü büyük havan, mısır dövmek için ağaç veya taştan oyulmuş tekne” gibi anlamlara gelmektedir.

Halktan derlenen bilgiler bu yer adının “havan” ile ilgili olduğu yönündedir. Nitekim Anadolu’nun başka yerinde bunun örneği vardır. Mesela, yine Denizli’de “Dibektaş mevki”⁴³⁵ adıyla iki yer tespit edilmiştir. Bunlar da eşya adı ile ilgili olarak kabul edilmiştir.

3.78. Divlek Tepesi

Kışla köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre bu tepe adını, burada yetiştirilen bir kavun türünden almıştır. Nitekim Türkiye Türkçesi ağızlarında “divlek”, “kalın kabuklu olgun kavun, olgun, ufak kavun, kavun ve karpuzun olmamışı, kelek, ham kavun”⁴³⁶ gibi anlamlara gelmektedir. Şu halde bu yer adı bitki ile ilgilidir.

Anadolu’da “Divlek tepesi” adıyla başka bir tepe adı tespit edilememiştir. Şu halde bu yer adı da Elmalı’ya özgü yer adlarından biridir.

3.79. Domuzdamları Mevki

Zümrütova (Bayat) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgilere göre eskiden burada domuz çok olduğu için böyle adlandırılmıştır.

Anadolu’da benzer yer adlarına rastlanmaktadır. Mesela, Denizli’de “Domuzağılı mevki, Domuzkazık (Domuzkazığı) mevki, Domuzluk mevki, Domuzormanı mevki, Domuzpınar (Domuzpınarı) mevki, Domuzpınarı mevki”⁴³⁷ gibi yer adları tespit edilmiştir. Yine Elazığ’da “Domuz, Domuzçukur, Donguzveren Yaylası mevki, Donguzveren mevki”⁴³⁸ gibi yer adları tespit edilmiştir.

⁴³⁴ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 11.09. 2019, 17.40).

⁴³⁵ Levent Kurgun, agt. s. 489.

⁴³⁶ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 11.09. 2019, 18.40).

⁴³⁷ Levent Kurgun, agt. s. 490.

⁴³⁸ Mustafa Şenel, agt. s. 603.

3.80. Dorumçukuru Mevki

Büyüksöğle köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgilere göre burası çukurluk bir arazidir ve adını eskiden burada toplandığı söylenen develerden almıştır. Nitekim Türkiye Türkçesi ağızlarında “dorum” adı, “çam, ardıç, katran, köknar fidanı, deve yavrusu, havut geçirilme çağına yaklaşmış deve yavrusu” anlamlarına gelmektedir. Şu halde bu yer adı hayvan adıyla ilgilidir.

Anadolu’da “Dorumçukuru mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.81. Döğüş Mahallesi

Ahatlı köyüne bağlı iki mahalleden birisidir. Halktan derlenen bilgilere göre bu mahalle adını, eskiden burada toplanan ineklerden almıştır. Nitekim “döğüş” kelimesi, Türkiye Türkçesi ağızlarında “yavrulu, sağmal inek”⁴³⁹ anlamına gelmektedir.

Bu mahalle sınırları içerisindeki bir mevkinin adı da “Döğüşbaşı mevki”dir.

Anadolu’da “Döğüş Mahallesi” ve “Döğüşbaşı mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.82. Duayokuşu Mevki

Elmalı’nın merkez mahallelerinden Gündoğan Mahallesi sınırları içerisinde yer alan bir mevkidir. Elmalı halkından derlenen bilgilere göre yokuş bir arazi olan bu alanda eskiden askerler dualarla uğurlandığı için böyle adlandırılmıştır.

Anadolu’da “Dua yokuşu mevki” adıyla başka bir mevki adı tespit edilememiştir.

3.83. Dur Dağı

Tekke köyünün güneybatısında yer alan bir dağdır. Bu dağ Tekke köyüne adını veren Abdal Musa Tekkesi’nin ve Abdal Musa Türbesi’nin hemen batısında bulunmaktadır. Dolayısıyla dağın adı, halktan derlenen bilgilere göre Abdal Musa ve Teke Beyi ile ilgili anlatılan bir efsaneye dayanmaktadır. Efsane şöyledir: “*Abdal Musa ve dervişlerinin Teke Beyi ile başlarının dertte olduğu bir dönemde yaşandığı rivayet edilir. Abdal Musa bir “hu!” çektikten sonra dervişlerine ‘Sizinle öyle bir oyun oynayalım ki ateşin içinde çayır bitsin, beni seven yürüsün, der demez tüm dağlar taşlar ardı sıra gelip Genceli kentini basar. Sadece ineğinin sütünü Abdal Musa’ya veren yaşlı bir kadın kurtulur. ‘Dur dağım dur, senin yanında olsun bizim mezarımız’ diye bağırıp çomağı ile vurur. Dağlar yerinde durunca Teke Beyi’nin*

⁴³⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 11.09. 2019, 20.10).

üzerine yürür. Yöre insanı Abdal Musa'yı anlar ve Teke Beyi'ne 'Sen bizim beyimiz olamazsın.' derler. Teke Beyi çeker İstanaz'a gider."⁴⁴⁰

Anadolu'da "Dur Dağı" adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.84. Dutyaka (Eşekçiler) Mahallesi

Ahatlı köyüne bağlı "Döğüş Mahallesi"nden sonra ikinci mahalle "Dutyaka" diğer adıyla "Eşekçiler Mahallesi"dir. Halktan derlenen bilgiye göre mahalle adını cemaatten almıştır. Bu cemaat tarihi kayıtlarda "Yörükan Taifesinden Eşekli (Eşeklü), Eşekcili (Eşekcilü)⁴⁴¹ adıyla geçmektedir.

3.85. Düzburun Mahallesi

Avşar köyüne bağlı mahallelerdendir. Halk arasında "Duzburun" şeklinde söylenmektedir. Bu yer adı düzlükle ilgili yer adlarındandır. Bilinen başkaca adı yoktur.

Yer adındaki "burun" kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında "samandan ayrılmış buğday yığını gözer denilen büyük harman kalburu ile elendikten sonra elde edilen temizlenmiş tahıl", "yün taranırken tarak dişinden ilk alınan yün" gibi anlamlara gelmektedir.

3.86. Ekizce Yaylası

Küçüksöğle köyüne bağlı yaylalardandır. Halktan derlenen bilgiye göre adını burada buluna ikiz kuyulardan almıştır. Yörenin coğrafi özellikleri buna uygundur.

Anadolu'da benzer yer adlarına rastlanmaktadır. Mesela, Denizli'de "Ekisce çeşme"⁴⁴² ve Elazığ'da "Ekice deresi"⁴⁴³ yer adları tespit edilmiştir.

3.87. Elbengi Dağ

Yuva köyü sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre adını cemaatten almıştır. Bahsedilen cemaat tarihi kayıtlarda "Türkmân Taifesinden Elbeğli (Elbeğlü), İlbeğli (İlbeğlü) Cemaati"⁴⁴⁴ adıyla geçmektedir.

Anadolu'da "Elbengi" adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.88. Elbiz ~ Elbis Dağ

Yuva köyü sınırları içerisinde. Bu dağın asıl adı "Akdağ"⁴⁴⁵dır. Halk arasında "Elbis ~ Elbiz Tepesi" adıyla bilinmektedir. Halktan derlenen bilgiye göre adını burada

⁴⁴⁰ Adil Ali, Atalay, Abdal Musa Sultan ve Velayetnamesi, s. 17-18, Can Yay. İstanbul, 1990.

⁴⁴¹ Cevdet Türkay, age. s. 307.

⁴⁴² Levent Kurgun, agt. s. 277.

⁴⁴³ Mustafa Şenel, agt. s. 343.

⁴⁴⁴ Cevdet Türkay, age. s. 297.

yetişen bir bitkiden almıştır. Zira “Elbiz” Türkiye Türkçesi ağızlarında “zararlı bir çeşit ot”, “bitek olmayan toprak”, “sümüklü böcek, örümcek, örümcek ağı”, “şeytan, düşman” ⁴⁴⁶ gibi anlamlara gelmektedir.

Anadolu’nun başka yerinde “Elbiz ~ Elbis” adıyla bir dağ adı tespit edilememiştir.

3.89. Elmalı Dağı

Kışla köyünün hemen kuzeyinde yer almaktadır. Elmalı Dağı şehir merkezinin de hemen kuzeyinde konuşlanmıştır. Zira kent yerleşimi bu dağın hemen güneyinden başlamaktadır.

Adını ilçenin adından alan Elmalı Dağı, adından da anlaşılacağı üzere şehrin simgesi durumundadır.

3.90. Eren Mevki

Yuva köyü sınırları içerisinde bulunmaktadır. Köy halkından derlenen bilgiye göre adını buradaki yatırdan almıştır. Yatırın kime ait olduğu bilinmemektedir.

Anadolu’nun başka yerinde de benzer mevki adları vardır. Mesela, Denizli’de “Erenler mevki”⁴⁴⁷ adıyla üç yer tespit edilmiştir.

3.91. Eren (Gavurtaş) Mevki

Ahatlı köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını burada meftun olan yatırdan almıştır. Buranın bilinen diğer adı halkın ifadesiyle “gavurdaşı mevki”dir.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “gâvur” kelimesi “kâfir”⁴⁴⁸ anlamına gelmektedir. Dolayısıyla dini bir terim bildirmektedir.

3.92. Erenmercanlık Mevki

Mürsel köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını burada bulunan yatırdan almıştır. Ancak yatırın kime ait olduğu bilinmemektedir.

Yer adını oluşturan diğer kelime “mercanlık” ise bu şekilde Anadolu’nun başka yerinde yer adı olarak rastlanmamakla birlikte kelimenin kökü olan “mercan”, Türkiye Türkçesi ağızlarında 1. *Tavşan yavrusu*, 2. *Başı ve ayakları kırmızı yabanördeği*, “bir çeşit fasulye”⁴⁴⁹ anlamlarına gelip Anadolu’nun başka yerlerinde de yer adı olarak geçmektedir.

⁴⁴⁵ Aynur Çiftçi, “İlçenin Coğrafi, İdari, Ekonomik ve Sosyal Yapısı”, Elmalı ve Yöresel Mimarlığı, Ege Yay. , İstanbul, 2008, s. 19.

⁴⁴⁶ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 12.09. 2019, 17.10).

⁴⁴⁷ Levent Kurgun, agt. s. 492.

⁴⁴⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 13.09. 2019, 22.10).

⁴⁴⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 13.09. 2019, 23.15).

Mesela, Bingöl ilinin Adaklı ilçesine bağlı bir yerleşim biriminin adı “Mercan”⁴⁵⁰’dır. Yine Eskişehir’in Günyüzü ilçesine bağlı bir yerleşim birimi “Mercan”⁴⁵¹ adını taşımaktadır.

3.93. Esekuyusu Mevki

Beyler köyü sınırları içerisindedir. Halktan derlenen bilgiye göre adını, kuyuyu yaptıran kişiden almıştır. Buranın bilinen başka bir adı yoktur. Su ile ilgili yer adlarındandır.

3.94. Eşekbinecek Tepesi

Geçmen köyü sınırları içindedir. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden bu tepede eşeklere binilip gezilirmiş. Dolayısıyla olaya dayanan yer adlarındandır. Buranın bilinen başka bir adı yoktur.

Anadolu’da benzer yer adlarına rastlamak mümkündür. Mesela, Denizli’de “Eşekbindi tepe”⁴⁵², Elazığ’da “Eşekbatanlar mevki”⁴⁵³ şeklinde yer adları tespit edilmiştir.

3.95. Eşekkıran Tepe

Geçmen köyü sınırları içerisindedir. Halktan derlenen bilgiye göre bu tepe eskiden zorlu bir arazi yapısına sahip olduğu için eşekler buradan çıkarken oldukça zorlanırmış hatta hayvanlardan ölenler bile olmuş. Bu yüzden böyle adlandırılmıştır. Dolayısıyla olayla ilgili yer adlarındandır.

3.96. Eşekölen Mevki

Yuva köyü sınırları içerisindedir. Halk arasında “eşşeölen mevki” biçiminde söylenmektedir.

Görüldüğü üzere olayla ilgili yer adlarındandır. Anadolu’da benzer yer adına rastlamak mümkündür. Mesela, Denizli’de mevki adı olmasa da “Eşekölen tepe”⁴⁵⁴ adıyla bir yer adı tespit edilmiştir.

3.97. Eşekyalağı Mevki

Eymir köyü sınırları içerisindedir. Burası Elmalı merkezle ortak geniş, düzlük bir arazidir. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden eşekler burada toplanıp su içirildiği için böyle adlandırılmıştır. Yer adındaki “yalak” kelimesi, Türkiye Türkçesi ağızlarında “1. Geveze. 2. İkiyüzlü, tutarsız kimse. 3. Şımarık, 1. Çeşme oluğu. 2. Tavukların su içtikleri kap. 3.

⁴⁵⁰ www.tdk.gov.tr. Büyük Türkçe Sözlük, (Erişim Tarihi: 13.09. 2019, 23.30).

⁴⁵¹ www.tdk.gov.tr. Büyük Türkçe Sözlük, (Erişim Tarihi: 13.09. 2019, 23.35).

⁴⁵² Levent Kurgun, agt. s. 380.

⁴⁵³ Mustafa Şenel, agt. s. 644.

⁴⁵⁴ Levent Kurgun, agt. s. 380.

3.101. Göcekler Mevki

Akçay köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yer adındaki “göcek” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “ağacın gövdesinde dalın çıktığı yer”, “ağaçların dibinden çıkan sürgün”, “yeni dikilmiş bağ”, “bir karış boyunda büyümüş ekin”, “taze meyve”, “yikanacak çamaşır”, “tarladaki yeşil buğday”, “deve yavrusu”⁴⁶³ gibi anlamlara gelmektedir.

Anadolu’da “Göcekler mevki” adıyla başak bir yer adı tespit edilememiştir.

3.102. Gürlek Tepesi

Yörenler köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden bu tepede gür akan sudan dolayı böyle adlandırılmıştır. Türkiye Türkçesi ağızlarında “gürlek” kelimesi, “çağlayan, coşkun, bol (su için)”, “yayık”, “atılğan, mert, neşeli”⁴⁶⁴ gibi anlamlara gelmektedir.

Anadolu’da “Gürlek” adıyla yerleşim birimi bulunmaktadır. Mesela Diyarbakır, Kütahya, Muğla ve Uşak illerine bağlı “Gürlek”⁴⁶⁵ adında birer yerleşim birimi vardır. Yine “Gürlek mevki”⁴⁶⁶ adında Denizli’de bir yer adı tespit edilmiştir. Ancak “Gürlek tepesi” adıyla Anadolu’da başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.103. Hacınkuyu Mevki

Pirhasanlar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgilere göre adını kuyuyu yaptıran kişiden almıştır. Yörede kuyu adları, genellikle o kuyu yaptıran kişiden gelmektedir. Buranın bilinen başkaca bir adı yoktur.

Görüldüğü üzere suyla ilgili yer adlarındandır.

3.104. Halloğlu (Haloğlu) Mevki

Yuva köyü Yuva köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını cemaatten almaktadır. Tarihi veriler bu bilgiyi kanıtlar niteliktedir. Zira bu cemaat tarihi belgelerde “Yörükân Taifesinden Haliloğlu, Haliluşağı”⁴⁶⁷ adıyla kayıtlıdır.

3.105. Hebilyurtları Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını, bir bitki türünden almıştır. Zira Türkiye Türkçesi ağızlarında “hebil” kelimesi, “genellikle

⁴⁶³ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 15.09. 2019, 23.00).

⁴⁶⁴ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 15.09. 2019, 23.10).

⁴⁶⁵ www.tdk.gov.tr/Büyük_Türkçe_Sözlük, (Erişim Tarihi: 15.09. 2019, 23.15).

⁴⁶⁶ Levent Kurgun, agt. s. 495.

⁴⁶⁷ Cevdet Türkay, age. s. 343.

uçurumlarda bulunan, kayaların üstüne yapışan bir çeşit sarmaşık”, “bir çeşit armut”, “çadırı kazığa bağlamaya yarayan ip”, “çakı”⁴⁶⁸ gibi anlamlara gelmektedir.

Köyün kayalık arazi yapısı da düşünüldüğünde “genellikle uçurumlarda bulunan, kayaların üstüne yapışan bir çeşit sarmaşık” anlamı burası için daha uygun görünmektedir.

Anadolu’da “Hebilyurtları” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.106. Hergeleyolu Mevki

Mürsel köyü sınırları içerisindedir. Halktan derlenen bilgilere göre eskiden bu alanda eşekler toplandığı için böyle adlandırılmıştır. Türkiye Türkçesi ağızlarında “hergele” kelimesi “büyükbaş hayvan sürüsü”⁴⁶⁹ anlamına gelmektedir.

Anadolu’da “Hergeleyolu mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.107. İbrahimlerkuyusu Mevki

Zümrütova (bayat) köyü sınırları içerisindedir. Halktan derlenen bilgiye göre adını buraya yerleşen bir topluluktan almıştır. Sözü edilen topluluk bir cemaattir. Bu cemaat tarihi belgelerde “Yörükân Taifesinden İbrahimli, (İbrahımlü), (İbrahimler)”⁴⁷⁰ adıyla kayıtlıdır.

3.108. İlbis Deresi

Kışla köyü sınırları içerisindedir. Halktan derlenen bilgiye göre bu dere adını, bitki örtüsünden almıştır. Zira “ilbis” adı Türkiye Türkçesi ağızlarında “çivi, diken, kıymık gibi batan şeyler”, “örümcek ağı”, “cin, şeytan”⁴⁷¹ anlamlarına gelmektedir.

3.109. İnönü Mevki

Zümrütova (Bayat) köyü sınırları içerisindedir. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını, dağdaki mağaralardan (inlerden) almaktadır. Zira bu yer mağaralara yakındır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “in, mağara”, “yuva, yatak”⁴⁷² anlamlarına gelmektedir.

3.110. İnlerinbaşı Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisindedir. Halktan derlenen bilgiye göre adını kayalıklardaki inlerden almıştır. Buranın bilinen başka adı yoktur.

⁴⁶⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 15.09. 2019, 23.20).

⁴⁶⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 16.09. 2019, 00.25).

⁴⁷⁰ Cevdet Türkay, age. s.365.

⁴⁷¹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 16.09. 2019, 00.30).

⁴⁷² [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 16.09. 2019, 00.35).

Anadolu’da “İnlerinbaşı mevki” adıyla başka bir yer adı bilinmemektedir.

3.111. Kabakçı Mevki

Tekke köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre buraya yerleşen topluluktan almaktadır. Bu topluluk tarihi belgelerde “Konar-Göçer Türkmen Taifesinden Kabakçı Cemaati”⁴⁷³ adıyla kayıtlıdır.

3.112. Kabaklı Dağ

Yuva köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu dağ adını cemaatten almıştır. Bu cemaat tarihi belgelerde “Konar-Göçer Türkmen Yörükân Cemaatinden Kabaklı (Kabaklu)”⁴⁷⁴ adıyla kayıtlıdır.

3.113. Kadılar Mevki

Zümrütova (bayat) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını cemaatten almıştır. Tarihi veriler bu bilgiyi destekler niteliktedir. Kadılar cemaati tarihi belgelerde “Yörükân Taifesinden Kadı, Kadılar, Kadılı”⁴⁷⁵ adıyla kayıtlıdır.

3.114. Kaplanlar Mevki

Zümrütova (bayat) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını cemaatten almıştır. Kaplanlar cemaati tarihi belgelerde “Yörükân Taifesinden Kaplancı Cemaati”⁴⁷⁶ adıyla kayıtlıdır.

3.115. Karagöl Mevki

Pirhasanlar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Aslında Karagöl mevki Elmalı merkezle de ortak bir yerdir. Kışla köyünün de yine aynı şekilde Karagöl ile sınırı vardır. Burası köylülerin tarlalarının bulunduğu oldukça geniş bir arazidir. Bu arazi içerisinde iki sulama kanalı mevcuttur. Bu kanalların biri, beslendiği yer kuruduğu için olsa gerek, halkın ifadesiyle “Öksüz Kanal” olarak adlandırılmıştır. Diğerisi ise Kışla köyünden geldiği için “Kışla Kanalı” olarak adlandırılmıştır.

Karagöl adını, toprağından almıştır. Zira bu araziden çıkarılan toprak kapkaradır. Bu toprağın işlenip tarlalarda gübre olarak kullanıldığı bilinmektedir.

Karagöl, Evliya Çelebi’nin Seyahatnamesinde “Gönye Gölü”⁴⁷⁷ adıyla geçmektedir.

⁴⁷³ Cevdet Türkay, age. s.381.

⁴⁷⁴ Cevdet Türkay, age. s.382.

⁴⁷⁵ Cevdet Türkay, age. s.385.

⁴⁷⁶ Cevdet Türkay, age. s.391.

3.116. Kavaklı Mevki

Yörenler köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını cemaatten almıştır. Kavaklı cemaati tarihi belgelerde “Yörükan Taifesinden Kavaklı Cemaati”⁴⁷⁸ adıyla kayıtlıdır.

3.117. Kaymaçtaş Mevki

Yuva köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden burada yüzeyi kaygan taşlar vardı ve çocuklar bu taşlar üzerinde kayarak oynadığı için böyle adlandırılmıştır.

3.118. Kaynarca Yaylası

Yuva köyü bağlı bir yayladır. Halktan derlenen bilgiye göre adını buradaki su kaynağından almıştır. Türkiye Türkçesi ağızlarında “kaynarca”, “kaynak”, “ılca”, “sıcak su kaynağı”⁴⁷⁹ anlamlarına gelmektedir.

3.119. Kayrahan ~ Kayırhan Mevki

Yörenler köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını cemaatten almıştır. Kayrahan cemaati tarihi belgelerde “Yörükan Taifesinden Kayırhan, Kayırhanlı”⁴⁸⁰ adı ile kayıtlıdır.

3.120. Kepez Mevki

Küçüksöğle (Serkiz) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Adını yer şekillerinden almıştır. Zira Türkiye Türkçesi ağızlarında “kepez”, “yüksek tepe, dağ”, “dağların oyuk, kuytu yerleri”, “mağara”, “yokuş başı”, “göl ve ırmaklardaki çukurlar”, “çalı, bodur ağaç”, “verimsiz kıraç toprak”⁴⁸¹ anlamlarına gelmektedir.

3.121. Kızılbel Mevki

Mürsel köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Adını kızıl renkli toprağından almıştır. Yükselti ile ilgili yer adlarındandır.

⁴⁷⁷ Evliya Çelebi, Seyahatname, C 9, s. 144, Akba Yay. 1935, İstanbul.

⁴⁷⁸ Cevdet Türkay, age. s.425.

⁴⁷⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 08.30).

⁴⁸⁰ Cevdet Türkay, age. s.428.

⁴⁸¹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sozlugu_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 08.40).

3.122. Kızlarsivrisi Tepesi

Küçüksöğle (Serkiz) köyü sınırları içerisinde. Bu tepenin bilinen diğer adı “Bey Dağı”dır. Halk arasında “Kızlarsivrisi tepesi” olarak bilinmektedir. Halktan derlenen bilgiye göre tepe gelin başlığına benzediği için böyle adlandırılmıştır.

Anadolu’da benzer yer adına rastlanmaktadır. Mesela, Denizli’de “Kızlarsivrisi”⁴⁸² adıyla bir yer adı tespit edilmiştir.

3.123. Kocaketir Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre adını yer şekillerinden almıştır. Zira “ketir” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “taşlık ve çalılık yer”, “dağ yolu”, “saban işlemeyen taşlı toprak”⁴⁸³ anlamlarına gelmektedir.

Anadolu’da “Kocaketir mevki” adıyla başka bir yer tespit edilememiştir.

3.124. Kohu (Gohi) Yaylası

Mürsel köyü bağlı bir yayladır. Halk arasında “gohi” biçiminde söylenmektedir. Halktan derlenen bilgiye göre adını bitkiden almıştır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında “koku” kelimesi, “koku”⁴⁸⁴ anlamına gelmektedir. Aslında kelime koku > koku şeklinde ses değişikliğine uğramıştır.

Anadolu’nun başka yerinde “Koku” adıyla bir yer adı tespit edilememiştir.

3.125. Köroğlu Mevki

Sarılar köyü Sarılar köyü sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını kişi adından almıştır. Buranın bilinen başak bir adı yoktur.

3.126. Kumlar Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre adını cemaatten almıştır. Kumlar cemaati tarihi belgelerde “Yörükan Taifesinden Kum, Kumlu Cemaati”⁴⁸⁵ adıyla kayıtlıdır.

⁴⁸² Levent Kurgun, agt. s. 412.

⁴⁸³ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 09.20).

⁴⁸⁴ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 09.30).

⁴⁸⁵ Cevdet Türkay, age. s.470.

3.127. Küçükarmut (öküzyolu) Mevki

Mürsel köyü sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre adını burada yetişen meyveden almıştır. Buranın halk arasında bilinen diğer adı “Öküzyolu mevki”dir. Eskiden büyükbaş hayvanlar buradan geçirildiği için böyle adlandırılmıştır.

3.128. Mumyalı Tepesi

Yuva köyü sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgilere göre eskiden burada arıcılık yapıldığı için böyle adlandırılmıştır. Zira yer adındaki “mumyalı” kelimesini oluşturan “mumya” Türkiye Türkçesi ağızlarında “arıların kovan deliklerine tıkadıkları macun”⁴⁸⁶ anlamına gelmektedir.

3.129. Mursal ~ Mürselkayası Yolu

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde. Adını cemaatten almış olan yer adlarındandır. Mürsel cemaati tarihi belgelerde “Türkman Yörükan Taifesinden Mürselli (Mürsellü)”⁴⁸⁷ adıyla kayıtlıdır.

3.130. Murtat ~ Mürtet Kayası

Kışla köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgilere göre “Murtat” adı bir lakaptır. Dolayısıyla adını kişi adından almıştır. Zira “murtat”, Türkiye Türkçesi ağızlarında “inatçı, ters (kimse)”, “hain (kimse)”, “işe yaramaz, kötü (eşya)”⁴⁸⁸ anlamlarına gelmektedir.

3.131. Oklava ~ Oklā Mevki

Yuva köyü sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden bu alanda oklava, halkın ifadesiyle “oklā” ile yün çırpıldığı, dövüldüğü için böyle adlandırılmıştır.

Anadolu’da “Oklava Mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.132. Oraklarsekizi Mevki

Zümrütova (Bayat) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre yer adındaki sayı kelimesi arazinin genişliği ile (sekiz dönüm) ilgilidir. “Oraklar” ise cemaat adıdır. Tarihi belgelerde “Yörükan Taifesinden Orak, Oraklar”⁴⁸⁹ adı ile kayıtlıdır.

Anadolu’da “Oraklarsekizi Mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

⁴⁸⁶ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 12.15).

⁴⁸⁷ Cevdet Türkay, age. s.470.

⁴⁸⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 12.35).

⁴⁸⁹ Cevdet Türkay, age. s.522.

3.133. Oturak Dağı

Tekke köyündeki Abdal Musa Türbesi'nin hemen güneyinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgilere göre dağın adı Abdal Musa ile ilgili bir menkıbeye dayanmaktadır. Menkıbeye göre Abdal Musa zaman zaman bu dağa oturup köyü ve Elmalı'yı buradan izlediği için böyle adlandırılmıştır.

Anadolu'nun başka yerinde "Oturak Dağı" adıyla yer adı tespit edilememiştir.

3.134. Ovacık Yaylası

Yuva köyü bağlı bir yayladır. Adını "Ovacık" cemaatinden almıştır. Tarihi belgelerde "Türkmân Taifesinden Ovacık"⁴⁹⁰ adıyla kayıtlıdır. Halktan derlenen bilgiler de bu yöndedir.

3.135. Parseller Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını arazilerin genişliğinden almıştır. Buranın bilinen başak bir adı yoktur.

Anadolu'da "Parseller Mevki" adıyla yer adı tespit edilememiştir.

3.136. Paşa Kuyusu

Tavullar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını bu kuyuyu yaptıran kişiden almıştır. Yörede kuyu adları genelde kuyuyu yaptıran kişiden gelmektedir.

Görüldüğü üzere suyla ilgili yer adlarındandır.

3.137. Paşabendi ~ Paşamendi Mevki

Akçay köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halk arasında "Paşamendi" olarak söylenmektedir. Köy halkından derlenen bilgiye göre eskiden burası Akçay ile Kuruçay'ın birleştiği noktada olduğu ve burada su, bendle bağlandığı için⁴⁹¹ böyle adlandırılmıştır.

Anadolu'da "Paşabendi Mevki" adıyla yer adı tespit edilememiştir.

3.138. .Potaksayları Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden bu alanda büyükbaş hayvanlar toplandığı için böyle adlandırılmıştır. Zira Türkiye Türkçesi ağızlarında "poduk", "potuk", "paduk", "poduh", "potok", "potar"⁴⁹² gibi biçimleri de olan

⁴⁹⁰ Cevdet Türkay, age. s.526.

⁴⁹¹ Bu bilgi, burada öğretmenlik yapmış olan emekli Öğretmen Hüseyin Ayhan'dan alınmıştır.

⁴⁹² [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 14.25).

“potak” kelimesi “manda yavrusu”, “deve yavrusu”, “köpek ve ayı yavrusu”, “domuz yavrusu”⁴⁹³ gibi anlamlara gelmektedir.

Yer adındaki “say” kelimesi ise Türkiye Türkçesi ağızlarında “düz, yassı büyük taş”, “kaya”, “kayalık yar, uçurum”, “dağ”, “dağ yamaçlarındaki taşlı, çakıllı arazi”, “ekime elverişsiz, altı taş alan”⁴⁹⁴ anlamlarına gelmektedir.

Anadolu’da “Potaksayları Mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.139. .Saksane ~ Saksagançukuru Mevki

Tekke köyü sınırları içerisinde. Halktan derlenen bilgiye göre adını saksagan kuşundan almıştır. Kelime halk dilinde “saksâne” biçiminde söylenmektedir. Burası çevresine göre çukur bir arazidir.

Anadolu’da “Saksaneçukuru Mevki” adıyla yer adı tespit edilememiştir.

3.140. .Sarımsaklık (Samsaklı) Mevki

Yuva köyü sınırları içerisinde. Halk buranın adını “samsaklı” biçiminde söylemektedir. Halktan derlenen bilgiye göre adını cemaatten almıştır. Tarihi belgelerde bu cemaat “Yörükân Taifesinden Samsak, Sarımsaklı (Samsaklı)”⁴⁹⁵ adıyla kayıtlıdır.

3.141. Senir Mevki

Tavullar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını cemaatten almıştır. Tarihi veriler de bu bilgiyi doğrulamaktadır. Zira tarihi belgelerde “Türkmen Ekrâdı Taifesinden Senir, Senirler, Senirli”⁴⁹⁶ adıyla kayıtlı cemaatin “Alâiye Sancağı”⁴⁹⁷ na yerleştiği bilinmektedir.

3.142. Sola ~ Söyle ~ Söğle Mevki

Yakaçiftlik köyü ile Küçüksöğle köyü arasındaki sınırdaki yer aldığı için böyle adlandırılmıştır. Halkın ifadesiyle “Söla Mevki” olarak da bilinmektedir.

Anadolu’da “Sola ~ Söğle Mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

⁴⁹³ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 12.30).

⁴⁹⁴ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 12.35).

⁴⁹⁵ Cevdet Türkay, age. s.554.

⁴⁹⁶ Cevdet Türkay, age. s.570.

⁴⁹⁷ Cevdet Türkay, age. s.570.

3.143. Solkun ~ Solgun Tepesi

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını burada bulunan bitkiden almıştır. Zira halk dilindeki şekliyle “solkun” ya ad yazı dilindeki şekliyle “solgun” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “buruşuk”, “yabanıl söğüt ağacı”⁴⁹⁸ anlamlarına gelmektedir.

3.144. Tokatbaşı Mevki

Tavullar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre eskiden hayvanlar burada toplandığı için böyle adlandırılmıştır. Zira “tokat” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “hayvan ağılı”, “avlu”, “sürü”, “zararlı hayvanların kapatıldığı yer”, “taşla çevrilmiş avlu”⁴⁹⁹ gibi anlamlara gelmektedir.

Anadolu’da benzer yer adlarına rastlanmaktadır. Mesela, Denizli’de “Tokat Mevki”⁵⁰⁰ adıyla dört yer adı tespit edilmiştir.

3.145. Uşakputur Mevki

Küçüksöğle (Serkiz) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre burası adını, arazi yapısından almaktadır. Zira “putur” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “pürüzlü”, “parça”⁵⁰¹ gibi anlamlara gelmektedir.

Anadolu’da “Uşakputur Mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.146. Uzunca Yaylası

Kışla köyü bağlı bir yayladır. Adını halktan derlenen bilgiye göre cemaatten almıştır. Bu cemaat tarihi belgelerde “Türkmân Taifesinden Uzuncalı (Uzunçalı)”⁵⁰² adıyla kayıtlıdır.

3.147. Uzunçalı Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını bitki örtüsünden almıştır.

Anadolu’da benzer yer adına rastlanmaktadır. Mesela, “Uzunkaraağaç mevki, Uzunkargaç mevki, Uzunkargıç mevki”⁵⁰³ gibi yer adları Denizli’de tespit edilmiştir.

⁴⁹⁸ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 16.15).

⁴⁹⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 16.20).

⁵⁰⁰ Levent Kurgun, agt. s. 515.

⁵⁰¹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 16.34).

⁵⁰² Cevdet Türkay, age. s.640.

⁵⁰³ Levent Kurgun, agt. s. 515.

3.148. Üçler Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını arazinin genişliğinden (üç dönüm) almıştır. Benzer şekilde yörede bir de “Beşler Mevki” adıyla bir yer adı tespit edilmişti. (bk. Beşler Mevki, s. 65)

Anadolu’da “Üçler Mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.149. Yabancı Dağı

Kocapınar (Ayvasıl) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Dağın adının nerden geldiği ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır.

3.150. Yaka Mevki

Zümrütova (Bayat) köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yer adındaki “yaka” kelimesi, Türkiye Türkçesi ağızlarında “yan, yön”, “semt”, “sırt, bayır”, “kıyı”⁵⁰⁴ gibi anlamlara gelmektedir.

Anadolu’da aynı adı taşıyan başka yer adlarına rastlanmıştır. Mesela, Denizli’de “Yaka mevki”⁵⁰⁵ adıyla iki yer adı tespit edilmiştir.

3.151. Yanaltılar Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını arazinin ölçüsünden (altı dönüm) almıştır. Bilinen başka bir adı yoktur.

3.152. Yarikkaklık Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını arazi yapısından almıştır. Zira “kaklık” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “yumuşak, parçalanması kolay kayalık”, “taş, ağaç oyukları ve içindeki su birikintisi”, “su kaynağı”, “güneş alan yer”, “fidanlık”⁵⁰⁶ gibi anlamlara gelmektedir.

Anadolu’da “Yarikkaklık mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.153. Yaylınındüzü Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Adını, halktan derlenen bilgilere göre arazinin yapısından almıştır. Türkiye Türkçesi ağızlarında “yaylın”, “otlak”, “otlama, yayılma”, “açıklık, düzlük”, “yayla, sürünün dinlendiği yer”⁵⁰⁷ gibi anlamlara gelmektedir.

Anadolu’da “Yaylınındüzü mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

⁵⁰⁴ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 20.44).

⁵⁰⁵ Levent Kurgun, agt. s. 516.

⁵⁰⁶ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 17.09. 2019, 21.30).

⁵⁰⁷ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 18.09. 2019, 08.35).

3.154. Yörükmezarlığı Mevki

Kuzuköy (kuzköy) sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre bu alanda yörüklerle ait mezarlık bulunduğu için böyle adlandırılmıştır.

Anadolu'da benzer yer adlarına rastlanmaktadır. Mesela, “Yörükisa mevki, Yörükoğluköprü mevki, Yörükyayla mevki”⁵⁰⁸ gibi yer adları Denizli'de tespit edilmiştir.

3.155. Yummazhaylar Mevki

Tavullar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını, bir aile ya da lakaptan almıştır.

Anadolu'da “Yummazhaylar mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.156. Yüğülgünbaşı Mevki

Yuva köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını, arazinin şeklinden almıştır. Zira yer adındaki “yüglük” kelimesi, Türkiye Türkçesi ağızlarında “dağın en yüksek noktasına yakın tepe”⁵⁰⁹ anlamına gelmektedir.

Anadolu'da “Yüğülgünbaşı mevki” adıyla başka bir yer adı tespit edilememiştir.

3.157. Yüğülgündere Mevki

Yuva köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Halktan derlenen bilgiye göre adını, burada bulunan dereden almıştır.

Anadolu'nun başka yerinde “Yüğülgündere mevki” adıyla bir yer adı tespit edilememiştir.

⁵⁰⁸ Levent Kurgun, agt. s. 518.

⁵⁰⁹ [www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_\(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 12.35).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ELMALI YER ADLARININ TASNİFİ

Yer adlarının sınıflandırılmasıyla ilgili şimdiye değin birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda farklı sınıflandırmalara gidilmiştir.

Elinizdeki bu çalışmada ise Şenel⁵¹⁰ ve Kurgun⁵¹¹un çalışmalarından da yararlanılarak ortalama bir tasnif yapılmaya çalışılmıştır. Bu açıdan Elmalı yer adları, köken bakımından, yapı bakımından ve anlam bakımında olmak üzere üç ana grupta sınıflandırılmıştır.

4.1. Köken Bakımından Elmalı Yer Adları

Bu grupta yer adları, “tek kelimedenden oluşanlar, iki ya da daha fazla kelimedenden oluşanlar” şeklinde sınıflandırılmıştır. Köken bakımında sınıflama yapılırken kelime kökeni (Leksik köken)⁵¹² dikkate alınmıştır.

4.1.1. Tek Kelimedenden Oluşan Elmalı Yer Adları

Tek kelimedenden oluşanların çoğu Türkçe kökenli olup yabancı kökenli çok azdır. Türkçe ek almış olanlar da bu gruba dâhil edilmiştir. Ancak bunlar Türkçeleşmiş olarak kabul edilmektedir. Burada yer adları değil de yer adlarını oluşturan kelimelerin (leksik köken)⁵¹³ hangi dilden geçtiği verilmeye çalışılmıştır.

Arapça + Türkçe Ek Biçiminde Olanlar

Ahat+lı < Ar. ehad ⁵¹⁴
Ali+si+ler < Ar. âli ⁵¹⁵
Arap+lar < Ar. Arab ⁵¹⁶
İslam+lar < Ar. İslâm ⁵¹⁷
Kadı+lar < Ar. kâd

⁵¹⁰ Mustafa Şenel, agt.

⁵¹¹ Levent Kurgun, agt. , s. 531- 615.

⁵¹² Levent Kurgun, agt. , s. 602-606.

⁵¹³ Levent Kurgun, agt. , s. 602-606.

⁵¹⁴ Ferit Devellioğlu, age. , s. 208.

⁵¹⁵ Ferit Devellioğlu, age. , s. 28.

⁵¹⁶ Ferit Devellioğlu, age. , s. 35.

⁵¹⁷ Ferit Devellioğlu, age. , s. 451.

Arapçadan Geçmiş Olanlar

Asar < Ar. eser ⁵¹⁸
Bedir < Ar. Bedr ⁵¹⁹
Mera < Ar. mer'a ⁵²⁰
Mursal < Ar. mürsel ⁵²¹
Murtat < Ar. murtâdd (a. s. redd'den) "İslam dinini bırakıp başka bir dine giren" ⁵²²
Tekke < Ar. tekye ⁵²³

Farsça + Türkçe Ek Biçiminde Olanlar

Armut+lu < Far. emrud ⁵²⁴

Fransızca + Türkçe Ek Biçiminde Olanlar

Parsel+ler < Fr. parcelle ⁵²⁵
--

Moğolcadan Geçmiş Olanlar

Müren (köy, yeni adı Gölova) < mören "ırmak, nehir" (Moğ.) ⁵²⁶

Yunancadan Geçmiş Olanlar

Giledos < Kilidos "dar boğaz, geçit" ⁵²⁷

⁵¹⁸ Ferit Devellioğlu, age. , s. 232.

⁵¹⁹ www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 15.15).

⁵²⁰ Ferit Devellioğlu, age. , s. 617.

⁵²¹ Ferit Devellioğlu, age. , s. 735.

⁵²² Ferit Devellioğlu, age. , s. 685.

⁵²³ Ferit Devellioğlu, age. , s. 1068.

⁵²⁴ www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 15.30).

⁵²⁵ www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 16.30).

⁵²⁶ Tuncer Gülensoy, age. 1. cilt, s. 603.

⁵²⁷ B. Umar, " Türkiye'deki Tarihsel Adlar (Türkiye'nin Tarihsel Coğrafyası ve Tarihsel Adları Üzerine Alfabetik Düzende Bir İnceleme)". , s. 10-11, İnkılap Yay. İstanbul, 1993.

Türkçe Kökenliler

Anadolu'nun hemen her yerinde olduğu gibi Antalya'nın ilçesi olan Elmalı'da da bu şekilde oluşmuş birçok yer adı bulunmaktadır.

Elmalı < ET almıla ~ alma ⁵²⁸
Avşar/Afşar < ET ab ⁵²⁹
Bağlar
Bağlıca
Bakacak < T. bak- ⁵³⁰
Ballık < OT bal ⁵³¹
Balıklar < OT balık ⁵³²
Baranda
Başkalar < ET baş ⁵³³
Bayındır < ET bay ⁵³⁴
Bayralar < T. bayır ⁵³⁵
Beyler < OT beg ⁵³⁶
Beşler < ET beş, biş ⁵³⁷
Bölmece < T. böl- ⁵³⁸
Callak
Carallık
Çatal < ET çat, çat- ⁵³⁹

⁵²⁸ S. G. Clauson, age. , s. 146.

⁵²⁹ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 88.

⁵³⁰ www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 17.00).

⁵³¹ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 106.

⁵³² S. G. Clauson, age. , s. 335.

⁵³³ S. G. Clauson, age. , s. 375.

⁵³⁴ S. G. Clauson, age. , s. 384.

⁵³⁵ www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 20.00).

⁵³⁶ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 125.

⁵³⁷ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 134.

⁵³⁸ www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 20.10).

⁵³⁹ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 222.

Çaylak
Çeriler ~ Çerler
Divlek
Döğüş
Dur
Ekizce
Elbengi
Elbiz ~ Elbis ⁵⁴⁰
Eren
Eymir
Geçmen
Geçit
Gedik
Göcekler
Gürlek
İmircik
Kabakçı
Kabaklı
Kaplanlar
Karamık
Kaynarca
Kepez
Kışla

⁵⁴⁰ [www.tdk.gov.tr/Derleme Sözlüğü \(Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 18.20).

Kızılca
Kohu < koku ⁵⁴¹
Kumlar
Macun << Mocan
Oklava
Oturak
Ovacık
Salur
Sarılar
Sarımsaklık
Senir
Söğle
Solgun
Toklular
Uzunca
Üçler
Yabancı
Yaka
Yapraklı
Yılmazlı
Yörenler
Yuva

⁵⁴¹ [www.tdk.gov.tr/Derleme Sözlüğü \(Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 18.35).

4.1.2. İki ya da Daha Fazla Kelimeden Oluşan Elmalı Yer Adları

Elmalı yer adlarının bütününe yakını bu grupta yer almaktadır. Bu grupta da yine çoğu Tr. + Tr. şeklinde olup yabancı kökenli azdır.

Ar. + Ar. Şeklinde Oluşanlar

Cami-i Atik (Camiatik)
Cami-i Cedit (Camicedit)
Hacı+ musa ⁵⁴² + lar

Ar. + İbr. Şeklinde Oluşanlar

Hacı+ yusuflar ⁵⁴³

Ar. + Tr. Şeklinde Oluşanlar

Arap + konağı
Cert + kuyusu
Dua + yokuşu
Hacı + nın + kuyu
Halloğlu ~ Halil + oğlu
Zümrüt + ova

Far. + Ar. Şeklinde Oluşanlar

Pir + hasan + lar
Tahta + mescit

Far. + Far. Şeklinde Oluşanlar

Paşa + bendi ~ Paşamendi

⁵⁴² www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.06.19, saat: 23.20).

⁵⁴³ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.06.19, saat: 23.25).

Far. + İbr. Şeklinde Oluşanlar

Çoban + isa ⁵⁴⁴

Far. + Tr. Şeklinde Oluşanlar

Ambar + kıran

Avdan + kuyuları

Canavar + lı + dere

Çoban + dede

Devrent ~ Derbent + başı

Hergele + yolu

İbr. + Tr. Şeklinde Oluşanlar

İbrahim ⁵⁴⁵ + ler + kuyusu

Tr. + Ar. Şeklinde Oluşanlar

Ağalar + mezar + lık + ı

Avşar + kale + si

Eren + mercan + lık

Eski + hisar

Kap + mescit

Yeni + mahalle

Yörük + mezar+ lık + ı

Tr. + Far. Şeklinde Oluşanlar

Ağalar + bağ + ı

⁵⁴⁴ www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.06.19, saat: 23.30).

⁵⁴⁵ www.tdk.gov.tr. (Erişim Tarihi: 18.09.19, saat: 23.30).

Ak + çeşme
Avşar + bağ + lar + ı
Dere + köy
Düden + köy
İplik + pazar + ı
Kara + köy
Kuzu + köy
Küçük + armut
Yaka + çift + lik

Tr. + Tr. Şeklinde Oluşanlar

Yine Anadolu'nun hemen her yerinde olduğu gibi Antalya'nın ilçesi olan Elmalı'da da bu şekilde oluşmuş birçok yer adı bulunmaktadır. Bununla birlikte kökeni tespit edilemeyen kelimeye soru işareti konmuştur.

Ada + tepe
Ağıllı + burun
Ak + çay
Akça + iniş
Akça + pınar
Akçal + çukurları
Ak + taş
Ak + inin
Ak + kulak
Ak + pınar
Ak + sivri
Ak + tepe

Ala + ardıc
Al + kaya
Alak + kuyuları
Ara + gedik
Ara + yer + sayıları
Ardıçlı + güney
Arık + çatı
Arılı + taş
Aşağıki + ovacık
At + alanı
At + ereni
Aygır + alanı
Ay + kaya
Aykırı + çakıl
Baba + kuyu
Bakır + kuyular
Baltası + gedik
Baranda + gediği
Baş + kuyu
Baş + pınar
Bayındır + oğlu
Bel + dibi
Belen + başı
Bey + değirmeni
Boz + hüyük

Büyük + söğle
Büyük + yolak
Cıngıllı + kuyu
Çal + pınar
Çatal + kayalar
Çatal + oluk
Çat + tepe
Çay + başı
Çevrim + çanak
Çingen + söğüdü
Çoran + düzü
Çukur + elma
Deve + boynu
Dibek + taşı
Domuz + damları
Dorum + çukuru
Dut + yaka
Düz + burun
Ese + kuyusu
Eşek + binecek
Eşek + kıran
Eşek + ölen
Eşek + yalağı
Geren + çukuru
Gök + pınar

Göl + ova
Göl + tarla
Gümüş + yaka
Gün + doğan
Hebil ? + yurtları
İn + önü
İnlerin + başı
Kar + yağdı
Kara + göl
Kaymaç + taş
Kayrahan ~ Kayır + han
Kızıl + bel
Kızlar + sivrisi
Koca + ketir
Koca + pınar
Kör + oğlu
Küçük + söğle
Oraklar + sekizi
Öz + demir
Potak + sayıları
Saksağan + çukuru
Tokat + başı
Uşak + putur
Uzun + çalı
Yalnız + dam

Yan + altılar
Yarık + kaklık
Yaylının + düzü
Yummaz + haylar
Yüğüğün + başı
Yüğüğün + dere

4.2. Yapı Bakımından Elmalı Yer Adları

Bu grupta Elmalı ilçesinin kendi adı da dâhil olmak üzere köy, mahalle, mevki, dağ, tepe, ırmak, göl vb. yer adları “basit kelimeden oluşanlar”, “türemiş kelimeden oluşanlar”, “bileşik kelimeden oluşanlar” ve “tamlama biçiminde oluşanlar” olmak üzere dört başlıkta sınıflandırılmıştır.

4.2.1. Basit Kelimeden Oluşanlar

Bu grupta, +II, +cA, +IIk, +çI, +cIk gibi yer adı türetiminde çokça kullanılan ekleri almamış olan, yer adları bakımından basit yapılı olanlar bulunmaktadır. Basit yapılı yer adları verilirken kökenleriyle birlikte verilmeye çalışılmıştır.

Avşar/Afşar	< ab (ET.) ⁵⁴⁶
Bayındır	< bay (ET.) ⁵⁴⁷
Bayralar	< bağır (OT) ⁵⁴⁸
Bayat	< baya (OT.) ⁵⁴⁹
Beyler	< beg
Baranda	
Balıklar	
Başkalar	
Beşler	

⁵⁴⁶ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 88.

⁵⁴⁷ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 122.

⁵⁴⁸ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 123.

⁵⁴⁹ Tuncer Gülensoy, age. s. 122.

Çeriler ~ Çerler
Divlek
Dur
Eren
Elbiz ~ Elbis ⁵⁵⁰
Eymir < imir < emir~ingir (OT.) ⁵⁵¹
Gedik
Göcekler
Gürlek
İslam+lar < islâm (Ar.)
Kaplanlar
Macun
Mursal < mürsel (Ar.)
Salur < sal- (Tr.) ⁵⁵²
Sarılar < sarıg (ET.) ⁵⁵³
Tavul+lar < tavi (Ar.) ?
Tekke < tekye (Ar.) ⁵⁵⁴
Yörenler < ören (OT.) ⁵⁵⁵
Yuva < uya (ET. OT.) ⁵⁵⁶

⁵⁵⁰ [www.tdk.gov.tr/Derleme Sözlüğü \(Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü\)](http://www.tdk.gov.tr/Derleme_Sözlüğü_(Türkiye_Türkçesi_Ağızları_Sözlüğü)), (Erişim Tarihi: 19.09. 2019, 18.20).

⁵⁵¹ Tuncer Gülensoy, age. s. 1. cilt, 433.

⁵⁵² Tuncer Gülensoy, age. , 2. cilt, s. 727.

⁵⁵³ Tuncer Gülensoy, age. , 2. cilt, s. 735.

⁵⁵⁴ www.tdk.gov.tr (Erişim tarihi: 15.03. 2019, saat: 14. 20).

⁵⁵⁵ Tuncer Gülensoy, age. , 2. cilt, s. 668.

⁵⁵⁶ Tuncer Gülensoy, age. 2. cilt, s. 1184.

4.2.2. Türemiş Kelimeden Oluşanlar

Bu grupta, daha çok addan ad yapım eki olan ve yer adlarında çokça kullanılan +II, +cA, +IIk, +çI, +cIk⁵⁵⁷ vb. ekleri almış olan yer adları bulunmaktadır. Ayrıca yine türemiş olan bu yer adlarının ve aldığı eklerin eski biçimleri de verilmeye çalışılmıştır.

+ II << lıg Ekiyle Türemiş olanlar

Yer adları türeten eklerden biri de +II ekidir. Elmalı'da bu şekilde oluşmuş yer adları vardır:

Elma+lı < alma + lıg ⁵⁵⁸ , alma + tı (ET. , OT.) ⁵⁵⁹
Ahat+lı < ahat + lı
Armut+lu < emrut (Far.) ⁵⁶⁰
Tok + lu+lar < tok (OT.)
Yaprak + lı < yapırgak, yapırkak, yalbırgak (ET.) ⁵⁶¹
Yılmaz + lı < yılmaz (TT.) ⁵⁶²

+ IA << lAg Ekiyle Türemiş Olanlar

Kışla < kış + lag (ET. , OT.) ⁵⁶³
--

+ cA Ekiyle Türemiş Olanlar

Kızılca < kızıl (OT.) ⁵⁶⁴ + ca

+ cIk Ekiyle Türemiş Olanlar

İmircik < imir < emir~ingir (OT.) ⁵⁶⁵
Ovacık < oy ~ uy “oyuk, çukur” (ET.) ⁵⁶⁶

⁵⁵⁷ İbrahim Şahin, Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi sayı 32, s. 1-14, Erzurum, 2007.

^{558 558} Necati Gültepe, Türk Mitolojisi (Yeni Araştırmalar Işığında), s. 144, Kum saati Yay. , 2015, İzmir.

⁵⁵⁹ Tuncer Gülensoy, age. s. 329-330 (Ayrıca bkz. +DI ekinin +IIg anlamında kullanıldığı ile ilgili, İbrahim Şahin, Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi sayı 32, s. 6, Erzurum, 2007).

⁵⁶⁰ www.tdk.gov.tr (Erişim tarihi: 15.03. 2019, saat: 15. 50).

⁵⁶¹ Tuncer Gülensoy, age. , 2. cilt, s. 1067.

⁵⁶² Tuncer Gülensoy, age. , 2. cilt, s. 1142.

⁵⁶³ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 519.

⁵⁶⁴ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 524.

⁵⁶⁵ Tuncer Gülensoy, age. s. 1. cilt, 433.

⁵⁶⁶ Tuncer Gülensoy, age. , 1. cilt, s. 638.

- It Ekiyle Türemiş Olanlar

Geçit < kéç – it (ET. , OT.)⁵⁶⁷

-mAn Ekiyle Türetilmiş Olanlar

Geçmen < geç - men⁵⁶⁸

+ mIk Ekiyle Türemiş Olanlar

Karamık < kara + mık⁵⁶⁹

4.2.3. Bileşik Kelimelerden Oluşanlar

Elmalı yer adlarının çoğu bu grupta yer almaktadır ve bunlar daha çok tamlama biçiminde oluşmuştur. Bunun yanında birleşik isim grubu, sıfat-fiil grubu şeklinde oluşanlar da vardır.

Adatepe
Ağıllıburun
Akçapınar
Akçalçukurları
Aktaş
Akinin
Akkulak
Akpınar
Aksivri
Aktepe
Akçay
Akçainiş
Alaardıç
Alkaya

⁵⁶⁷ Tuncer Gülensoy, age. s. 359.

⁵⁶⁸ Tuncer Gülensoy, Türkçe Yer Adları Kılavuzu, s. 84, TDK Yay. , Ankara, 1995.

⁵⁶⁹ Tuncer Gülensoy, age. , s. 84.

Alakuyuları
Aragedik
Arayersayları
Ardıçlıgüney
Arıkçatı
Arılıtaş
Aşağıkiovacık
Atalanı
Atereni
Aygıralanı
Aykaya
Aykırıçakıl
Bozhüyük
Büyüksöğle
Çalpınar
Çaybaşı
Çobanisa
Çukurelma
Dereköy
Düdenköy
Eskihisar
Gökpınar
Gölova
Göltarla
Gümüşyaka

Gündoğan
Hacımusalar
Hacıyusuflar
İplikpazarı
Karaköy
Kapmescit
Karyağdı
Kocapınar
Kuzuköy
Küçüksöğle
Özdemir
Pirhasanlar
Tahtamescit
Yakaçiftlik
Yalnızdam
Yenimahalle
Zümrütova

Tamlama Biçiminde Oluşanlar

Bu gruptaki yer adlarının hepsi iki kelimeden oluşmuştur. Bunlar isim tamlaması ve sıfat tamlaması biçiminde kurulmuştur. Elmalı yer adlarında daha çok sıfat tamlaması biçiminde oluşanlar yer almaktadır.

İsim Tamlaması Biçiminde Olanlar

Bu tür yer adları genelde belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmaktadır. Çünkü daha çok belirtisiz isim tamlamaları bir nesne ya da yere ad olma özelliği⁵⁷⁰ göstermektedir. Ancak belirtili isim tamlaması biçiminde olanlar da vardır.

⁵⁷⁰ Muharrem Ergin, age. , s. 383.

Akçalçukurları
Alakkuyuları
Arayersayları
Arıkçatı
Atalanı
Atereni
Aygıralanı
Barandagediği
Bayındıroğlu
Beldibi
Belenbaşı
Beydeğirmeni
Çaybaşı
Çingensöğüdü
Çorandüzü
Deveboynu
Dibektaş
Domuzdamları
İnönü
İnlerinbaşı
İplikpazarı
Kızlarsivrisi
Koroğlu
Oraklarsekizi
Potaksayları

Saksağançukuru
Tokatbaşı
Yaylınındüzü
Yüğülgünbaşı
Yüğülgündere

Sıfat Tamlaması Biçiminde Olanlar

Sıfat tamlaması biçiminde olan yer adlarının örneği Elmalı'da çoktur.

Akçay
Aktaş
Akinin
Akkulak
Akpınar
Aksivri
Aktepe
Alaardıç
Alkaya
Aragedik
Ardıçlıgüney
Arılıtaş
Aşağıkiovacık
Akçainiş
Bozhüyük
Büyüksöğle
Çalpınar
Çukurelma

Dereköy
Düdenköy
Eskihisar
Gökpınar
Gölova
Göltarla
Gümüşyaka
Karaköy
Kapmescit
Kocapınar
Kuzuköy
Küçüksöğle
Özdemir
Tahtamescit
Yakaçiftlik
Yalnızdam
Yenimahalle
Zümrütova

Bileşik İsim Grubu Biçiminde Olanlar

Birleşik isim grubu, bir isim ve ona bağlı bir unvanla oluşmaktadır. Burada unvan önce, isim sonra gelmektedir.

Çobanisa
Hacımusalar
Hacıyusuflar
Pirhasanlar

Sıfat – Fiil Grubu Biçiminde Olanlar

Sıfat-fiil grubu, sıfat-fiilin sonda olduğu kelime grubudur. Bu şekilde oluşan yer adları da vardır.

Gündoğan

Cümle Biçiminde Olanlar

Bazı yer adları cümle biçimindedir. Yani bir cümle kalıplaşmasıyla oluşmuştur.

Karyağdı

4.3. Anlam Bakımından Elmalı Yer Adları

4.3.1. Bitkilerle İlgili Olanlar

Bitkilerle ilgili yer adları, o yerde çok bulunan meyve ya da başka bir bitkiden hareketle verilmektedir.

Alaardıç

Ardıçlıgüney

Armutlu

Çukurelma

Elmalı

Karamık

Yapraklı

4.3.2. Sularla İlgili Olanlar

Bu tür yer adları, genelde o yerin yakınında bulunan çay, pınar, dere, düden, göl, kuyu gibi sulardan hareketle verilmiştir.

Akçay

Çalpınar

Çaybaşı

Dereköy

Düdenköy

Gökpınar
Gölova
Göltarla
Kocapınar

4.3.3. Yer Şekilleriyle İlgili Olanlar

Bazı yer adları bulunduğu yerin coğrafi özelliklerini verebilir. Bu tür yer adları genelde o yerin göl, pınar, tarla, düden, ova vb. özelliklerinden hareketle verilmiştir.

Akçainiş
Büyüksöğle
Çalpınar
Çukurelma
Düdenköy
Gölova
Göltarla
Gümüşyaka
Küçüksöğle
Yakaçiftlik
Yalnızdam
Zümrütova

4.3.4. Renklerle İlgili Olanlar

Elmalı yer adlarında, diğer renk adları da olmakla birlikte daha çok “ak “ kelimesi ile oluşan yer adları tespit edilmiştir.

Akçay
Aktaş
Akinin

Akkulak
Akpınar
Aksivri
Aktepe
Akçainiş
Bozhüyük
Gökpınar
Karaköy
Karamık

4.3.5. Kayaçlarla – Madenlerle İlgili Olanlar

Bölgenin karstik yapısı gereği kayaç ve madenlerle ilgili yer adları da görülmektedir.

Düdenköy
Gümüşyaka
Macun
Özdemir
Zümrütova

4.3.6. Hayvanlarla İlgili Olanlar

Yöre halkı tarım ve hayvancılıkla uğraştığı için başta at olmak üzere deve, aygır, kuzu, tavşan, manda, öküz, domuz vb. hayvan adlarıyla ilgili yer adları tespit edilmiştir.

Atalanı
Atereni
Aygıralanı
Deveboynu
Domuzdamları
Kuzuköy

Öküzgözü
Potaksayları
Saksağançukuru

4.3.7. Tarihi Yapıyla İlgili Olanlar

Yörede höyük, ören, kale, hisar gibi tarihi yapılar oldukça fazladır. Dolayısıyla bunlarla ilgili yer adları da tespit edilmiştir.

Bozhüyük
Eskihisar
Yörenler (< ören)

4.3.8. Dini Nitelikte Olanlar

Elmalı ilçesi dini isimler yönüyle de oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Hatırlanacağı üzere burada birçok yatır ve türbe bulunmaktadır. Bunların da etkisiyle köy ve mahalle adlarının dışında yol, cadde, sok vb. adlar da düşünüldüğünde bu zenginlik açıkça görülür.

Abdal Musa Yolu ⁵⁷¹
Ayvasıl ⁵⁷² (Kocapınar)
Baltasıgedik ⁵⁷³
Cami-i Cedit
Cami-i Atik
Çobanisa
Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır cd., sk.
Hacımusalar
Hacıyusuflar
İlyığı ⁵⁷⁴ (Çalpınar)

⁵⁷¹ Halk arasında Abdal Musa Türbesi'ne giden yola " Abdal Musa Yolu" denilmektedir.

⁵⁷² " Aziz Vasil" in Türkçeleşmiş biçimidir.

⁵⁷³ Burası, adını burada türbesi bulunan " Baltası Gedik Mahmut Baba" dan almıştır.

⁵⁷⁴ Şimdiki adı Çalpınar olan köy, eski adını "İlyığı Baba" dan almaktadır.

İslamlar
Kapmescit
Pirhasanlar
Serkiz ⁵⁷⁵ (Küçüksöğle)
Sinan – 1 Ümmi sk.
Tahtamescit
Tekke
Vahab – 1 Ümmi sk.

4.3.9. Kişi Adlarıyla İlgili Olanlar

Ayvasıl < Aziz Vasili ⁵⁷⁶
Çobanisa
Hacimusalar
Hacıyusuflar
İmircik
Mursal (Mürsel)
Pirhasanlar (Pirhasan)
Serkiz (Küçüksöğle)

4.3.10. Boy, Aşiret ve Cemaatlerle İlgili Olanlar

Yörede Türk boy, aşiret ve cemaatlerle ilgili birçok yer adı tespit edilmiştir.

Ağalarmezarlığı
Ağalarbağı
Ahatlı
Akçainiş

⁵⁷⁵ “Aziz Sergius”tan gelmektedir.

Alisiler
Avşar / Afşar
Avşarbağları
Avşarkalesi
Araplar
Arapkonağı
Bağlıca
Baranda
Barandagediği
Bayat
Bayındır
Bayındıroğlu
Beyler
Çeriler ~ Çerler
Çobanisa
Çukurelma (Çuğun)
Elmalı
Eymir
Halloğlu
İmircik
İslamlar
Kızılca
Kumlar
Macun
Mursal

Ovacık
Salur
Sarılar
Sarımsaklık (Samsaklı)
Senir
Söğle
Toklular
Uzunca
Yuva

SONUÇ

Yer adlarıyla ilgili şu ana kadar yapılan ulusal ve uluslararası çalışmaların sonuçlarından da anlaşıldığı gibi bir yerleşim yerinin adı o yerle ilgili başta dil olmak üzere tarih, kültür, coğrafya ,etnik yapı, yaşayış düzeni, inanç sistemi gibi birçok alanda bilgi vermektedir. Bunu şöyle bir benzetmeyle anlatmak mümkündür. Nasıl ki bir dilbilimci hiç tanımadığı, bilmediği bir toplumu, milleti, o milletin konuştuğu dilin özelliklerinden hareketle tanıyabilir; ya da bir sosyolog hiç tanımadığı bir kişiyle biraz sohbet ettiğinde o kişinin kullandığı kelimelerden hareketle kültür seviyesini az çok tespit edebilir, işte aynen öyle de bir yer adı araştırmacısı, yer adlarından hareketle o coğrafyada yaşayan toplumu neredeyse bütün yönleriyle tanıyabilir.

Bu açıdan Antalya'nın Elmalı ilçesindeki yer adlarına bakıldığında öncelikle Elmalı'nın tarihinin çok eskilere (antik çağ ve öncesine) kadar gittiği anlaşılmaktadır. Bunu başta Elmalı'nın kendi adı olmak üzere Bozhüyük (Semahöyük),Çobanisa, Eskihisar, Küçüksöğle (Serkiz), Kocapınar (Ayvasıl), Yörenler (örenler) gibi yer adlarında görmek mümkündür.

Yine başta Elmalı'nın kendi adıyla ilgili Evliya Çelebi'nin aktarmış olduğu: “Bu şehrin kuzey tarafından göklere yükselmiş bir tepe vardır. Orada hala görünen mağaralar vardır. Teke Bay oğulları arasında ol mağaranın birinden “almalı” birinden “almamalı” sesi duyulup nice yıl bu hal üzere geçer, pek çok insan define çıkarmak ister ama kimse başarılı olamaz. Hala herkes mağara içindeki defineyi görürler. Sonunda Germiyanogullarından Yakup Germiyan'ın “İshak Fakih” adlı bir hocası gelip bu define dibinde bir erbain çıkarıp Kadir Gecesi'nde bir altın ve guruh ırmak gibi dışarı akar. Teke Bay oğluna öşrünü verir ve “almalı” diye tüm Elmalı halkı “Teke Bay” iken “Elmalı Bay” olup bu şehri Elmalı diye isimlendirmenin sebebi olur.” menkıbesi ve Elmalı'daki Abdal Musa Yolu, Ayvasıl (Kocapınar), Ahatlı (Halkın inanişına göre Allah'ın ahad “bir” sıfatından gelmektedir.), Baltasığedik Sokağı, Camiatik, Camicedit, Çobanisa, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Sokağı, Hacımusalar, Hacıyusuflar, İlyığı (Çalpınar), İslamlar, Kapmescid, Mürsel /Mursal, Pirhasanlar, Serkiz (Küçüksöğle), Sinan- 1 Ümmî Sokağı, Tahtamescit, Tekke ve Vahab- 1 Ümmî Sokağı gibi yer adları bu coğrafyada yaşamış, yaşayan insanların inanç sisteminin toponimi açısından açıkça kanıtıdır.

Yine Elmalı adı da dâhil olmak üzere Armutlu, Akçay, Bozhüyük (Semayük), Büyüksöğle, Çalpınar, Çaybaşı, Çukurelma, Dereköy, Düdenköy, Eskihisar, Geçit, Gökpınar, Gölova, Göltaşı, Gümüşyaka, Gündoğan, Karaköy, Karamık, Karyağıdı, Kışla, Kocapınar,

Kuzuköy (Kuzköy), Küçüksöğle, Ovacık, Yakaçiftlik, Yalnızdam, Yapraklı (Güğü), Yörenler, Yuva (Halkın anlayışına göre bu köy kuş yuvasına benzetilmiştir.), Zümrütova (Bayat) gibi Türkçe kökenli ya da Türkçeleşmiş yer adlarının varlığı toplumun adlandırmadaki temel yaklaşımın doğa ile ilgili olduğunu göstermektedir. Öte yandan Türkçe açısından düşünüldüğünde daha önce “ Yer Adlarının Dil Açısından Önemi” başlığı altında bahsedildiği üzere Türkçenin temelde tabiata dayalı bir dil olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada Elmalı'nın 61 köy (mahalle) yerleşim yeri adı ve bu köylere bağlı dağ, tepe, ırmak, göl, su kuyusu, mevki gibi 157 yer adı incelenmiştir. Bu yer adlarının incelenmesinden çıkan sonuca göre Elmalı, Anadolu'nun diğer yerlerinde olduğu gibi tam bir Türk coğrafyasıdır. Öyle ki 61 köy ve mahalle adlarından Çobanisa, Hacımusalar, Hacıyusuflar, Müren, Mürsel gibi birkaç tanesi dışında tamamına yakını Türkçe kökenlidir. Türkçe kökenli olanlar içerisinde ise ilk sırayı Türk boy ve aşiretlerinden gelen yer adları almaktadır. Bunlar Avşar, Ahatlı, Akçainiş, Bayındır, Bayat (Zümrütova), Çuğun(Çukurelma), Eymir (İmir), Kızılca, Salur, Sarılar, Toklular, Yuva gibi 24 Oğuz boylarının adlarındandır. Bu şekilde toplam 50 yer adı tespit edilmiştir. Bu yönüyle Elmalı'nın etnik yapısı da ortaya çıkmış oluyor.

Elmalı'daki Türkçe kökenli ya da sonradan Türkçeleşmiş yer adları içerisinde ise sadece Elmalı'ya özgü olan yerleşim yeri adı da mevcuttur. Ancak bu adlardan bazıları çeşitli gerekçelerle maalesef değiştirilmiştir. Örneğin, şimdiki adı “Özdemir” olan köyün eski adı “Gilevgi” böyle bir addır. Anadolu'da “Özdemir” adıyla birçok yerleşim yeri bulunmakla birlikte “Gilevgi” adında başkaca bir yerleşim yeri bilinmemektedir. Dolayısıyla “Gilevgi” adı, kökeni ve yapısı şimdilik tam olarak tespit edilemese de bu köy için bir kimliktir. Hasan Eren'in ifadesiyle tam bir adres niteliğindedir. Bu açıdan bu ve benzeri yer adlarının değiştirilmemesi gerekirdi.

Maddi ve manevi kültürümüzden yoğurularak gelen veciz bir söze göre “ Kâinat bir kitaptır okuyabilene” ifadesinden hareketle Elmalı'ya bu açıdan bakıldığında, Elmalı da bu kitabın bir parçası, bir bölümü ya da sayfası olarak değerlendirilebilir. Kâinat kitabının bu parçasının dili ise yer adlarında da anlaşıldığı üzere Türkçedir.

KAYNAKÇA

- Ak, M. (2012). *19. yüzyılda Teke Yöresi Yörüklerinin Sosyo- Ekonomik Durumu*. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tarih Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Antalya.
- Aksan, D. (1974). *Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar*. TDYB s. 185-193
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. TDK, Ankara
- Aksu, F. (1936). *Isparta İli Yer Adları*, Isparta Halkevi Yay.
- Ata, A., Gülsevin, G. ve Tulum, M. M. (2010). *Orhun ve Uygur Türkçesi*. Anadolu Üniversitesi Yay. Eskişehir.
- Atakan, A. (2010). “*Düşünce ile Dil Arasındaki ilişkiye Descartes’in Yaklaşımı*” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 28/1: 389-401.
- Atalay, A. A. (1990). *Abdal Musa Sultan ve Velayetnamesi*, Can Yay. İstanbul,
- Atmaca, E. (2018). *Antalya’nın Elmalı İlçesinin Köy Adları Üzerine Bir İnceleme*. Antalya Kitabı 1, s. 934 – 951.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi. (1995) 166 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defteri (937/1530). Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yay. Ankara.
- Başkan, Ö. (1970). *Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme*. TDYB, s. 237-251.
- Belen, G. (2011). *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Tire Kazası’nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Caferoğlu, A. (2001). *Türk Dili Tarihi*, c. 2. Alfa Yay. İstanbul.
- Clauson, S. G. (1972). *An Etimological Dictionary of Pre- Thirteenth- Century Turkish*, Oxford Yayınları.
- Çelebi, E. (1935). *Seyahatname*. 9. cilt, Akba Yay. İstanbul.
- Çetinkaya, N. (1996). *Iğdır Tarihi (Tarih, Yer Adları ve Bazı Oymaklar Üzerine)*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay. İstanbul.
- Çiftçi, A. (2008). “*İlçenin Coğrafi, İdari, Ekonomik ve Sosyal Yapısı*”, *Elmalı ve Yöresel Mimarlığı*, Ege Yay. , İstanbul.
- Çoban, E. Kulle (2012). *Elmalı ve Yöresi Ağızları*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalı, Denizli.
- Devellioğlu, F. (1998). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara.

- Durgun, H. (2014). XIX. Yüzyılda Teke Sancağına Bağlı Elmalı Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Dünden Bugüne Antalya, C 1- 2. , Akdeniz Üniversitesi Yay. Antalya, 2009.
- Ekiz, A. (2001). Dünden Bugüne Elmalı, Elmalı'yı Tanıtma ve Yardımlaşma Derneği, Akdeniz Yay.
- Eren, H. (2010). *Yer Adlarımızın Dili*. TDK Yay. Ankara.
- Ergin, M. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Yay. İstanbul.
- Gülensoy, T. (1995). Türkçe Yer Adları Kılavuzu. TDK Yay. Ankara
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye’de Etimolojik Sözlük ve Sözcük Etimolojisi Üzerine Yayımlanan Makalelere Dair Bir Bibliyografya Denemesi*. Belleten, II: 35- 66
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*.(1-2 C.), TDK Yay. Ankara.
- Gültepe, N. (2015). *Türk Mitolojisi (Yeni Araştırmalar Işığında)*. Kum saati Yay. İzmir.
- Halaçoğlu, Y. (2009). *Anadolu’da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*. Türk Tarih Kurumu Yay. , Ankara.
- İslâm Ansiklopedisi. (1995). TDV, cilt 11, s.57, İstanbul.
- Koday, S. ve Aydın, T. (13-14 Ekim 2016). “Elmalı’da(Antalya) Geçmişten Günümüze Yerleşme Adları Üzerine Bir İnceleme. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, Ankara, s. 448 - 468
- Koday, Z. ve Aydın, T. (Mart 2019). “ İdari Coğrafya Özellikleri Açısından Elmalı (Antalya) İlçesi ” . Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 67- 92
- Köprülü, F. (1925). *Oğuz Etnolojisine Ait Tarihi Notlar, Türkiyat Mecmuası* 1, s. 185-211.
- Kurgun, L. (2002). *Denizli İli Yer Adları*. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi. Denizli.
- Lessing, Ferdinand D. (2003). Moğolca-Türkçe Sözlük, Çev. G. Karaağaç, C 1, TDK Yay. Ankara.
- Mankanyalı, M. Z. (2013) *Rumence – Türkçe Sözlük*. TDK Yay. Ankara.
- Memiş, G. (2018). *Bayburt Tarihi(Tarih, Kültür, Yer Adları)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Sakarya.
- Moğol, H. (1996). *Teke Sancağı Şer’iyye Sicili*, Mehter Yay., Ankara
- Nihal, H., Naci, A. (1928). *Anadolu’da Türklere Ait Yer İsimleri. Türkiyat Mecmuası* 2, s. 242-259

- Ölmez, Z. ve Kaçalın, M. (2011). *XI- XIII. Yüzyıllar Türk Dili*. Anadolu Üniversitesi Yay. Eskişehir.
- Özsoy, S., Balcı A. ve Turan, Ü. D. (2011). *Genel Dilbilim 1*. Anadolu Üniversitesi Yay. Eskişehir.
- Redhouse, S. James W. (2006). *Turkish and English Lexicon*. Çağrı Yay. İstanbul.
- Sakaoğlu, S. (2001). *Türk Ad Bilimi 1 Giriş*. TDK Yay. Ankara.
- Sarı, C. , Tepeli, Y. (Güz 2012). *Türk Kültür Coğrafyasında Yerleşme Adları: Teke Yöresi Örneği*. Karadeniz Araştırmaları, sayı 35, s. 161-179.
- Saussure, F. (1978). *Genel Dilbilim Dersleri 2.* , Çev. B. Vardar, TDK Yay. Ankara.
- Sertkaya, O. F. (Aralık 2018) *Türkçede Kelime Etimolojisi Nasıl Yapılır ?*, Türk Dili 68 Sayı: 804 s. 13.
- Sümer, F. (1999). *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı Destanları*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay. İstanbul.
- Şahin, İ. (2007). *Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine*. A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi sayı 32, s. 5, Erzurum.
- Şakir, M. (1928). *Sinop ve Çevresindeki Oğuz Kökenli Yer Adları*. Halk Bilgisi Mecmuası.
- Şenel, M. (2003). *Elazığ İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Elazığ. .
- Tekeoğlu, R. (2009). *Prehistorya'dan Tarihi Dönemlere Kadar Antalya Bölgesi*. Dünden Bugüne Antalya, 1. C. Tarih 1, s. 78-86
- Tuna, O. N. (1997). *Sümer ve Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ile Türk Dili'nin Yaşı Meselesi*. TDK Yay. Ankara.
- Tuzcu, K. (2001). *Araplarda Etimoloji Çalışmaları* . Ankara Üniversitesi DTCE, Nüsha Bahar.
- Türkay, C. (2005). *Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatlar*. İşaret Yay. İstanbul.
- Türkçe Sözlük, (2011). TDK. Yay. Ankara.
- Umar, B. (1993). “ Türkiye’deki Tarihsel Adlar (Türkiye ’nin Tarihsel Coğrafyası ve Tarihsel Adları Üzerine Alfabetik Düzendeki Bir İnceleme)”. İnkılap Yay. İstanbul.
- Varkıvanç, B. (2009). *Genel Bakış*. Dünden Bugüne Antalya, 1. C. , s. 96-102.

İnternet Kaynakları

www.tdk.gov.tr, Türkçe Sözlük, “Toponimi” Maddesi (erişim tarihi: 05.03.2016)

<http://www.perseus.tufts.edu> (erişim tarihi: 05.03.2016)

<http://www.perseus.tufts.edu> (erişim tarihi: 05.03.2016)

<http://www.xrefer.com> (erişim tarihi: 05.03.2016)

www.islamansiklopedisi.info, Cilt: 42, S. 311 (erişim tarihi: 30.12.2018)

www.islamansiklopedisi.info, Cilt: 42, S. 311 (erişim tarihi: 30.12.2018)

www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 08.03.19)

www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 03.03.2019)

www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 08.03.19)

www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 10.03.2019)

www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 09.11.2018)

www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 09.11.2018)

www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 12.03.2019)

www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 12.03.2019)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Hakan HOLAT
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Antalya İmam-Hatip Lisesi
Lisans Diploması	Moldova (Komrat) Devlet Üniversitesi, Milli Kültür Fakültesi (DTCF), Filoloji Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı (Burslu).
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	Özel Korkuteli Eğitim Kurumları, Özel CD Eğitim Kurumları.
E-Posta	hak.holat@hotmail.com